

Analiza obitelji kroz stoljeća

Ulrich, Ella

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:549645>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

ELLA ULRICH

Analiza obitelji kroz stoljeća

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2023.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Odsjek za povijest

ANALIZA OBITELJI KROZ STOLJEĆA
DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Engleski jezik i književnost, Povijest

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kosana Jovanović

Studentica: Ella Ulrich

JMBAG: 0009080650

Rijeka, rujan 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Izjavljujem da sam diplomski rad naslova „*Analiza obitelji kroz stoljeća*“ izradila samostalno pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Kosane Jovanović.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu citirala sam na uobičajen način i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Ella Ulrich

Potpis

Sadržaj

I. Uvod.....	1
II. Razrada	3
2.1. Povijesna demografija	3
2.2. Rodoslovlje.....	5
2.3. Rodoslovno istraživanje i izrada obiteljskog stabla	6
2.3.1. Internetski izvori.....	10
2.3.2. Arhivski izvori.....	11
2.4. Matične knjige.....	12
2.4.1. Matične knjige korištene u radu	16
2.4.2. Nedostaci matičnih knjiga	20
III. Obiteljsko stablo i pojedini rodovi	24
3.1. Rod Ulrich	26
3.1.1. Rođenje.....	28
3.1.2. Vjenčanje.....	31
3.1.3. Smrt	32
3.2. Rod Karlavaris.....	35
3.2.1. Rođenje.....	36
3.2.2. Vjenčanje.....	40
3.2.3. Smrt	41
3.3. Rod Žagar	45
3.3.1. Rođenje.....	46
3.3.2. Vjenčanje.....	48
3.3.3. Smrt	49
3.4. Rod Jelić	52
3.4.1. Rođenje.....	53
3.4.2. Vjenčanje.....	56
3.4.3. Smrt	57
3.5. Rod Ruškan	61
3.5.1. Rođenje.....	62
3.5.2. Vjenčanje.....	65
3.5.3. Smrt	66
3.6. Rod Šimunović	70
3.6.1. Rođenje.....	71

3.6.2. Vjenčanje.....	73
3.6.3. Smrt.....	74
3.7. Rod Damjanović.....	78
3.7.1. Rođenje.....	79
3.7.2. Vjenčanje.....	81
3.7.3. Smrt.....	82
IV. Usporedba rodova	84
V. Zaključak.....	89
VI. Izvori	91
VII. Literatura.....	97

Sažetak

Ovaj diplomski rad bavi se procesom rodoslovnog istraživanja na temelju matičnih knjiga i izrade obiteljskog stabla te usporedbom dobivenih statističkih podataka nekoliko njegovih grana međusobno i usporedbom s demografskim trendovima. Cilj rada je dati metodološku podlogu rodoslovnom istraživanju te ukazati na značaj takvog istraživanja za razumijevanje svakodnevice nekog područja: životnih uvjeta, zanimanja kojima se stanovništvo bavilo te regionalnih razlika u dobi i vremenu vjenčanja, začeca, rođenja i smrti. Prikupljeni podaci odnose se na obitelji Jelić i Šimunović iz Tisovca, Damjanović iz Vrbove, Ruškan iz Drežnika, Žagar iz Prezida, Karlavaris iz Kastva te obitelj Ulrich koja je iz Vranskog u Sloveniji doselila u Rijeku 1880-ih godina, a čija je jedna grana početkom 20. stoljeća odselila u Sarajevo. Za svaki od navedenih rodova izneseni su statistički podaci o sezonskim varijacijama vjenčanja, rođenja i smrti koji se u velikoj mjeri poklapaju s demografskim trendovima za područje na kojem su prebivali.

Ključne riječi: rodoslovlje, obiteljsko stablo, matične knjige, povijesna demografija

I. Uvod

Kroz veliki dio povijesti proučavanje i sastavljanje rodoslovlja bilo je rezervirano samo za najviše slojeve društva te kroničare i povjesničare, no u posljednje vrijeme sve se veći interes za to javlja i kod običnih ljudi koji samostalno pokušavaju rekonstruirati svoju obiteljsku povijest. Veliku ulogu u tom pothvatu igra i digitalizacija arhivskih fondova čime takvi podaci postaju dostupniji široj javnosti i značajno olakšavaju sakupljanje podataka te razni internetski alati za izradu obiteljskog stabla koji omogućuju sistematizaciju i prikaz sakupljenih podataka na jednom mjestu.

Ovaj diplomski rad pod nazivom *Analiza obitelji kroz stoljeća* posvećen je sistematizaciji podataka o rodoslovlju i procesu rodoslovnog istraživanja te izradi obiteljskog stabla i proučavanju obiteljske povijesti na temelju navedenog stabla. Cilj pri sakupljanju podataka bio je pronaći najranije pretke rodova Ulrich, Karlavaris, Žagar, Jelić, Ruškan, Šimunović i Damjanović kojima su pripadali autoričini pradjedovi i prabake. Tema je izabrana iz osobnog interesa za obiteljsku povijest.

Rad se sastoji od dvije veće cjeline te je u prvoj dana teorijska i metodološka podloga rodoslovnom istraživanju dok su u drugoj predstavljeni rezultati genealoškog istraživanja te su podaci statistički obrađeni. U početnom, teorijskom dijelu predstavljene su povijesna demografija i genealogija kao pomoćne povijesne znanosti, dana je kratka povijest pisanja matičnih knjiga i odluka koje su utjecale na njihov sadržaj, istaknuta je njihova važnost kao izvora rodoslovnih podataka te je opisan postupak i tijek rodoslovnog istraživanja. Objašnjeno je na koji način započeti rodoslovno istraživanje, kako i gdje pronaći potrebne podatke i potvrditi njihovu točnost, na koji način ih organizirati, a u nastavku se govori i o provođenju istraživanja na arhivskim izvorima te o matičnim knjigama korištenim za prikupljanje podataka koji su analizirani u nastavku rada. Navedeno je i nekoliko korisnih stranica i radova koje istraživačima mogu olakšati rodoslovno istraživanje, a istaknute su i neke poteškoće prilikom rodoslovnog istraživanja, posebice prilikom prikupljanja podataka iz matičnih knjiga.

U drugom dijelu rada analiziraju se podaci nekoliko rodova autoričinih predaka sakupljeni najvećim dijelom kroz pregledavanje matičnih knjiga hrvatskih i slovenskih župa putem internetskih stranica Family Search i Matricula Online te posjetima Državnom arhivu u Rijeci i Povijesnom arhivu Požeške biskupije. Kako je cilj istraživanja bio rekonstruirati

navedene rodove, katoličke matične knjige koje obuhvaćaju mjesta Kastav (Karlavaris), Tisovac (Jelić, Šimunović), Vrbovu (Damjanović), Drežnik (Ruškan) i Prezid (Žagar) pregledane su u cijelosti te su iz njih, osim u slučaju Prezida, izdvojene sve osobe s ciljanim prezimenom. Prilikom pregledavanja matičnih knjiga za Prezid izdvojene su sve osobe s ciljanim prezimenom koje su živjele na određenoj adresi zbog velike količine osoba koje nose prezime Žagar. Indeksi matičnih knjiga za Vransko u Sloveniji te Rijeku pregledani su za sve unose pod slovom U te su potom iz matičnih knjiga navedenih župa ciljano izdvojeni svi zapisi rođenja, vjenčanja i smrti koji sadrže prezime Ulrich. Prikupljeni podaci su tijekom istraživanja postupno unošeni u digitalnu bazu te su osobe tom prilikom grupirane po imenima roditelja i potom slagane po generacijama. Podaci koji su se upisivali u digitalnu bazu podijeljeni su u sljedeće rubrike: ime i prezime, djevojačko prezime, ime oca, zanimanje, ime majke, datum rođenja, datum krštenja, imena kumova, zanimanje/adresa kumova, datum vjenčanja, dob pri vjenčanju, ime supružnika, dob supružnika, adresa supružnika, imena kumova, datum smrti, dob pri smrti, uzrok smrti, adresa rođenja/vjenčanja/smrti. Mogućnost filtriranja podataka po navedenim rubrikama olakšala je spajanje zapisa o rođenju, vjenčanju i smrti koji se odnose na istu osobu. Kada su između svih izdvojenih osoba pronađene linije direktnih predaka, one su izdvojeni u poseban dokument na temelju kojega su podaci statistički obrađeni, a zatim prikazani u obliku tablica i grafikona. Svaki od navedenih rodova je također prikazan u obliku obiteljskog stabla koje na svom vrhu sadrži najstarije pronađene pretke, u redu ispod njih sve njihove potomke, a u sljedećem redu sve potomke sina čija se linija prati do autorice ovoga rada. U priloženim obiteljskim stablima navedena su imena i prezimena osoba u današnjem prevladavajućem obliku na hrvatskom jeziku. Osim toga, ako su poznati, navedeni su i datum i mjesto rođenja, datum i mjesto smrti te dob u trenutku smrti. Za osobe koje predstavljaju direktnu liniju od najranijeg pretka naveden je i datum vjenčanja. Za svaki rod predstavljeni su statistički podaci o broju rođene i preživjele djece po generaciji, najčešćim imenima i obrascima njihova nasljeđivanja, sezonskoj raspodjeli vjenčanja i dobi muških i ženskih članova roda pri prvom vjenčanju, raspodjeli smrti prema dobnim skupinama te sezonskoj raspodjeli smrti. Naposljetku, dobiveni podaci su grupirani prema području na kojem su pojedini rodovi živjeli te su međusobno uspoređeni i poduprti podacima o demografskim trendovima za njihova područja.

II. Razrada

2.1. Povijesna demografija

Povijesna demografija grana je znanosti koja proučava stanovništvo u prošlosti, a čiji je cilj rekonstrukcija demografske slike prošlosti te objašnjavanje uzroka i posljedica koji su tu sliku oblikovali. Usko je povezana s etnologijom, antropologijom i socijalnom antropologijom, a nalazi se na granici povijesne znanosti i geografije, demografije i ekonomske znanosti.¹ Do njenog razvoja došlo je u razdoblju pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća kada su francuski istraživači, okupljeni oko škole *Annales*, na temelju do tada zanemarenog povijesnog izvora, matičnih knjiga, postavili okvire i prve metodološke obrasce za demografska istraživanja. Na taj su način stvoreni preduvjeti za dubinsku analizu povijesnih procesa, no francuski demografi ustvrdili su kako bi za pravilno istraživanje demografske povijesti bilo potrebno izraditi genealoške tablice pojedinih rodova.² Tako je u Francuskoj samo do 1976. godine genealoški obrađeno više od 500 naselja,³ a postupak rekonstrukcije obitelji zaživio je i u drugim europskim zemljama, posebice Njemačkoj gdje je do kraja stoljeća obrađeno oko dvije tisuće naselja⁴ te Velikoj Britaniji gdje je pri sveučilištu Cambridge 1964. godine osnovana i Grupa za proučavanje povijesti stanovništva i socijalnih struktura.⁵ Na području Hrvatske ovakva metoda još uvijek se koristi rijetko, no odličan primjer prakse rekonstrukcije obitelji ne samo jednog naselja već šireg kvarnerskog područja predstavlja rad udruge Rodoslovni centar Kastavštine i Liburnije.⁶

Izrada tablica rodova te ostalih vrsta rodoslovnih tablica predstavlja veliki izazov zbog velike količine izvora i matičnih knjiga koje pritom treba obraditi. Obično je potrebno genealoški obraditi jedno cijelo područje, a u slučaju migracija i dijelove drugih područja što, ovisno o tome odakle ili gdje je predač migrirao, može predstavljati težak zadatak. Također, broj generacija sadržanih u rodoslovnim tablicama ovisi o očuvanosti matičnih knjiga za to područje što može uvelike varirati. Usprkos tome, rodoslovne tablice su izuzetno korisne pa

¹ Vladimir Stipetić, Nenad Vekarić, *Povijesna demografija Hrvatske*, Zagreb - Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti, 2004., 10.

² Isto, 11-12.

³ Stjepan Krivošić, „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige“, *Arhivski vjesnik* 32, br. 1, 1988., 25-26.

⁴ Volkmar Weiss, *Local Population Studies in Central Europe: A Review of Historical Demography and Social History*, Kindle Direct Publishing, 2020., 14.

⁵ Gill Newton, „Recent Developments in Making Family Reconstitutions“, *Local Population Studies*, 2011., 84.

⁶ Rodoslovni centar Kastavštine i Liburnije nalazi se u Matuljima, a na svojoj Facebook stranici često objavljuju kratke crtice o lokalnim prezimenima, povijesti područja kojima se bave te zanimljivosti na koje nailaze prilikom obrade izvora.

tako Nenad Vekarić ističe korisnost tablica predaka prilikom proučavanja migracija stanovništva, generacijskog razmaka, promjena doživljene dobi kroz generacije, dobi pri ženidbi te, u idealnim uvjetima kada su zabilježeni i takvi podaci, raznih nasljednih karakteristika neke obitelji.⁷

Matične knjige predstavljaju osnovu za istraživanje povijesti stanovništva, posebice za razdoblje prije prvog suvremenog popisa stanovništva koji je na području današnje Hrvatske proveden 1857. godine, jer bilježe najvažnije trenutke ljudskog života - rođenje, vjenčanje i smrt.⁸ Dotadašnji popisi stanovništva provedeni su kako bi se sakupili podaci u svrhe fiskalnih ili vojnih obavijesti zbog čega nisu uvijek obuhvaćali sve društvene skupine i to najčešće plemstvo, svećenstvo, žene i druge marginalne skupine. Također, provedeni su u periodu od nekoliko mjeseci što je onemogućilo postizanje točnosti podataka.⁹ Iz tih se razloga podaci sakupljeni u njima ne mogu upotrijebiti za dobivanje pouzdanih statistika o cjelokupnom stanovništvu nekog područja. S druge strane, popis stanovništva iz 1857. godine obuhvatio je svo stanovništvo imenom i prezimenom pa tako i strance i privremeno odsutne članove obitelji čime su zadovoljeni kriteriji sveobuhvatnosti i individualnosti. Podaci koji su se upisivali za svaku osobu odnosili su se i na godinu, mjesec i dan rođenja za muškarce između 14 i 20 godina dok se za druge unosila samo godina, vjeru, zanimanje, bračno stanje, mjesto podrijetla, oznaku jesu li prisutni ili odsutni te mjesto gdje se odsutna osoba nalazila. Osim spomenutih kriterija, ovaj popis zadovoljio je i kriterij trenutačnosti jer je proveden za tzv. kritični trenutak, tj. svi rezultati odnosili su se na stanje u ponoć 31. listopada 1857. godine.¹⁰ Ipak, korisnost i usporedivost sakupljenih podataka je i dalje djelomično ograničena pa, s obzirom na navedeno, matične knjige predstavljaju pouzdan povijesni izvor za to razdoblje, no podatke u njima ipak treba uzeti s dozom opreza zbog mogućih pogrešaka i previda pri njihovom pisanju i prepisivanju. Također, proučavanjem i kvantitativnom analizom matičnih knjiga te popisa krizmanika i Stanja duša došlo je do razvoja povijesne demografije, ali i do šireg razvoja historiografije kao interdisciplinarne i multidisciplinarne znanosti koja proučava sveukupnu ljudsku svakodnevicu.¹¹

⁷ Nenad Vekarić, „Primjena tablica ascendenata u historijskoj demografiji“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, br. 26, 1988., 223.

⁸ Krivošić, „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige“, 13-14.

⁹ Božena Vranješ-Šoljan, „Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija i klasifikacija popisnih obilježja“, *Časopis za suvremenu povijest* 40, br. 2, 2008., 520, 524.

¹⁰ Isto, 525.

¹¹ Miroslav Bertoša, „Demografija predindustrijske Europe: Od statističke analize do zlokobnih tajni“, *Izazovi povijesnog zanata: Lokalna povijest i sveopći modeli*, Zagreb: Izdanja Antibarbarus, 2002., 313.

2.2. Rodoslovlje

Rodoslovlje ili genealogija pomoćna je povijesna znanost koja se bavi proučavanjem razvoja obitelji, rodova i plemena. Pojam obitelj najuži je te obuhvaća zajednicu roditelja i njihove djece, dok se pojam rod odnosi na pojedine obitelji iste linije koja se prati prema jednom prezimenu pa tako uključuje kćeri, ali ne i njihove potomke. Naposljetku, pleme čine krvni i pravni rođaci jedne osobe i s očeve i s majčine strane.¹² Osim rodoslovlja, u istraživanju obiteljske povijesti istraživačima mogu koristiti i brojne druge znanosti. To su, između ostalih, onomastika i etnologija koje mogu razjasniti postanak i podrijetlo imena i prezimena, sociologija koja se bavi proučavanjem strukture društva i međusobnim odnosima različitih društvenih slojeva, demografija koja pruža podatke o stanovništvu te biologija i genetika pomoću kojih se mogu objasniti nasljedna svojstva ili bolesti unutar određene obitelji.¹³

Iako je bilo zastupljeno i u ranijim razdobljima, rodoslovlje se najviše razvilo u razdoblju srednjeg vijeka, no tek se u 18. st. metodološki oblikovalo u znanost kakvu danas poznajemo. Do razvoja rodoslovlja u srednjem vijeku došlo je kako bi se spriječili brakovi bliskih rođaka koji su do trećega stupnja srodstva bili zabranjeni kanonskim pravom, no sastavljanje (stvarnih ili izmišljenih) genealoških tablica uvelike su koristili feudarci kako bi dokazali svoj plemićki status i na taj način sebi i svojoj obitelji osigurali određene povlastice.¹⁴ Tako je rodoslovno istraživanje u prvom redu bilo usmjereno na vladarske i plemićke obitelji, potom istaknute pojedince i znanstvenike, a tek se kasnije javlja interes za rodoslovljem običnih ljudi.¹⁵ Također, rodoslovljem su se izvorno bavili kroničari, genealozi i povjesničari, a u novije vrijeme veliki je broj i amaterskih istraživača zbog povećanog interesa za vlastitu obiteljsku povijest. Odras je to i promjene fokusa povijesne znanosti općenito s viših društvenih slojeva i važnih povijesnih događaja na „malog“ čovjeka i njegovu svakodnevicu.

U svrhu organizacije podataka istaknuti hrvatski arhivist, heraldičar i numizmatičar Bartol Zmajčić navodi nekoliko različitih vrsta rodoslovlja i načina njihove izrade. Tako razlikuje tablu predaka (ascendenata), tablu potomaka (descendenata), tablu roda odnosno

¹² Bartol Zmajčić, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, Golden marketing: Zagreb, 1996., 101.

¹³ Zmajčić, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, 105-106.

¹⁴ „genealogija“, Hrvatska enciklopedija, pristupljeno 2. ožujka 2023.

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=21578>

¹⁵ Zmajčić, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, 106.

plemena (konscendenata) te tablu svojte. Navedene table razlikuju se po usmjerenju te članovima koje sadrže. Nosioc table predaka nalazi se na njenom podnožju, a u redovima iznad njega nalaze se njegovi direktni krvni preci poredani po generacijama. To znači da su u redu iznad njega navedeni njegovi roditelji, u redu iznad njih njegovi djedovi i bake, a iznad njih njegovi pradjedovi i prabake te se broj predaka u svakom redu, osim u slučaju ženidbe među rođacima, udvostručuje. Prateći na ovaj način obiteljsku liniju mogu se dobiti podaci i o njenom etničkom podrijetlu. S druge strane, u tablama potomaka, roda odnosno plemena i svojte, nosioci table su par koji se nalazi na vrhu table. U tabli potomaka ispod navedenog para po generacijama su navedeni svi njihovi potomci što znači da se u redu ispod njih nalaze svi njihovi sinovi i kćeri, a ispod njih svi njihovi unuci i unuke. Za razliku od table potomaka, u tabli roda odnosno plemena ispod navedenog para navedeni su svi njihovi potomci, ali u sljedećim redovima samo potomci sinova, a bez potomaka kćeri jer oni po svom prezimenu pripadaju tabli roda svoga oca. S obzirom na to, ovakva tabla predstavlja temelj obiteljske povijesti. Tabla svojte osim svih krvnih potomaka sadrži i pravne rođake pa tako daje podatke i o njihovim rodovima.¹⁶

2.3. Rodoslovno istraživanje i izrada obiteljskog stabla

Kako bi se utvrdili rodbinski odnosi i izradilo obiteljsko stablo, potrebno je prvo sakupiti podatke o njegovim članovima. Kada pogledamo bilo koji rodoslovni priručnik, tijekom rodoslovnog istraživanja je u većini slučajeva identičan. Obično se započne zapisivanjem onoga što osoba sama zna, zatim se kroz razgovor s rođacima sakupljaju dodatni podaci, priče o precima, obiteljske fotografije, dokumenti, a nakon toga se istraživanje nastavlja na temelju dostupnih arhivskih izvora i literature o povijesti mjesta gdje su preci živjeli. Na početku samoga istraživanja bitno je odrediti cilj kako bismo odlučili na koji način pristupiti istraživanju.¹⁷ U slučaju ovog rada, cilj je bio pokušati pronaći najranije pretke sedam rodova, ali i pronaći sve njihove članove što se pokazalo kao prilično velik zahvat.

Prilikom rodoslovnog istraživanja potrebno je razlikovati primarne i sekundarne izvore. Primarni izvori su oni nastali za vrijeme ili odmah nakon događaja na koji se odnose te ih je zabilježila osoba koja je bila svjedok događaja. U slučaju rodoslovnog istraživanja

¹⁶ Zmajić, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, 101, 104.

¹⁷ Nick Barratt, *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy: The definitive guide to tracing your family history*, London: HarperCollins Publishers, 2008., 17-19.

primarni izvori su matične knjige, knjige Stanja duša, popisi stanovništva te rodni, vjenčani i smrtni listovi. S druge strane, sekundarni izvori su oni izvori koji su nastali sa značajnim vremenskim odmakom od događaja na koji se odnose ili njihov autor nije nazočio događaju koji opisuje te ga prenosi 'iz druge ruke'. Ovdje su to, primjerice, podaci koje dobijemo usmenim ili pisanim putem od članova obitelji, a koji se temelje na njihovom sjećanju.¹⁸ Primarni izvori su mnogo pouzdaniji, no obje vrste izvora imaju svoje mjesto u rodoslovnom istraživanju, pa tako i u ovom istraživanju.

Kao što je spomenuto, s rodoslovnim istraživanjem važno je započeti što ranije jer je jedan od prvih koraka razgovor sa živućim članovima uže i šire obitelji. Temeljne podatke za rodoslovlje čine imena i (djevojačka) prezimena osoba te datumi i mjesta rođenja, vjenčanja i smrti, a zanimljiva mogu biti i njihova zanimanja i nadimci koji u manjim mjestima pomažu razlučiti između nekoliko osoba istoga imena i prezimena.¹⁹ Na ovaj se način mogu sakupiti podaci za nekoliko generacija, a u slučaju da je netko od bližih ili daljnjih rođaka već ranije istraživao obiteljsku povijest i sastavljao obiteljsko stablo potencijalno i puno više.²⁰ Ipak, postojećim obiteljskim stablima i informacijama dobivenim kroz razgovor treba pristupiti s oprezom i pokušati potvrditi svaki podatak, idealno s bar dva izvora.²¹ U slučaju ovog rada prednost je što je početni dio istraživanja velikim dijelom već postojao, posebice za majčinu stranu obitelji.²² Pregledom matičnih knjiga postojeći podaci su potvrđeni ili nadopunjeni, a pronađene pogreške su ispravljene. Za očevu stranu obitelji postojala je mala količina podataka stoga su obavljani razgovori s nekoliko članova šire obitelji koji su rezultirali vrlo ograničenom količinom podataka koji su potom također, koliko je bilo moguće za koju granu obitelji, potvrđeni i dopunjeni proučavanjem matičnih knjiga. I za majčinu i za očevu stranu obitelji bila su poznata imena osoba bar do generacije autoričinih pradjedova i prabaka kao i mjesto njihova rođenja što se pokazalo ključnim za istraživanje jer su oni u većini slučajeva posljednje osobe koje se mogu pronaći u dostupnim matičnim knjigama. Osim kroz razgovor s bližom obitelji, podaci se ponekad mogu pronaći i u već postojećoj literaturi.²³ Također,

¹⁸ Elizabeth Powell Crowe, *Genealogy Online: Ninth Edition*, SAD: The McGraw-Hill Companies, 2011., 8.

¹⁹ Barratt, *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy*, 21.

²⁰ Peter Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, Zagreb: Mozaik knjiga, 2009., 17-18.

²¹ Maureen Vincent-Northam, *Trace Your Roots*, United Kingdom: Greatest Guides Limited, 2012., 57.; Barratt, *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy*, 64.

²² Gordana Jelić-Ulrich, r. Jelić je kroz razgovore sa živućim rođacima u posljednjih 35 godina skupila veliki broj podataka o članovima obitelji Jelić, Šimunović, Damjanović, Ruškan, Markanović i Posavčević.

²³ Luka Slišković je u svom diplomskom radu napravio pregled genealoške literature dostupne u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. (Luka Slišković, „Genealoška literatura: bibliografija knjiga dostupnih u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, objavljenih od 1846. do 2020.“, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2021.)

korisno je provjeriti postoje li lokalni istraživači ili istraživačka društva koja se bave nekim prezimenom ili mjestom.²⁴ Nadalje, podaci o neposrednim precima često se mogu pronaći i na nadgrobnim pločama te u dokumentima u obiteljskoj arhivi, ako su sačuvani.²⁵ Još jedan mogući izvor rodoslovnih podataka su sačuvani izresci iz novina ili stare lokalne novine u kojima se ponekad mogu pronaći članci koji spominju pretke ili obavijesti o njihovoj smrti.²⁶ Nakon početnog prikupljanja podataka kroz osobne dokumente u posjedu obitelji i razgovore s članovima obitelji potrebno je istraživanje proširiti na druge izvore i arhivsku građu. Jedan od najvažnijih izvora podataka za rodoslovno istraživanje predstavljaju matične knjige koje se obično čuvaju u crkvenim i matičnim uredima te biskupijskim, lokalnim ili državnim arhivima. Osim u arhivima, arhivska građa može se pronaći i u digitaliziranom obliku u online bazama podataka o kojima će biti više riječi u nastavku.

Za lakše provođenje rodoslovnog istraživanja potrebno je usvojiti i neke vještine, primjerice čitanja različitih starih rukopisa ili pisama te na ciljanom jeziku naučiti desetak najčešćih izraza koji se pojavljuju u matičnim knjigama.²⁷ Za područje današnje Hrvatske to su primarno latinski, ali i talijanski, te njemački i mađarski jezik, a u slučaju pravoslavnih župa i ćirilica. Za područje današnje Slovenije to su latinski, njemački i slovenski jezik te gotica. U nastavku su navedene neke od najčešćih latinskih riječi koje se mogu pronaći u katoličkim matičnim knjigama koje su promatrane prilikom ovog istraživanja, a prema kojima se može prepoznati o kojoj vrsti zapisa se radi. Svećenici koji su vodili matične knjige znali su ponekad skratiti naziv posljednjih mjeseci u godini u oblik *7ber*, *8ber*, *9ber*, *Xber* što odgovara latinskim nazivima za mjesece rujan, listopad, studeni i prosinac. Zapis o krštenju može se prepoznati po riječima *baptisatus* te *natus* ako je naveden i podatak o rođenju. U zapisima o vjenčanju najčešće se pojavljuju riječi *copulatus* i *matrimonium* dok zapisi o smrti najčešće počinju riječima *obiit*, *mortuus* ili *sepultus*.²⁸ Također, kada uz ime roditelja stoji skraćenica *def.*, ona označava da je roditelj preminuo što može predstavljati korisnu informaciju pri traženju podataka o njihovoj smrti. Prilikom pregledavanja matičnih knjiga cilj je uvijek pronaći roditelje posljednje osobe za koju su poznati podaci. Pronalaskom zapisa o rođenju djeteta može se tražiti zapis o vjenčanju roditelja koji je većinom datiran prije rođenja djeteta. Navedeni zapis obično se traži u istoj župi, a do problema može doći ako

²⁴ Barratt, *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy*, 65-66.

U kontekstu ovoga rada, obiteljima grada Kastva i njegove šire okolice bavi se udruga Rodoslovni centar Kastavštine i Liburnije, a na razini Hrvatske je to Hrvatsko rodoslovno društvo „Pavao Ritter Vitezović“.

²⁵ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 18.

²⁶ Vincent-Northam, *Trace Your Roots*, 51, 114.

²⁷ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 48.

²⁸ Vincent-Northam, *Trace Your Roots*, 177-178.

mladenka nije iz navedene župe s obzirom na to da se vjenčanje obično upisivalo u matičnu knjigu mladenkine župe.²⁹ Ukoliko je pronađen zapis o vjenčanju roditelja, iz njega se obično mogu doznati informacije o njihovoj dobi prema čemu se može okvirno odrediti godina rođenja, te imena njihovih roditelja i jesu li još uvijek živi.³⁰ Imena kumova pri vjenčanju i krštenju mogu također potencijalno dati podatke o članovima šire obitelji jer su kumovi ponekad bili rodbinski povezani s parom ili roditeljima novorođenčeta.³¹ Matične knjige smrti često ne sadrže veliki broj podataka te obično samo navode datum, ime i prezime preminule osobe uz dob i uzrok smrti. Ponekad iz njih možemo dobiti podatke o imenu oca, rjeđe majke, a još rjeđe i njeno djevojačko prezime. Ipak, uzrok smrti može predstavljati zanimljiv podatak jer može biti pokazatelj epidemije u nekom razdoblju, ratnih sukoba, međusobnih sukoba stanovnika, nesreća ili nasljednih bolesti unutar neke obitelji.³² Indeksi upisa u matične knjige dodatno mogu olakšati pronalazak predaka, no oni za veliki broj župa ne postoje ili nisu sačuvani.

Sakupljene podatke tijekom istraživanja potrebno je sistematizirati na jednom mjestu, a to se može učiniti korištenjem jedne od mnogih internetskih stranica koje nude mogućnost izrade obiteljskog stabla. Za izradu obiteljskih stabala koja su priložena u nastavku rada korištena je stranica Family Echo jer pruža mogućnost izbora vrste i količine podataka koji će biti prikazani u kućici s imenom osobe. Također, obiteljskim stablima može pristupiti samo njihov autor i osobe koje imaju poveznicu, a prilikom dijeljenja stabla s drugim osobama može se odlučiti hoće li im biti dopušteno uređivati stablo ili ne. Osim toga, stranica je pregledna i jednostavna za korištenje. Prilikom upisivanja sakupljenih podataka u odabrani program za izradu obiteljskog stabla, Hawlina savjetuje da se imena i prezimena osoba bilježe onako kako su napisana pri rođenju. Napominje, međutim, da se u slučaju kada su matične knjige vođene na latinskom ili nekom drugom jeziku navedeni podaci bilježe u današnjem prevladavajućem obliku, a da se alternativni zapis imena i nadimci te varijacije u pisanju prezimena zabilježe u napomenama. Što se tiče datuma pojedinih događaja, čak i ako datum rođenja, vjenčanja ili smrti osobe nije poznat, uvijek ga je korisno pokušati procijeniti u odnosu na druge osobe i događaje kako bi se stekao dojam o tijeku i periodu života osobe, no to je onda potrebno na neki način naznačiti pored procijenjenog podatka.³³

²⁹ Dubravka Božić Bogović, „Južnobaranjsko društvo u matičnim knjigama 18. stoljeća“, *Povijesni prilozi* 35, br. 50, 2016., 105.

³⁰ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 26-27.

³¹ Vincent-Northam, *Trace Your Roots*, 90.

³² Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 31.

³³ Isto, 53-55.

Naposljetku, potrebno je tijekom istraživanja voditi bilješke o pregledanim matičnim knjigama i drugim izvorima kako kasnije ne bismo gubili vrijeme slučajno ih ponovno pregledavajući. Također, korisno je i za svaku osobu zabilježiti podrijetlo podataka koje imamo o njoj kako bismo znali ponovno pronaći izvor podatka u slučaju da ga želimo ponovno pregledati.

2.3.1. Internetski izvori

Internet može predstavljati veoma koristan izvor podataka prilikom rodoslovnog istraživanja jer omogućuje brz pristup velikom broju podataka i informacija. Tako postoje brojne internetske stranice specijalizirane za izradu obiteljskog stabla koje ujedno sadrže i digitalizirane povijesne izvore. Ipak, kada govorimo o digitaliziranoj građi na internetu, ona se najvećim dijelom odnosi na razdoblje 19. stoljeća i ranije, dok samo mali dio obuhvaća prvu polovicu 20. stoljeća. Razlog tomu je činjenica da većina izvora koji se odnose na 20. stoljeće sadrži osobne podatke osoba koje bi još uvijek mogle biti žive pa su time nedostupni javnosti.³⁴

Za sakupljanje podataka prilikom ovog istraživanja u najvećoj su mjeri korištene digitalizirane mikrofilmirane matične knjige na stranici FamilySearch. Stranicu je osnovala Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana kao bazu digitalizirane građe koju su tijekom posljednjih stotinjak godina sakupili u brojnim arhivima diljem svijeta, a zbog čega njihova stranica sadrži najveću bazu podataka za rodoslovna istraživanja na svijetu.³⁵ Dio matičnih knjiga na navedenoj stranici koje se odnose na područje današnje Hrvatske je indeksiran, no s obzirom na to da su u tome pothvatu većinom sudjelovali drugi korisnici, od kojih mnogima hrvatski nije materinji jezik te imaju različitu razinu iskustva u čitanju starih rukopisa, indeksi sadrže brojne pogreške u transkripciji te je njihova korisnost veoma ograničena. Zbog toga su navedene matične knjige pregledavane ručno. Prilikom pregledavanja, zapis se može spojiti s profilom osobe iz obiteljskog stabla tako da i druge osobe mogu lako pristupiti izvoru i provjeriti točnost podataka na profilu osobe što je bitan korak prilikom rodoslovnog istraživanja. Za matične knjige s područja današnje Slovenije, Austrije i Njemačke važan izvor predstavlja stranica Matricula Online koja služi kao online baza digitaliziranih matičnih knjiga i indeksa sa slobodnim pristupom. Na navedenoj stranici mogu se pronaći matične

³⁴ Barratt, *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy*, 74.

³⁵ Isto, 46.

knjige 578 slovenskih župa, a za ovaj rad je korišteno nekoliko matičnih knjiga župa Vransko, dvije matične knjige župe Suhor i jedna župe Cerknica.

Osim digitaliziranih baza matičnih knjiga, kao pomoć pri pronalasku zapisa u matičnim knjigama za područje zapadne Slavonije korištena je i stranica The UC Croatia Project. Projekt je ranih 1980-ih započeo američki antropolog E.A. Hammel, a u svrhu projekta stvorena je baza podataka iz matičnih knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih župa Bogičevci, Cernik, Nova Gradiška, Oriovac, Staro Petrovo Selo, Štivica i Vrbje koja obuhvaća razdoblje do sredine ili druge polovice 19. stoljeća, ovisno o župi.³⁶ Podaci iz matičnih knjiga su transkribirani u obliku u kojem su zapisani što znači da pretraživanje ove baze zahtjeva poznavanje oblika u kojima su prezimena osoba te imena osoba i mjesta mogla biti zapisana u različitim razdobljima. U ovoj bazi podataka također postoje određene pogreške u transkripciji, no puno je točnija i time i lakša za pretraživanje od spomenutih indeksa na stranici FamilySearch.

2.3.2. Arhivski izvori

Osim digitaliziranih matičnih knjiga na stranicama FamilySearch i Matricula, za ovaj rad korištene su i digitalizirane i fizičke matične knjige iz Državnog arhiva u Rijeci te Povijesnog arhiva Požeške biskupije. Matične knjige na internetskoj stranici FamilySearch većinom obuhvaćaju razdoblje do početka 20. stoljeća dok matične knjige župa Prezid i Gerovo uopće nisu dostupne na navedenoj stranici. Na stranici FamilySearch za župu Kastav matice krštenih (MKK) dostupne su do 1882. g., matice vjenčanih (MKV) do 1912. g., a matice umrlih (MKU) do 1905. godine. U Državnom arhivu u Rijeci za župu Kastav dodatno su dostupne MKK do 1917. godine i MKU do 1915. godine. Za župu Prezid dostupne su MKK za razdoblje između 1858. i 1916. g., MKV od 1878. do 1916. g. te MKU od 1867. do 1916. godine. Za župu Cernik na stranici FamilySearch dostupne su MKK do 1900. g., MKV do 1921. g. i MKU do 1918. godine, a za župu Staro Petrovo Selo MKR do 1900. g., MKV do 1908. g. i MKU do 1919. godine. U Povijesnom arhivu Požeške biskupije za župu Cernik dodatno su dostupne MKK do 1.6.1913. g. te od 1925. do 1949. godine i MKU do 1941. godine. Za župu Staro Petrovo Selo dostupne su MKK do 1930. g. te od 1943. do 1949. g. i MKU do 1939. godine. Ni za jednu župu nisu dostupne dodatne matice vjenčanih te u obje

³⁶ „History of the UC Croatia Project“, The UC Croatia Project, pristupljeno 11. lipnja 2023. http://projects.demog.berkeley.edu/croatia/croatiaproject.htm#The_UC_Croatia_Project

navedene župe postoji period od 12, tj. 13 godina za koji matice krštenih nisu dostupne što u okviru ovoga rada ne predstavlja preveliki problem jer je većina promatranih osoba rođena prije toga perioda, ali predstavlja problem za rodoslovno istraživanje općenito.

Crkvene matične knjige predavane su arhivima nadležnima na njihovom području te Hrvatskom državnom arhivu od 1949. i 1950. godine zbog toga što je 1. travnja 1946. godine FNR Jugoslavija donijela Zakon o državnim matičnim knjigama. Tim zakonom bilo je određeno vođenje civilnih matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih te su državni organi crkvene matične knjige oduzimali i predavali državnim matičnim uredima kako bi dobili potrebne podatke za uspješno obavljanje matičarskih poslova. Kako matični uredi obično koriste građu koja obuhvaća jedan ljudski životni vijek, u njima su zadržane matične knjige iz razdoblja od 1860. do 1946. godine dok su starije knjige u nekoliko navrata predane arhivima na čuvanje.³⁷ Dio matica za područje zapadne Slavonije prvo je bio predan Državnom arhivu u Zagrebu, potom su smještene u Državni arhiv u Slavonskom Brodu, a u travnju ove godine vraćene su Požeškoj biskupiji i smještene u njenom arhivu. U nekim slučajevima matične knjige starije od 1860. godine nisu ni bile predane matičnim uredima pa tako ni arhivima te se još uvijek čuvaju u matičnim župama ili nadležnim biskupijskim arhivima. Hrvatski državni arhiv prikupio je podatke o svim postojećim matičnim knjigama za Hrvatsku i njihovim lokacijama te su navedeni podaci objedinjeni u bazi podataka koja se može pretražiti na internetskoj stranici Hrvatskog državnog arhiva.³⁸

2.4. Matične knjige

S obzirom na to da se glavni dio ovoga rada temelji na podacima sakupljenima radom na matičnim knjigama, u nastavku će biti dana kratka povijest njihovog nastanka i značaja. Matične knjige predstavljaju jedan od nezaobilaznih primarnih izvora prilikom rodoslovnog istraživanja jer daju podatke o krštenju, vjenčanju i smrti pojedinca, a na temelju njih se mogu uočavati i neke zakonitosti određenog društva ili roda. Primjerice, može se pratiti prirodno kretanje broja stanovnika nekog društva, natalitet i mortalitet, udio nezakonite djece, blizanaca i djece rođene nakon smrti oca, stopa infantilnog mortaliteta, spolna i dobna struktura krštenih i umrlih, sezonski i godišnji raspored začeca, krštenja, vjenčanja i smrti,

³⁷ Albino Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, Povijesni arhiv Rijeka, Rijeka, 1995., 11.

³⁸ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 83.; „Pretraga matičnih knjiga“, Hrvatski državni arhiv, pristupljeno 2. lipnja 2023. <https://arhiv.omniaspect.hr/Pretraga-maticnih-knjiga>

dob pri sklapanju braka i čimbenici koji utječu na nju, dobna razlika između mladenaca, učestalost sklapanja ponovnih brakova i brakova srodnika, prosječni životni vijek stanovnika, njihova religijska i etnička struktura, migracije, česti uzroci smrti po dobnim skupinama, pojava epidemija te struktura nekog društva s obzirom na zanimanja njegovih stanovnika. Mogu se također pronaći podaci o primaljama te svećenicima koji su u određenim razdobljima vršili krštenja, vjenčanja i pogrebe, kumovima pri krštenju i vjenčanju, a mogu se promatrati i obrasci nadijevanja osobnih imena.³⁹

Još su u razdoblju 3. stoljeća određeni biskupi popisivali pokrštene i preminule članove svoje zajednice, no najstarije matične knjige u pravom smislu te riječi sežu u razdoblje kasnog srednjeg vijeka, a potječu s područja jugozapadne Europe i Sredozemlja. Na području Hrvatske najstarije matične knjige, iz razdoblja 15. i 16. stoljeća, nalazimo u Istri i na Kvarneru, a sačuvan je i određeni broj matičnih knjiga pisanih glagoljicom.⁴⁰ Jedna od takvih je i najstarija knjiga krštenih i vjenčanih župe Kastav za razdoblje od 1672. do 1699. g. korištena prilikom prikupljanja podataka za ovaj rad, a koja među latiničnim zapisima sadrži i nekoliko desetaka zapisa na kurzivnoj glagoljici. Kao što je već spomenuto, Crkva je u srednjem vijeku vodila računa o tome da spriječi brakove bliskih srodnika te osoba različite vjeroispovijesti kao i bigamiju u čemu je vođenje matičnih knjiga imalo veliku ulogu. Tako je prvo na Tridentskom koncilu 11. studenog 1563. godine za sve postojeće župe uvedena obveza vođenja matičnih knjiga krštenih i vjenčanih, a 1614. godine Rimskim obrednikom i matičnih knjiga umrlih. Navedeni obrednik propisivao je i vođenje matica krizmanih te Stanja duša kao i narativnu formu vođenja matičnih knjiga.⁴¹ U nastavku je navedena propisana narativna forma:

- za knjigu krštenih: „*Godine Gospodnje ... dana ... mjeseca ... sam ja ... župnik crkve Sv u mjestu ili kraju ... u crkvi Sv krstio dijete, rođeno dana ... od ... zakonitih roditelja iz ove župe ili župe Sv iz mjesta ili kraja ... Djetetu je dano ime ... Kum je bio ... , sin ... , iz župe ili kraja ... a kuma je bila ... , kćerka ... , iz župe ili kraja ...*“⁴²

³⁹ Samanta Paronić, „Demografska slika župe Barban u XIX. stoljeću kroz prizmu matičnih knjiga“, Doktorski rad, Sveučilište u Zadru, 2018., 2-3, 16.

⁴⁰ Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 6.

⁴¹ Alen Drandić et al, „Uvod“, *Vjesnik Istarskog arhiva*, Vol. 20, No. (2013.), 18-19.; Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 6.

⁴² Dražen Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, *Vjesnik Istarskog arhiva*, Vol. 2-3 (1992.-1993.), 279.

- za knjigu vjenčanih: „*Godine Gospodnje, dana, mjeseca, po napovijedi izvršenoj u tri zaredna blagdanska dana, od kojih je prvi bio dana ... , drugi dana ... treći dana ... za vrijeme Svete mise, i kako se nije našla nikakva zakonita prepreka ja N. N., župnik ove crkve Sv , u mjestu ... , sam sina N., starog ... godina iz župe ... Sv i kćerku ili udovicu, staru ... godina iz župe Sv zapitao u crkvi Sv i kada su obostrano potvrdili pristanak, ja sam ih uz blagoslov vjenčao*“⁴³

- za knjigu umrlih: „*Godine Gospodnje, dana, mjeseca u okrilju Svete Matere Crkve svoju dušu Bogu predao je N., sin ili kćerka N. i N. (ili zakonita žena N.), u ... godini života, u ulici ... , u kući ... , njegovo tijelo je sahranjeno dana ... , na groblju crkve Sv , ispovjedio sam ga ja (ili ovlaštenu ispovjednik) dana ... i podijelio mu Svetu popudbinu dana ... i posljednju Svetu pomast dana ...*“⁴⁴

Usprkos propisanoj formi, matične knjige često nisu sadržavale sve navedene podatke te je količina podataka u njima uvelike ovisila o župniku koji ih je vodio. Također, župnici su imali naviku skraćivati propisane formule koristeći skraćenice ili potpuno izostavljajući određene dijelove formule. U pravilu, matične knjige iz ranijeg razdoblja vođene su narativno i sadrže manje podataka dok su one kasnije vođene u obliku tablice s definiranim rubrikama što ih čini preglednijima te s vremenom sadrže sve više podataka.

Vođenje matičnih knjiga na početku je služilo vjerskim zajednicama kao evidencija njihovih članova, no s vremenom su postale evidencije građana određene države. Do ovog prijelaza došlo je postupno te je on povezan s interesima apsolutističkih monarhija za centralizacijom vlasti i novim sustavom novačenja.⁴⁵ Tako su na oblik njihova vođenja, osim crkvenih odredbi, utjecale i odredbe svjetovnih vladara, a katolički svećenici su u tom pogledu postali pomoćnim državnim službenicima.⁴⁶ Za područje hrvatskih zemalja značajne su odredbe kraljice Marije Terezije i njenog sina, cara Josipa II. Oboje vladara poznati su po brojnim reformama koje su utjecale na sve sfere života, no ovdje ćemo spomenuti one najvažnije za Crkvu i vođenje matičnih knjiga. Prva od značajnijih odredbi bio je dekret Marije Terezije iz 1765. godine kojim je određeno da Crkva ni u kojem slučaju ne može sudbenim tijelima odbiti uvid u matične knjige. Pet godina kasnije, u listopadu 1770. godine, Marija Terezija objavila je i prvi obrazac za vođenje matičnih knjiga, a iste je godine

⁴³ Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 279.

⁴⁴ Isto, 279.

⁴⁵ Isto, 277.

⁴⁶ Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 7-8.

propisano i da se otac nezakonitog djeteta u matičnu knjigu može upisati samo na vlastiti zahtjev. Najznačajnija odredba za vođenje državnih matičnih knjiga bio je Patent cara Josipa II. od 20. veljače 1784. godine. Navedenim patentom službeno su uvedene rubrike za upisivanje podataka te je propisano odvojeno vođenje matičnih knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih. Također, svećenici na čijem su se području nalazile ubožnice, nahodišta i bolnice bili su obvezni voditi matične knjige i za navedene humanitarne zavode te vojne jedinice.⁴⁷ U vrijeme Josipa II. izvršeno je i preuređenje župa razdvajanjem većih župa u manje pa su nove župe počele voditi svoje matične knjige krajem 1789. i početkom 1790. godine.⁴⁸

Prema Patentu iz 1784. godine u matice krštenih upisivao se datum i mjesto rođenja, ime djeteta, njegova vjeroispovijest, spol, je li zakonito ili nezakonito, roditelji i kumovi. Za roditelje se upisivalo ime i prezime oca te zanimanje, ime i djevojačko prezime majke te za kumove ime i prezime te zanimanje.⁴⁹ Kao što se može vidjeti, u matice krštenih predviđeno je upisivanje datuma rođenja, ali su svećenici često i dalje nastavili upisivati datum krštenja pa je ta praksa regulirana Dekretom 27. travnja 1812. godine kada je propisano upisivanje datuma rođenja ispred datuma krštenja što je u potpunosti zaživjelo tek tiskanjem novih obrazaca koji su sadržavali zasebne rubrike za navedene datume. Osim toga, 1824. godine donesena je preporuka zapisivanja i vremena rođenja.⁵⁰ Iako to ovdje nije istaknuto, u matične knjige se uvijek upisivalo i ime svećenika koji je krstio dijete, a u kasnijem razdoblju se u nekim župama mogu pronaći i imena babica koje su pomagale pri porodu.⁵¹ U knjige vjenčanih upisivala se godina, mjesec i dan vjenčanja, mjesto stanovanja i kućni broj, prezime i ime ženika, vjera, starost, je li slobodan ili udovac, ime i prezime mladenke, vjera, starost, je li neudata ili udovica, ime i prezime te zanimanje kumova.⁵² U određenim razdobljima je umjesto dobi budućih supružnika upisivan njihov datum rođenja, a s vremenom se počelo upisivati i ime oca ili oba roditelja, no samo kod prvog braka.⁵³ Za knjige umrlih predviđene su rubrike godina, mjesec i dan smrti, mjesto i kućni broj, ime i prezime, vjera, spol i dob. Dekretom dvorske pisarne od 24. listopada 1788. dodana je i rubrika bolest ili uzrok smrti.⁵⁴ Kasnije se uz ime preminule osobe upisivalo i ime njenog oca (i majke) ili supružnika. Iz

⁴⁷ Drandić et al, „Uvod“, 19.; Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 280-281.

⁴⁸ Krivošić, „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige“, 16.

⁴⁹ Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 280.; Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 8.

⁵⁰ Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 280-281.

⁵¹ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 26.

⁵² Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 280.; Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 8.

⁵³ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 26.

⁵⁴ Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 280.; Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 8.

prakse je vidljivo da je sadržaj upisan u matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih ovisio o svećeniku koji ga je upisivao te o tome kada su tiskane rubrike stigle do kojega područja. Zanimljivo je da je patentom propisano vođenje matičnih knjiga na njemačkom jeziku, no one su se u hrvatskim zemljama nastavile i dalje pisati na latinskom jeziku.⁵⁵

Usprkos tome što su Ediktom o vjerskoj toleranciji od 13. listopada 1781. godine sve kršćanske vjeroispovijesti priznate i izjednačene po pravima, prema Patentu Josipa II. jedino su upisi katoličkih župnika imali javnopravnu dokaznu snagu dok su predstavnici ostalih vjeroispovijesti na početku svoje matične knjige morali slati katoličkim župnicima na pregled i upis u katoličke knjige. Patentom je propisano i kako židovska vjerska zajednica također mora voditi odvojene matice rođenih, vjenčanih i umrlih te su ih morali dostavljati katoličkim župnicima na ovjeru.⁵⁶ Sve matične knjige koje su vodili svećenici katoličke, evangelističke, grkokatoličke i židovske vjerske zajednice, a propisane su dvorskim Patentom i naknadnim dekretima, nazivaju se crkveno-državnim maticama.⁵⁷ Osim spomenutih, u određenim periodima pojavljuju se i civilne matice. Prve takve matice na području današnje Hrvatske pojavljuju se za vrijeme Napoleonove uprave 1812. godine, no one su potrajale samo do 1814. godine. Tijekom 19. stoljeća civilne matične knjige odlika su modernih država te se uvode i na području Belgije, Engleske, Španjolske i Mađarske. Uvođenje civilnih matica na području Mađarske 1895. godine odrazilo se i na područja današnje Hrvatske koja su bila pod njenom direktnom upravom, grad Rijeku, Međimurje, Banat, Bačku i Baranju. Osim toga, na grad Rijeku odrazilo se i uvođenje civilnih matičnih knjiga u Italiji i područjima pod njenom upravom 1924. godine. Usprkos tome, u cijelom spomenutom razdoblju i dalje se vode crkvene matične knjige, ali više ne u službi države.⁵⁸

2.4.1. Matične knjige korištene u radu

Prilikom istraživanja korištene su katoličke matične knjige te su one za župe Kastav, Prezid, Cernik i Staro Petrovo Selo pregledane u potpunosti, u opsegu u kojem su dostupne na stranici FamilySearch te u Državnom arhivu u Rijeci i Povijesnom arhivu Požeške biskupije, a koji se može vidjeti ispod u tablici, dok su matične knjige za župe Gerovo, Krašić, Rijeka,

⁵⁵ Stjepan Sršan, „Matične knjige za područje Historijskog arhiva u Osijeku“, *Arhivski vjesnik* 30, No. 1, 1987., 98.

⁵⁶ Vlahov, „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu“, 281-282.

⁵⁷ Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 10.

⁵⁸ Isto, 8-11.

Nova Kapela, Nova Gradiška i Štivilica te slovenske župe Vransko, Suhor (pri Metlici) i Cerknica pregledavane ciljano kako bi se podaci upotpunili. Kao što je spomenuto u prethodnom poglavlju, u Rijeci su nakon 1895. godine korištene civilne matične knjige pa su one pregledavane za tražene događaje nakon navedene godine. Ispod tablice su opisane matične knjige župa navedenih u tablici.

ŽUPA	MKR	MKV	MKU
Kastav	1672. - 1917.	1673. - 1912.	1713. - 1915.
Prezid	1858. - 1916.	1878. - 1916.	1867. - 1916.
Cernik	1714. - 1913. 1925. - 1948.	1717. - 1921.	1717. - 1941.
Staro Petrovo Selo	1766. - 1930. 1943. - 1949.	1766. - 1908.	1766. - 1939.

Tablica 1. Opseg u kojem su matične knjige župa Kastav, Prezid, Cernik i Staro Petrovo Selo dostupne i pregledane

Najstarija dostupna matična knjiga župe Kastav obuhvaća razdoblje od 1672. do 1699. godine i sadrži zapise o krštenju i vjenčanju. Do 17. travnja 1678. godine knjiga je pisana na narodnom jeziku te sadrži kombinaciju latiničnih i glagoljičnih zapisa. Nakon navedenog datuma knjiga je pisana na latinskom jeziku uz povremene glagoljične zapise koji su i dalje na narodnom jeziku. Matične knjige rođenih i vjenčanih od 1700. godine zapisivane su odvojeno ali su, uz matičnu knjigu umrlih koja sadrži upise od 1713. godine, podaci navedenih triju matica do 1728. godine uvezani u jednu knjigu. Navedene matične knjige su u narativnoj formi zapisivane sve do početka 1774. godine. Narativna forma MKR sadrži podatke o datumu krštenja, imenu djeteta, njegovih roditelja, imenu svećenika koji je krstio dijete te imena kumova. U MKV navodi se datum vjenčanja, ime mladoženje i njegova oca ako se radi o prvom braku (naznačeno je i ako je otac preminuo), ime mladenke i njenog oca ili pokojnog supruga, ime svećenika te imena kumova. MKU sadrži podatke o datumu smrti, imenu pokojnika uz čije ime je upisano ime oca ili supruga, dobi, o tome je li se osoba ispovjedila te groblju na kojem je osoba pokopana. U većini slučajeva navedene matične knjige sadrže sve podatke propisane Rimskim obrednikom, ali ne u identičnoj formi jer su svećenici često koristili skraćenice i riječi ponavljanja ako se neki podatak ponavljao u uzastopnim upisima. Nakon 1774. godine kastavske matične knjige počinju se voditi u tabličnoj formi, ali ona se nekoliko puta do 1819. godine mijenjala kako bi se određeni podaci dodali ili uklonili. Od 1819. godine tablice za upis podataka više nisu crtane rukom već su tiskane pa tako sadrže

polja za sve propisane podatke. Podaci koji često nedostaju, posebice odmah po uvođenju tablične forme, odnose se na datum rođenja, djevojačko prezime majke, ime oca pri vjenčanju te zanimanja oca i kumova pri krštenju i vjenčanju. Kada govorimo o matičnim knjigama riječkog područja, pa tako i Kastva, treba uzeti u obzir i kratko razdoblje francuske okupacije. Osnivanjem Ilirskih provincija na njihovom području su polako uvedeni francuski zakoni pa su tako 1812. župnici koji su do tada vodili crkvene matične knjige morali postojeće matice predati civilnim službenicima zaduženima za vođenje novouvedenih civilnih matičnih knjiga. Kako je Napoleon 1813. godine poražen u bitci kod Leipziga, područje Ilirskih pokrajina došlo je pod vlast Habsburgovaca te su ponovno uvedeni propisi bečke Dvorske kancelarije, a predane matične knjige vraćene su župnicima.⁵⁹ U matičnoj knjizi krštenih župe Kastav u razdoblju od studenog 1812. do prosinca 1813. godine trag ove uprave ogleda se u naknadno dopisanom tekstu u već postojeće rubrike kojim se u navedenom razdoblju bilježio i datum i vrijeme rođenja djeteta te djevojačko prezime majke koje se zadržalo i nadalje dok se praksa bilježenja datuma i vremena rođenja ustaljuje tek od 1819. godine. Na taj su način navedeni podaci, koji su bili propisani i Patentom iz 1784. godine, ali se do tad nisu upisivali, napokon ušli u matične knjige rođenih. Sve dostupne matične knjige za područje župe Kastav, osim dijela najranije sačuvane knjige rođenih i vjenčanih, vođene su na latinskom jeziku.

Za župu Prezid dostupan je jako mali broj matičnih knjiga i to tek od druge polovice 19. stoljeća iako je sigurno da su vođene i u ranijem razdoblju jer je župa osnovana 1807. godine. Također, Barbara Riman⁶⁰ spominje postojanje prijepisa Stanja duša župe Prezid iz 1916. godine koji sadrži osobe rođene do 1830. godine, a Antun Burić⁶¹ među izvorima koje je proučavao navodi i matičnu knjigu rođenih koja obuhvaća vremenski raspon od 1794. do 1815. godine. Pregledane matične knjige navedene u Tablici 1. vođene su u tabličnoj formi te sadrže sve podatke propisane Patentom. Knjige su do 1878. godine pisane na latinskom jeziku, a nakon toga na hrvatskom jeziku.

Za matične knjige s područja Slavonije veliku su ulogu odigrala osmanska osvajanja i, posljedično, njihova vlast. Stipetić i Vekarić ističu kako veliki broj matičnih knjiga, posebice na području Slavonije i nekadašnje Vojne krajine, nije sačuvan do danas te su izvori za

⁵⁹ Senčić, „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947“, 8-9.

⁶⁰ Barbara Riman, „Doseljavanje stanovništva iz slovenskih krajeva u Čabarski kraj na temelju zabilješki u knjigama *Status animarum*“, *Migracijske i etničke teme*, Vol. 29, No. 1, 2013., 73.

⁶¹ Antun Burić, *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438-1975: goranska prezimena kroz povijest*, Rijeka: Društvo za zaštitu prirodne, kulturne i povijesne baštine Gorskog Kotara, 1983., 396.

razdoblje prije osmanskih osvajanja vrlo rijetki.⁶² Tako su za to područje matične knjige sačuvane tek od razdoblja nakon osmanske vlasti, dakle od početka 18. stoljeća, iako postoji vjerojatnost da su vođene i ranije.⁶³ Matične knjige župe Cernik sačuvane su od 1717. godine, no postoji i matična knjiga rođenih koja obuhvaća razdoblja 1714.-1715. i 1720.-1734. S obzirom na to da se navedena matična knjiga skoro u potpunosti preklapa s MKR koja počinje 1717. godine te da je pisana u tabličnoj formi, vjerojatno je mlađi prijepis dijela starije knjige i prve dostupne knjige rođenih. Ova župa je specifična po tome što su njene matične knjige vodili franjevci čiji se samostan nalazi u Cerniku. Zanimljivo je da su MKR vođene u narativnoj formi do 1747. godine, MKU do 1784. godine, a MKV do 18. studenog 1807. godine. U narativnoj formi zapisa o rođenju nalaze se podaci o datumu krštenja, svećeniku koji je krstio dijete, imenu i prezimenu oca te mjestu u kojem živi, imenu majke i kumova te mjestu odakle su. Zapisi o vjenčanju navode datum vjenčanja, ime mladoženje i njegovog oca, mjesto u kojem živi, ime mladenke i njenog oca ili pokojnog supruga, mjesto odakle dolazi te imena kumova i svećenika koji je vjenčao par. Jedini podaci koji su propisani, a koji nisu unošeni su dob supružnika i datumi kada je crkveno oglašeno sklapanje njihovog braka, tj. kada su 'ozvani'. Narativna forma zapisa o smrti sadrži datum smrti, ime pokojnika i njegova oca, mjesto gdje je osoba preminula, njenu dob i groblje na kojem je pokopana, ali ne spominje je li se osoba ispovjedila. Čak i nakon početka korištenja tablične forme u župi Cernik tablice su se sve do 1862. godine za MKR i do 1864. godine za MKV i MKU crtale ručno pa je tako dolazilo do malih izmjena u količini ili poretku podataka koji su se unosili. Zanimljivo je da se majčino djevojačko prezime pri rođenju djeteta počelo bilježiti još 1770. godine, dakle i prije nego što je to propisano Patentom. U razdoblju između 1849. i 1862. se u rubriku opservacija bilježilo i je li dijete prvorođeno. Uvođenjem tablične forme prestalo se bilježiti ime oca ili roditelja budućih supružnika što je bilo u skladu s propisanom formom, ali otežava provođenje rodoslovnog istraživanja. Nasreću, 1858. godine ti su se podaci počeli ponovno unositi u MKV, a dodani su i podaci o zanimanju roditelja i kumova te odvojene rubrike za mjesto podrijetla i mjesto stanovanja budućih supružnika. Što se tiče tablične forme knjiga umrlih, sadrže sve propisane podatke osim uzroka smrti koji se bilježi tek od 1858. godine.

Župa Staro Petrovo Selo osnovana je u lipnju 1766. godine tako da sve pregledane matične knjige počinju tom godinom. U navedenoj se župi narativna forma koristila sve do

⁶² Stipetić, Vekarić, *Povijesna demografija Hrvatske*, 113.

⁶³ Sršan, „Matične knjige za područje Historijskog arhiva u Osijeku“, 90.

početka svibnja 1845. godine. Pri krštenju se odmah od početka navodilo djevojačko prezime majke, ali se nisu navodili datum rođenja i zanimanja oca i kumova. U zapisima o vjenčanju dob budućih supružnika nije se navodila sve do 1839. godine, ali se uz oboje navodilo ime oca. Ime oca ili supružnika navodilo se i u knjigama umrlih uz preminule, no uzrok smrti počinje se zapisivati tek 1832. godine. Uvođenjem tablične forme počinje se bilježiti i zanimanje oca i kumova te se 1858. godine uvode i odvojene rubrike za datum rođenja i datum krštenja, a dodaje se i rubrika opaske u koju se često upisivao datum smrti ako je dijete preminulo u prvih nekoliko godina života. Što se tiče matične knjige vjenčanih, počinje se zapisivati zanimanje roditelja i kumova budućih supružnika te se od 1858. godine upisuje i mjesto odakle potječu i mjesto gdje trenutno prebivaju te jesu li tripud oglaseni i postoje li prepreke braku. U matičnim knjigama umrlih također od 1858. godine postoji odvojena rubrika za mjesto podrijetla i prebivalište, a upisuje se i datum pokopa koji je često proveden 48 sati nakon smrti. Zanimljivo je da se datum rođenja u maticama krštenih župa Cernik i Staro Petrovo Selo bilježi tek od 1858. godine iako je još 1784. godine propisano njegovo upisivanje. Ipak, kako se iz podataka nakon početka bilježenja datuma rođenja može primijetiti, djeca su u obje župe obično krštena isti ili odmah sljedeći dan nakon rođenja pa se može pretpostaviti da je takav običaj vladao i prije. Također, u navedenim se župama matične knjige do 1848. godine vode na latinskom, od 1848. do 1858. na hrvatskom, od 1858. do 1878. ponovno na latinskom i konačno od 1878. nadalje na hrvatskom jeziku.

Iz navedenih opisa može se vidjeti kako su određeni podaci u matične knjige ulazili postupno te generalno brže u kastavske matične knjige nego u knjige s područja zapadne Slavonije, a sličan je slučaj i s korištenjem tablične forme vođenja matičnih knjiga. To se može objasniti privrednim karakterom i geografskim položajem župa te različitim sferama utjecaja na navedena područja s obzirom na to da je u Slavoniji, za razliku od Kastva, bio jak utjecaj Ugarske. S druge strane, župa Staro Petrovo Selo nalazila se u sastavu Vojne krajine koja je bila pod direktnom upravom Austrije, no bila je geografski udaljenija od Austrije nego Kastav.

2.4.2. Nedostaci matičnih knjiga

Jedan od primarnih problema istraživanja koristeći matične knjige njihova je dostupnost i očuvanost. Ovisno o nadležnosti i starosti knjiga, one se mogu još uvijek nalaziti u matičnoj župi ili su mogle biti predane nekoj instituciji, primjerice biskupijskom, županijskom ili državnom arhivu, na čuvanje. Ako je na nekom području bilo nekoliko

promjena vlasti, svaka vlast je mogla zahtijevati svoj način vođenja matičnih knjiga i predaju prethodnih matica. Također, ako je cilj nove vlasti bio promjena strukture, vjeroispovijesti ili etniciteta stanovništva nekog područja, dotadašnje matične knjige mogle su biti uništene kako bi se sakrilo činjenično stanje prije te vlasti. Osim namjernog uništavanja, matične knjige su mogle nestati u ratu ili su mogle biti oštećene nepravilnim skladištenjem i rukovanjem. Primjerice, često se uz mikrofilmirane stranice matičnih knjiga na stranici FamilySearch, pogotovo onih starijih, mogu vidjeti napomene o prečvrstom uvezu stranica, prolivenoj ili izbljedjeloj tinti, oštećenjima od vlage, a mogu nedostajati i dijelovi stranica. Knjige također mogu biti nestručno restaurirane čime su osobe koje su ih pokušale popraviti dugoročno uzrokovale više štete nego koristi.

Drugi problem mogu predstavljati nepoznavanje jezika i/ili pisma kojim su matične knjige pisane. Osobi koja se ranije nije susrela s matičnim knjigama stari rukopisi mogu predstavljati veliki izazov zbog načina na koji su ista slova u različitim razdobljima različito oblikovana ili zbog međusobne sličnosti nekoliko različitih slova. U matičnim knjigama koje obuhvaćaju razdoblje prije standardizacije hrvatskog jezika i pisma svaki fonem nije imao ekvivalentni grafem tako da su postojala slova ili skupine slova koja su se često koristila za određene glasove. Primjerice x je zamjenjivao slovo ž ili ks dok su se za č, ć i š upotrebljavali cs, cz, ch, ss i sh. Kada govorimo o nepoznavanju pisma, Peter Hawlina prepoznao je da gotica može predstavljati veliki izazov istraživaču koji se s njom nikada prije nije susreo stoga je pri kraju svoje knjige priložio tablicu pisane gotice s ekvivalentnim latiničnim slovima.⁶⁴ Što se tiče poznavanja jezika, latinski jezik predstavlja osnovu, a ovisno o geografskom položaju župe potrebno je znati ponešto talijanskog, njemačkog i mađarskog jezika. Do sada napisano odnosi se na katoličke matične knjige, a ako se primjerice bavimo pravoslavnim matičnim knjigama, potrebno je znati čitati pisanu ćirilicu te razumjeti najčešće izraze u crkvenoslavenskom jeziku.⁶⁵

Sljedeći problem može predstavljati točnost i pouzdanost podataka u matičnim knjigama. Kao što je već spomenuto, prilikom vođenja matičnih knjiga moglo je doći do određenih pogrešaka kada bi svećenik upisao pogrešan podatak zbog nepažnje ili pogreške onoga tko je podatke prijavljivao. Osim toga, moglo je doći i do slučajnih, selektivnih i sistemskih propusta. Slučajni propust mogao je biti uzrokovan time da župnik ne bi, iz bilo kojeg razloga, unio podatak odmah, a kasnije bi zaboravio. Selektivni propusti se javljaju,

⁶⁴ Hawlina, *Rodoslovni priručnik*, 76.

⁶⁵ Sršan, „Matične knjige za područje Historijskog arhiva u Osijeku“, 99.

primjerice, kada roditelji ne prijave dijete umrlo odmah po porodu pa taj podatak nije zabilježen ni u matičnoj knjizi krštenih ni u matičnoj knjizi umrlih dok bi generalno neupisivanje umrle djece najranije dobi predstavljalo sistemski propust.⁶⁶ Mrtvorodena djeca u pravilu nisu obuhvaćena matičnim knjigama rođenih ili krštenih pa tako Krivošić napominje kako postoji sumnja u to u kojoj mjeri su obuhvaćena živorođena djeca koja su umrla odmah po rođenju. Osvrće se i na datume vjenčanja. U mnogim matičnim knjigama, posebno onima pisanim u narativnoj formi, može se primijetiti kako je veliki broj vjenčanja upisan na isti datum, a Krivošić kao vjerojatni razlog toga navodi to da je župnik u maticu odjednom upisivao veliki broj parova iz evidencije o obavljenim 'ozivima' prije vjenčanja.⁶⁷ Što se tiče matičnih knjiga umrlih, u njima se često ne navode stradali u ratovima. Ipak, u nekim župama, kao što je slučaj sa župom Cernik u vrijeme Prvoga svjetskog rata, preminuli u ratu mogu se pronaći grupirani na kraju matične knjige umrlih iz tog razdoblja. Još jedan problem je i dob umrlih koja je u starijim matičnim knjigama često nepouzdana jer dolazi do zaokruživanja na najbližu peticu ili desetice. Rekonstrukcijom obitelji takve se pogreške mogu ispraviti.⁶⁸ Ponekad je i dob supružnika pri vjenčanju pogrešno unesena, no u tom slučaju raspon pogreške je manji. Ovakve pogreške otežavaju rodoslovno istraživanje jer je teže utvrditi radi li se o jednoj osobi ili dvije osobe istog imena koje su živjele u istom razdoblju. Problem predstavlja i ako je u knjizi umrlih navedeno samo ime (i prezime) djeteta bez imena oca ili ako je navedeno ime i prezime oca, ali bez imena djeteta. Moguće je i da postoji više načina na koje je ime i prezime jedne osobe napisano na različitim mjestima pa je ponovno teže utvrditi radi li se o istoj osobi. Primjerice ime Matheus može na drugom mjestu biti napisano i kao Mathias te na hrvatskom kao Matej, Matija ili Mato. Tako se svi zapisi s navedenim imenima mogu, a ne moraju odnositi na istu osobu.

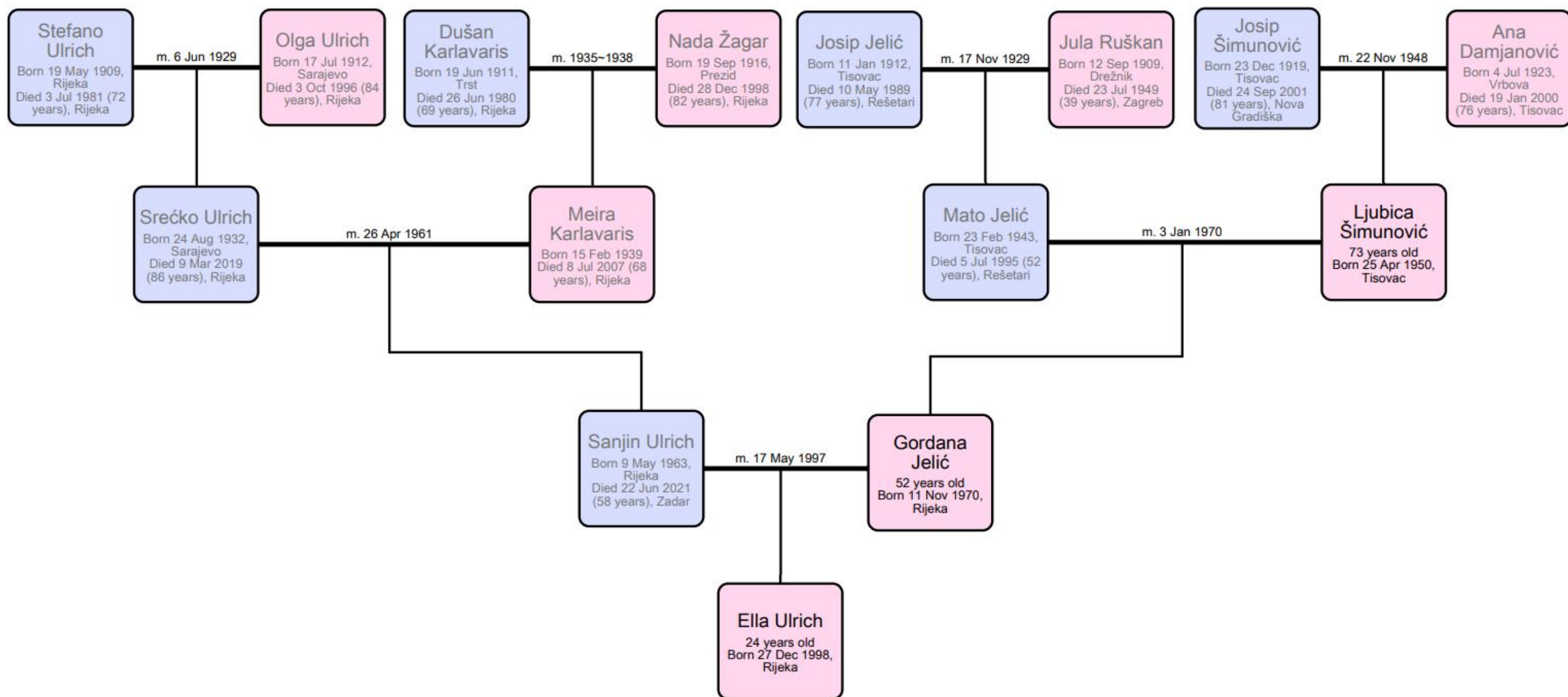
Generalno, problem u rodoslovnom istraživanju predstavlja ako se osoba ne može ni na koji način sa sigurnošću povezati s ostatkom obitelji zbog nedostatka informacija ili pogrešaka pri unosu podatka. Često istraživači rodoslovlja moraju pažljivo povezivati indirektno dokaze kako bi ustanovili ili potvrdili nečiji identitet ili međusobnu povezanost.⁶⁹

⁶⁶ Krivošić, „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige“, 17.

⁶⁷ Isto, 16.

⁶⁸ Isto, 17.

⁶⁹ „O rodoslovlju,“ Rodoslovlje.HR, pristupljeno 23. svibnja 2023. <http://www.rodoslovlje.hr/istrazivanja/o-rodoslovlju>

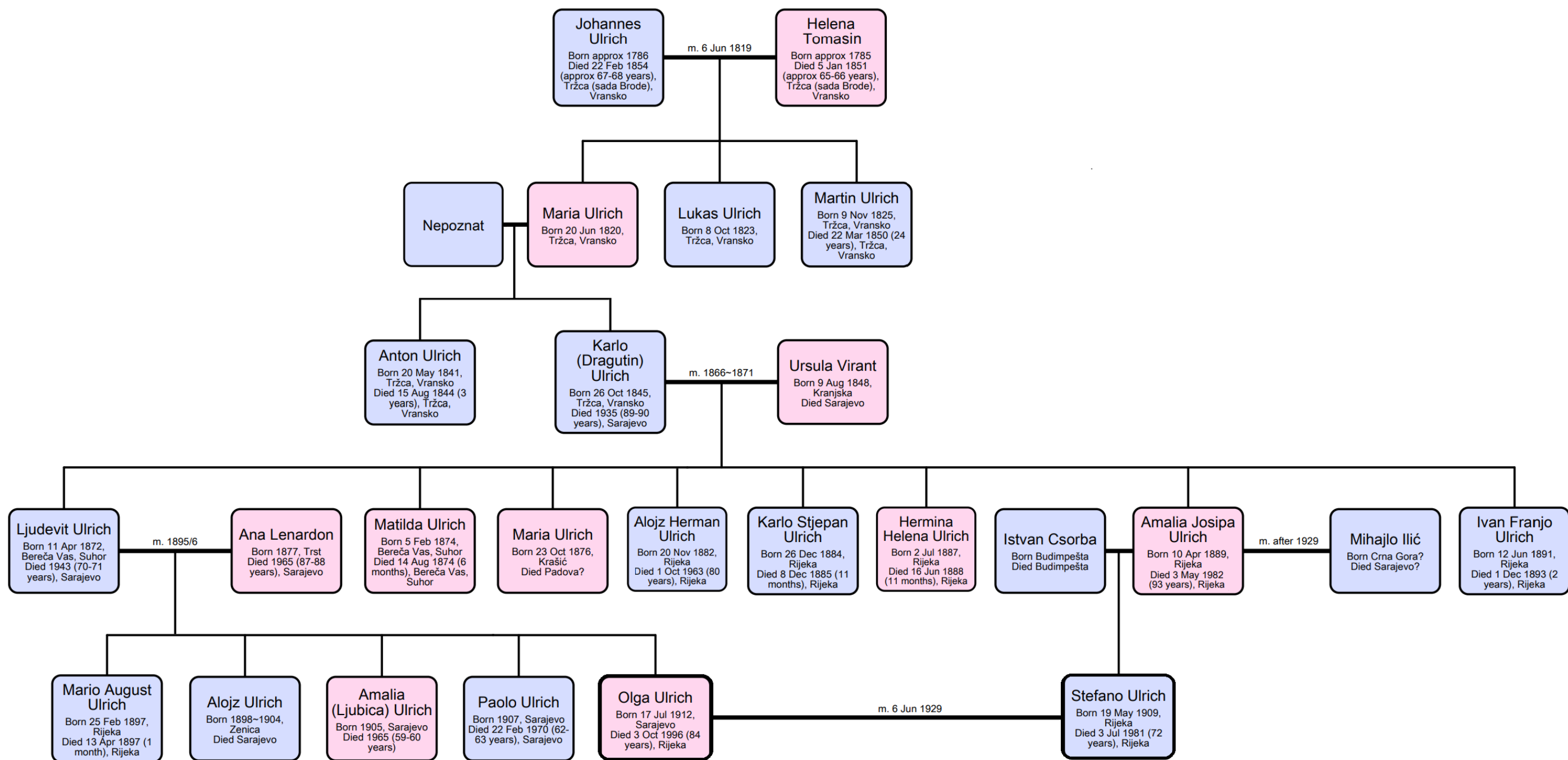
Obiteljsko stablo 1. Direktni preci autorice do njenih pradjedova i prabaka

III. Obiteljsko stablo i pojedini rodovi

U ovom dijelu rada bit će predstavljeni rodovi kojima se bavi ovaj rad. U tablici 2 navedena su njihova prezimena te rasponi godina u kojima su rođena djeca svake generacije. Rodovi su izabrani prema prezimenima autoričinih pradjedova i prabaka, a njihova imena mogu se vidjeti u najgornjem redu obiteljskog stabla 1. Posljednja generacija svakog roda u tablici odnosi se na okvirnu godinu rođenja najranije pronađenog pretka, a nulta generacija obuhvaća godine rođenja navedenih pradjedova i prabaka. Njihovi preci, tj. generacije prije njih označene su brojevima 1, 2, 3 ..., dok su njihovi potomci označeni brojevima -1, -2 i -3, no oni nisu uključeni u podatke analizirane u ovome radu. U nastavku je za svaki rod navedeno na kojem području prebiva ili s kojeg područja potječe, čime su se bavili njegovi članovi, koliko je svaka generacija imala djece i koja su im imena najčešće nadijevali, u kojoj dobi i kojem dijelu godine su najčešće sklapali brakove te u kojoj su dobi, od kojih bolesti i u kojem godišnjem dobu najčešće umirali. Prije poglavlja o svakom rodu priloženo je i obiteljsko stablo koje obuhvaća najranije pretke na vrhu, sve njihove potomke u redu ispod njih te potom sve potomke muškarca (ili žene) čija se linija dalje prati.

Prezime	Vremenski raspon rođenja djece unutar generacije										
	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	6	7
Ulrich	1998. - 2000.	1963.	1929. - 1944.	1909.	1872. - 1891.	1841. - 1845.	1820. - 1825.	~1786.			
Ulrich				1897. - 1912.							
Karlavaris			1939.	1911.	1870. - 1896.	1833. - 1850.	1796. - 1819.	1769. - 1800.	1730. - 1749.	1698. - 1711.	~1671.
Žagar				1916. - ?	1853. - 1891.	1820.					
Jelić	1970. - 1973.	1932. - 1954.	1907. - 1919.	1878. - 1887.	1835. - 1863.	1812. - 1836.	1794. - 1809.	1771. - 1784.	~1749.		
Ruškan				1875. - 1909.	1852. - 1881.	1827. - 1845.	1801. - 1808.	1765. - 1777.	~1745.		
Šimunović			1943. - 1950.	1919. - 1923.	1896. - 1900.	1875. - 1883.	1848. - 1863.	1805. - 1823.	1783. - 1808.	~1761.	
Damjanović				1920. - 1925.	1882. - 1900.	1849. - 1862.	1813. - 1830.	~1791.			

Tablica 2. Rasponi godina unutar kojih su rođena djeca svake generacije od posljednje u tom rodu do najranije pronađenog pretka

Obiteljsko stablo 2. Rod Ulrich

3.1. Rod Ulrich

Kao što se može vidjeti iz priloženog obiteljskog stabla, rad obuhvaća četiri generacije obitelji Ulrich, s najranije pronađenim parom na vrhu, no obuhvaća i njene dvije grane zbog braka među bliskim rođacima. Prilikom sakupljanja podataka za rod Ulrich, matične knjige slovenskih župa Vransko i Suhor (pri Metliki) te hrvatskih župa Krašić i Rijeka pregledavane su ciljano, za raspone godina kada se pretpostavlja da je obitelj živjela na području navedenih župa. Pri tome su pregledani i postojeći indeksi matičnih knjiga rođenih ili krštenih, vjenčanih i umrlih župa Vransko i Rijeka za slovo U. Župa Vransko nalazi se u nekadašnjoj pokrajini Štajerskoj u blizini Celja. U 12. stoljeću se prvi puta spominje svetac zaštitnik mjesta, Sv. Mihael, dok se naziv mjesta prvi puta spominje 1286. godine u potpisu Konrada, svećenika iz Vranskog, na ispravi gornjogradskog samostana. S obzirom na smještaj mjesta na granici pokrajina Štajerske i Kranjske te duž antičkog jantarskog puta, kasnije rimske ceste te u 17. stoljeću carske ceste koja je spajala Beč i Trst, veliki dio stanovništva se već početkom 19. stoljeća bavio obrtništvom. Tako se navode ugostiteljstvo i trgovina te brojna zanatska zanimanja kao što su sedlar, kovač, kožar, obućar, tkalac, krznar, krojač, mesar i mlinar.⁷⁰ Promatrana obitelj Ulrich pojavljuje se u matičnim knjigama ove župe vjenčanjem Johanna Ulricha i Helene Tomasin 1819. godine na adresi Tržce 18.⁷¹ Nije poznato gdje je Johannes Ulrich rođen niti kada dolazi u župu Vransko, no iz matičnih knjiga je vidljivo da je bio kovač, kao i njegov sin Lukas. Johannesova kći Maria imala je dva izvanbračna sina, a jedan od njih bio je Karlo (Dragutin) Ulrich.⁷² Uz Karla je tijekom godina navedeno nekoliko zanimanja pa je tako zabilježen kao gostioničar (njem. *Wirth*),⁷³ trgovac (lat. *caupo*),⁷⁴ nosač (lat. *baiulus*),⁷⁵ radnik (lat. *operarius*)⁷⁶ te naposljetku 1906. godine kao željeznički službenik (tal. *addetto ferroviario*).⁷⁷ Nije poznato kada su i gdje Karlo Ulrich i njegova supruga Ursula

⁷⁰ „Skozi zgodovino“, Občina Vransko, pristupljeno 12. srpnja 2023. <https://www.vransko.si/vransko/vransko-skozi-cas/>

⁷¹ MKV, Vransko, 1819., str. 61, *Matricula Online*, pristupljeno 28. lipnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04539/?pg=61>

⁷² MKK, Vransko, 1845., str. 49, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/vransko/04514/?pg=49>

⁷³ MKK, Suhor, 1872., str. 36, *Matricula Online*, pristupljeno 19. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/ljubljana/suhor/04204/?pg=37>; MKK, Suhor, 1874., str. 39, *Matricula Online*, pristupljeno 19. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/ljubljana/suhor/04204/?pg=40>

⁷⁴ MKR, Krašić, 1876., str. 3, br. 54, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-D4WN?i=205>

⁷⁵ MKR, Rijeka, 1882., str. 231, br. 829, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QST-899F-8776?i=257>

⁷⁶ MKR, Rijeka, 1889., str. 24, br. 440, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QST-L99X-L85T?i=555>

⁷⁷ HR-DARI-275, MKV, Rijeka, 1906., str. 389, br. 191.

Virant sklopili brak, no često su selili što je vidljivo iz toga što su njihova djeca rođena u tri različita mjesta. S obzirom na to da je njihova kći Amalia prema obiteljskim pričama bila deseto dijete,⁷⁸ a prema pronađenim informacijama sedmo dijete, vjerojatno je da su tijekom života na prostoru današnje Slovenije ili tijekom selidbe do Rijeke imali još troje djece koja su preminula. Tako su Karlo i Ursula 1872. godine živjeli u selu Bereča vas u slovenskoj župi Suhor, a iz Suhora su u razdoblju oko 1876. prvo doselili u Krašić pa onda između 1876. i 1882. godine i u Rijeku sa svojih dvoje preživjele djece, Ljudevitom i Marijom. To je bilo razdoblje industrijalizacije i naglog rasta riječkog stanovništva s obzirom na to da se stanovništvo grada Rijeke u razdoblju od 1850. do 1910. godine učetverostručilo, s 12 712 stanovnika na 49 806 stanovnika. Do toga je došlo naseljavanjem stanovništva iz okolnih krajeva, danas dijelova Hrvatske i Slovenije, što je vidljivo i iz podatka da je 1890. godine manjina stanovnika Rijeke (49.4%) bila rođena u Rijeci, a dio te statistike bila je i obitelj Ulrich.⁷⁹ Karlov i Ursulin sin Ljudevit (1872-1943) školovao se u Budimpešti za inženjera građevinarstva. Nakon povratka u Rijeku oženio se s Anom Lenardon iz Trsta te je njihov prvi sin rođen i preminuo 1897. godine u Rijeci.⁸⁰ Nakon toga, oni odlaze u Zenicu gdje je rođen njihov sljedeći sin Alojz, a nakon par godina dolaze u Sarajevo gdje su rođena ostala djeca, a među njima 1912. godine i autoričina prabaka Olga Ulrich. Prema obiteljskim pričama Ljudevit je sudjelovao u izgradnji željeznice pa je njihova selidba pratila izgradnju željeznice u Bosni i Hercegovini. U Sarajevo su u razdoblju prije Prvoga svjetskoga rata odselili i Karlo i Ursula. S druge strane, Ljudevitov brat Alojz i sestre Maria i Amalia ostali su živjeti u Rijeci.⁸¹ Tu je 1909. godine rođen i autoričin pradjed Stefano (Stjepan) Ulrich,⁸² izvanbračni sin Amalije Ulrich i Istvána Csorbe, navodno pukovnika u austro-ugarskoj mornarici podrijetlom iz Budimpešte. Stefano se 1929. godine u Sarajevu oženio s Olgom te su tamo nastavili živjeti do kraja Drugoga svjetskoga rata. Na kraju rata, Stefano je uhićen i odveden u jedan logor, a njegova obitelj je zbog povezanosti s njim istjerana iz njihovog stana u Sarajevu i odvedena u drugi logor u blizini Zenice. S obzirom na posao fotografa, Stefano je tijekom rata fotografirao za sve strane koje su to tražile, a nije pristupio ni jednoj vojsci pa je nakon rata optužen za kolaboracionizam, a udjela u optužbi imalo je i njegovo prezime. Olga je s njihovo troje djece i njegovom majkom Amalijom u logoru provela oko pola godine dok je Stefano kao politički zatvorenik u logoru bio do 1950. godine, kada se vratio u Rijeku. Olga

⁷⁸ Iz razgovora sa Silvestrom Ulrichom i Agnezom Ulrich, r. Antoni, lipanj 2022.

⁷⁹ Stipetić, Vekarić, *Povijesna demografija Hrvatske*, 141, 160.

⁸⁰ HR-DARI-275, MKR, Rijeka, 1897., str. 357, br. 271.; HR-DARI-275, MKU, Rijeka, 1897., str. 585, br. 330.

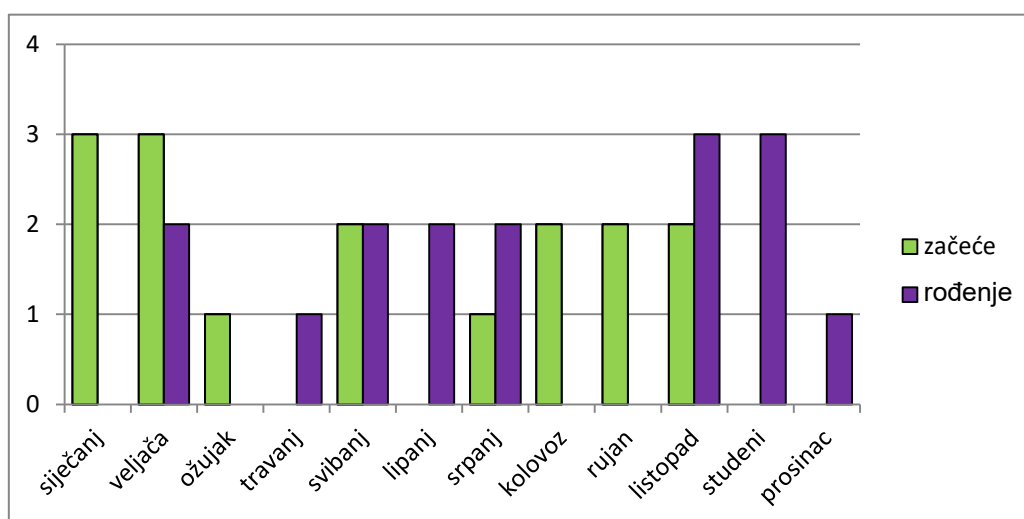
⁸¹ Iz razgovora sa Silvestrom Ulrichom i Agnezom Ulrich, r. Antoni, lipanj 2022.

⁸² HR-DARI-275, MKR, Rijeka, 1909., str. 53, br. 737.

i Amalia su se s djecom također 1947. godine preselile u Rijeku gdje su nastavili živjeti i dalje.⁸³ Stefano je i kasnije u Rijeci nastavio raditi kao fotograf, a time su se kasnije bavila i njegova dva sina, Srećko i Silvestar.

3.1.1. Rođenje

Priloženi grafikon 1 obuhvaća podatke o rođenju 16 osoba u razdoblju od 1786. do 1912. godine. Za troje Ljudevitove djece nije poznat datum rođenja nego samo godina pa su oni isključeni iz ovoga prikaza. Prema podacima u grafikonu može se vidjeti kako je najviše djece začeto u siječnju i veljači, po troje u svakom mjesecu, pa je tako najviše djece rođeno u jesenskim mjesecima, listopadu i studenom. S druge strane, u siječnju, ožujku, kolovozu i rujnu nije rođeno niti jedno dijete. Sveukupno, najveći broj djece rođen je tijekom jeseni (37%) dok ih je najmanje rođeno tijekom zime i proljeća, 19 % u svakom od navedenih godišnjih doba.

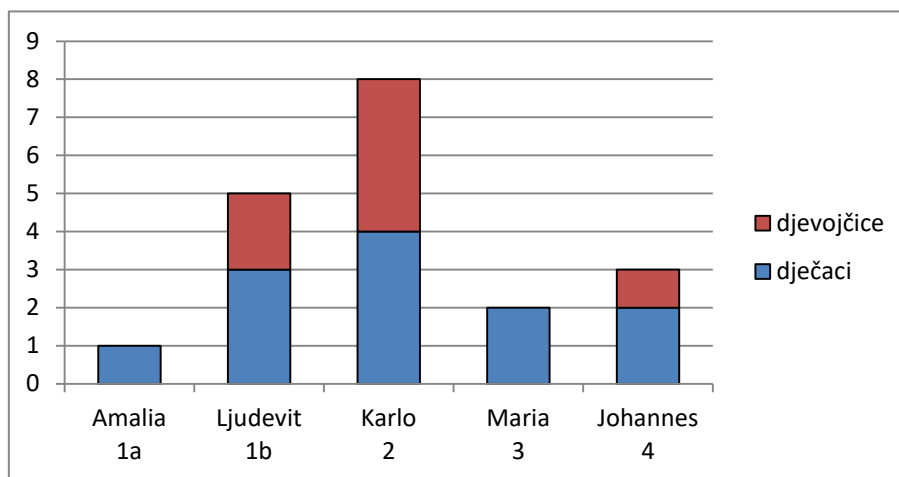

Grafikon 1. Mjesečna raspodjela začeca i rođenja djece obitelji Ulrich

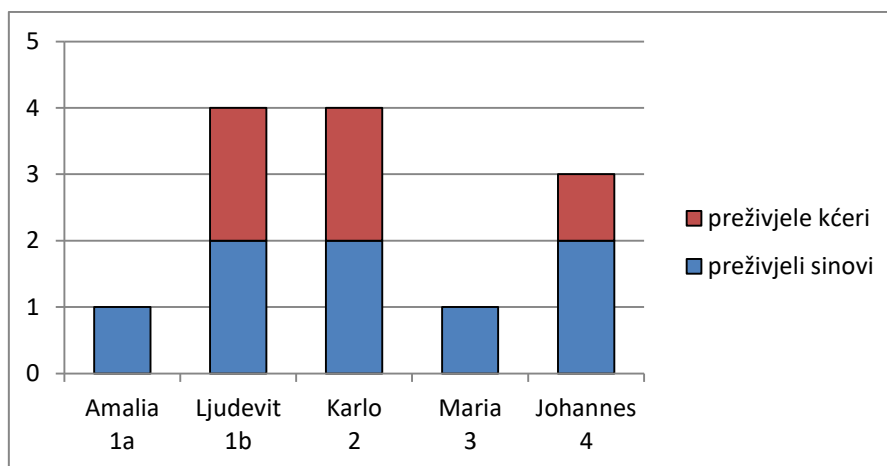
U grafikonu 2 može se vidjeti broj djece rođene u svakoj generaciji dok se ispod njega nalaze imena očeva, tj. majki u slučaju izvanbračne djece, čija se linija prati. S obzirom na to da Amalia i Ljudevit pripadaju istoj generaciji jer su oboje djeca Karla, Amalijina djeca su označena s 1a, a Ljudevitova s 1b. Zbog Ljudevitove selidbe iz Rijeke i nemogućnosti uvida u matične knjige župa u kojima je živio nakon toga nije isključeno da je imao još djece koja su umrla u ranom djetinjstvu. Sveukupno je rođeno 19 djece od čega 12 dječaka (63%) i 7

⁸³ Iz razgovora sa Silvestrom Ulrichom i Agnezom Ulrich, r. Antoni, lipanj 2022., srpanj 2023.

djevojčica (37%), a odraslu dob ih je doživjelo 13 (68%), od čega 8 dječaka i 5 djevojčica. Iz podataka u grafikonu 3 može se vidjeti koliko je djece kojeg spola doživjelo odraslu dob u pojedinoj generaciji. Od Ljudevitovih petero djece djetinjstvo je preživjelo četvero, od Karlovih osmero preživjelo je četvero, a od Marijina dva sina preživio je samo jedan. U Johannesovoj i Amalijinoj generaciji sva su djeca doživjela odraslu dob.

Grafikon 2. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Ulrich

Grafikon 3. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Ulrich

Prema podacima iz matičnih knjiga, osmero djece roda Ulrich koja su rođena u Vranskom, Suhoru i Krašiću imaju po jedno ime dok sedmero djece rođenih u Rijeci imaju po dva imena. Za četvero djece Ljudevita Ulricha koja su rođena u Zenici i Sarajevu ne može se sa sigurnošću reći koliko im je imena nadjenuto pri krštenju zbog nemogućnosti uvida u matične knjige tih župa. Najčešća imena kod djevojčica su Marija i Amalia koja se pojavljuju dvaput, a kod dječaka Karlo koje se pojavljuje triput te Alojz, Stjepan i Ivan koja se

pojavljaju dvaput. Može se primijetiti kako su navedena imena vezana uz kršćansku tradiciju, no dio imena pokazuje germansko podrijetlo (Karl, Ludvig, Matilda, Alojz Herman, Hermina). Pritom treba uzeti u obzir činjenicu da su se matice u današnjoj Sloveniji vodile na njemačkom jeziku te je dio imena članova ovoga roda kasnije kroatiziran (Ludvig - Ljudevit, Karlo - Dragutin). Imena Alojz i Amalia pojavljuju se po dva puta jer je Ljudevit svoga sina i kćer nazvao po bratu i sestri. Stefano Ulrich pri rođenju je naveden kao Stefano Carlo, a imena je vjerojatno naslijedio od oca Istvána (mađ. Stjepan) i djeda Karla. Kod roda Ulrich ne primjećuje se praksa ponovnog korištenja imena preminule djece. Usporedbom imena krštenika i njihovih kumova uočava se kako neka djeca imaju ista imena kao njihovi kumovi. Primjerice kumovi *Aloysiusa Arminiusa*⁸⁴ su *Aloysius Lutemberger* i *Arminia Rumén*. Također, kumovi *Erminie Helene*⁸⁵ su *Franciscus Vugrin* (kovač, lat. *faber ferr.*) i *Helena Ulrich*, a kumovi *Amalie Josephe*⁸⁶ su *Franciscus* (lat. *conductor viae ferr.*) i *Josepha Perz*. Kao što se može vidjeti iz navedenih primjera, obično je pri krštenju djeteta bilo dvoje kumova. Neke osobe su bile kumovi i kod krštenja više djece iste obitelji. Tako su *Antonius* (seljak, njem. *Bauer*) i *Maria Massic* bili kumovi Johannesovima sinovima Lukasu i Martinu.⁸⁷ Pri krštenju Johannesove kćeri Marije kumovi su bili *Blasius* (seljak, njem. *Bauer*) i *Maria Gaberscheg*,⁸⁸ a *Maria Gaberscheg* bila je i kuma Marijinom sinu Antonu⁸⁹ uz *Barthola Roscheija* (kovač, njem. *Schmid*) koji je bio kum i Marijinom sinu Karlu. Karlovoj djeci rođenoj u Suhoru, Ludvigu (Ljudevitu) i Matildi, kumovi su bili Martin i Maria Težak,⁹⁰ a u Rijeci je *Franciscus Vaugren* (kovač, lat. *faber ferr.*) bio kum pri krštenju Karlovog sina Karla Stjepana⁹¹ i kćeri Hermine Helene dok je *Franciscus Perz* zabilježen kao kum Ivana Franje⁹² i Amalije Josipe. S obzirom na njihovo pojavljivanje više puta, navedene osobe

⁸⁴ MKR, Rijeka, 1882., str. 231, br. 829, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-8776?i=257>

⁸⁵ MKR, Rijeka, 1887., str. 81, br. 558, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-LZKB?i=230>

⁸⁶ MKR, Rijeka, 1889., str. 24, br. 440, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-L85T?i=555>

⁸⁷ MKK, Vransko, 1823., str. 69, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04512/?pg=69>; MKK, Vransko, 1825., str. 81, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04512/?pg=81>

⁸⁸ MKK, Vransko, 1820., str. 44, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04512/?pg=44>

⁸⁹ MKK, Vransko, 1841., str. 238, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04512/?pg=238>; MKK, Vransko, 1845., str. 49, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/vransko/04514/?pg=49>

⁹⁰ MKK, Suhor, 1872., str. 36, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/suhor/04204/?pg=37>; MKK, Suhor, 1874., str. 39, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/suhor/04204/?pg=40>

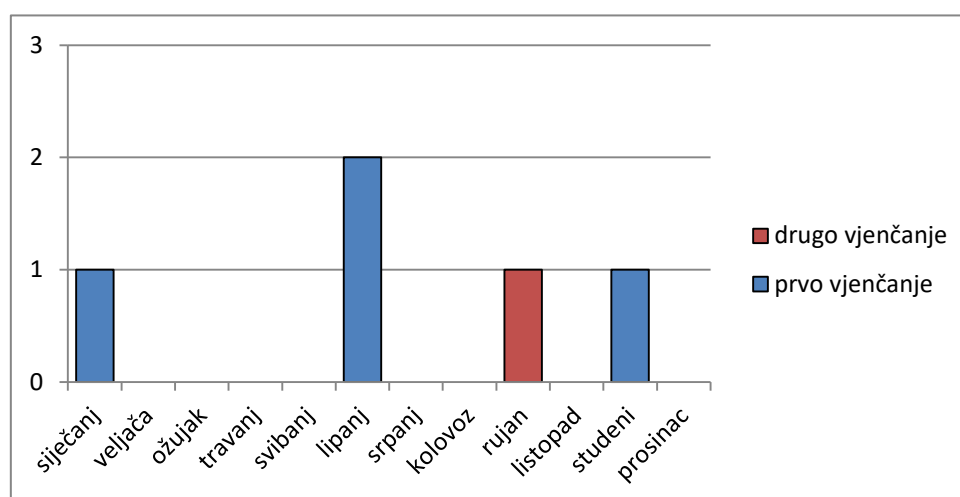
⁹¹ MKR, Rijeka, 1884., str. 114, br. 1069, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-83K2?i=512>

⁹² HR-DARI-275, MKR, Rijeka, 1891., str. 3, br. 621.

vjerojatno su bile bliske obitelji Ulrich, možda kao susjedi, a vidljivo je i da su kumovi često pripadali sličnom seljačkom ili kovačkom staležu kao roditelji krštene djece. Također je moguće da kumovi pripadaju istoj etničkoj skupini ili potječu iz istoga mjesta kao članovi roda Ulrich, ali to trenutno nije moguće utvrditi na temelju prikupljenih podataka.

3.1.2. Vjenčanje

O vjenčanjima članova roda Ulrich pronađeno je jako malo podataka na temelju kojih se ne mogu donijeti zaključci o tome jesu li češće sklapali brak u određenim mjesecima ili dijelovima godine. Za neka vjenčanja je poznata samo okvirna godina. Iz grafikona se može iščitati kako su dva braka sklopljena u lipnju te po jedan u siječnju, rujnu i studenom. Od toga su svi bili prvi brakovi osim onoga u rujnu koji je bio ponovni brak Karlovog sina Alojza Ulricha (1882.-1963.) koji je sklopio već 4 mjeseca nakon smrti prve supruge.

Grafikon 4. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Ulrich

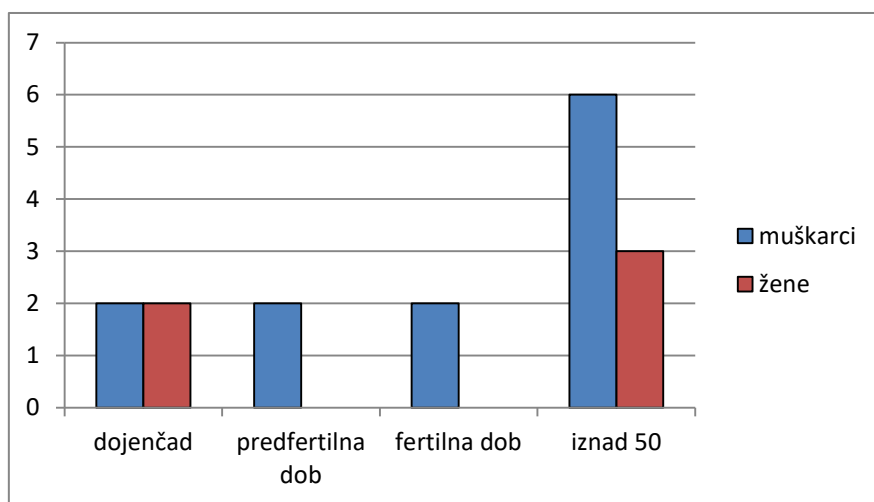
Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19		1
20-24	3	
25-29		
30-34	1	1

Tablica 3. Dob muških i ženskih članova roda Ulrich pri prvom vjenčanju

U tablici iznad može se vidjeti i dob u kojoj su članovi obitelji Ulrich ulazili u brak. U tri slučaja muškarci su pri sklapanju prvoga braka bili stari između 20 i 25 godina dok je jedan bio star između 30 i 34 godine. Karlovi sinovi Ljudevit i Alojz imali su 24 godine pri prvom vjenčanju, a Amalijini sin Stefano 20 godina. Najstariji predak roda Ulrich, Johannes, imao je

33 godine pri sklapanju prvoga braka. Tako prosječna dob sklapanja prvog braka za muškarce obitelji Ulrich iznosi 25 godina. Kako je pri vjenčanju zabilježena dob oba supružnika, prosječna dob njihovih supruga bila je 23 godine. Za Johannesovog sina Lukasa, Marijinog sina Karla i Ljudevitove sinove Alojza i Paola nije poznata dob pri sklapanju prvog braka jer nije poznat datum sklapanja braka. U tablici se mogu vidjeti i podaci o dobi dviju kćeri roda Ulrich koje su sklopile brak, Ljudevitove kćeri Olge koja je tada imala 16 godina te Karlove kćeri Marie⁹³ koja je pri sklapanju prvoga braka imala 30 godina. Tako prosječna dob sklapanja prvoga braka za žene iznosi 23 godine, a za njihove supruge 28,5 godina. Karlova kći Amalia sklopila je prvi brak tek nakon vjenčanja svoga sina Stefana što ju stavlja u četrdesete godine života, no datum vjenčanja nije poznat pa nije uvrštena u tablicu. Datum vjenčanja nije poznat ni za Ljudevitovu kći Amaliju.

3.1.3. Smrt

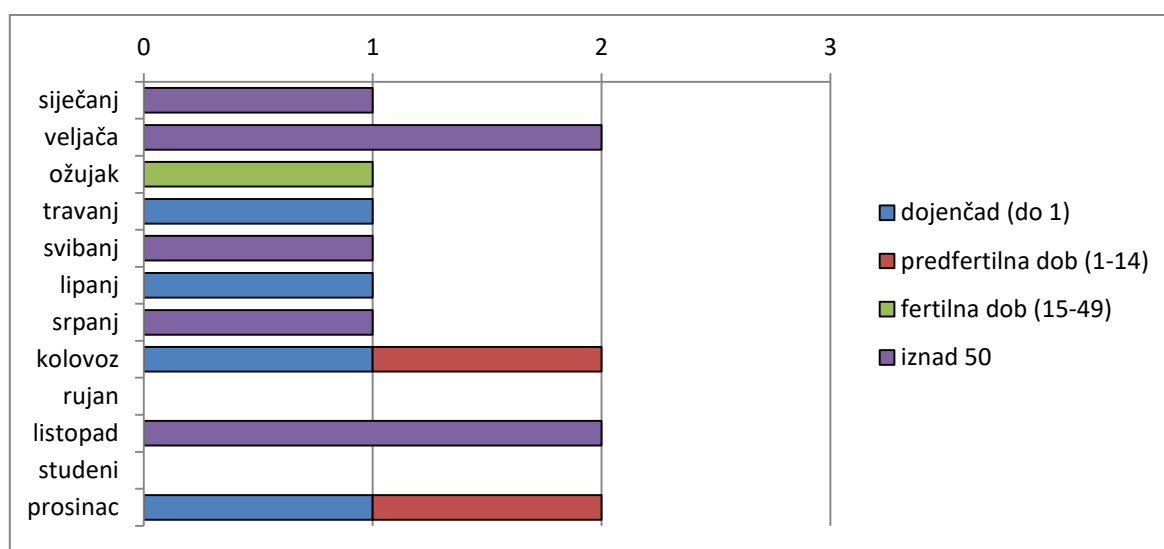
Grafikon 5. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Ulrich s obzirom na dob

Podaci prikazani grafikonom iznad obuhvaćaju podatke o smrti 17 članova obitelji Ulrich, 12 muških osoba i 5 ženskih. U slučaju da dob nije bila navedena u zapisu o smrti ili je datum smrti poznat iz sekundarnog izvora, ona je izračunata na temelju datuma rođenja. Može se vidjeti kako su i muškarci i žene najviše umirali u zreloj životnoj dobi, tj. nakon pedesete godine života, a mnogi od njih u sedamdesetima i osamdesetima. Najstarija je bila Karlova kći Amalia koje je umrla u 94. godini života. Osim u zreloj dobi, muške osobe su umirale i u dojenačkoj, predfertilnoj i fertilnoj dobi i to podjednako često, tj. po dvojica u

⁹³ HR-DARI-275, MKV, Rijeka, 1906., str. 389, br. 191.

svakoj navedenoj dobi. U dojenačkoj dobi umrle su i dvije ženske osobe dok u predfertilnoj i fertilnoj dobi nije umrla niti jedna. Uzroci smrti zabilježeni su u četiri slučaja i to pri smrti dojenčadi. Tako se uz njih kao uzroci smrti navode urođena slabost,⁹⁴ vrućica (*braihen*),⁹⁵ meningitis⁹⁶ i ospice (lat. *morbilli*)⁹⁷ što ukazuje na to da su djeca bila veoma podložna raznim bolestima.⁹⁸

Za razliku od prethodnog grafikona, grafikon 6 obuhvaća podatke o smrti 14 osoba. S obzirom na to da su za dio osoba podaci o smrti pronađeni putem tražilica pokojnika ili preuzeti s nadgrobnih spomenika, u nekim slučajevima poznata je samo godina njihove smrti, ali ne i datum. Može se vidjeti da su po dvije osobe obitelji Ulrich umrle u veljači, kolovozu, listopadu i prosincu dok u rujnu i studenom nije umrla niti jedna osoba. U ostalim mjesecima je umrla po jedna osoba. Prema sakupljenim podacima, najviše osoba iznad 50 godina preminulo je tijekom jeseni i zime. Osobe predfertilne dobi grupirane su u drugu polovicu godine, jedna osoba fertilne dobi preminula je u ožujku, a dojenčad je neznatno češće umirala tijekom ljeta. Sveukupno je pronađen mali broj podataka pa nije moguće donositi nikakve generalne zaključke.

Grafikon 6. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Ulrich s obzirom na dob

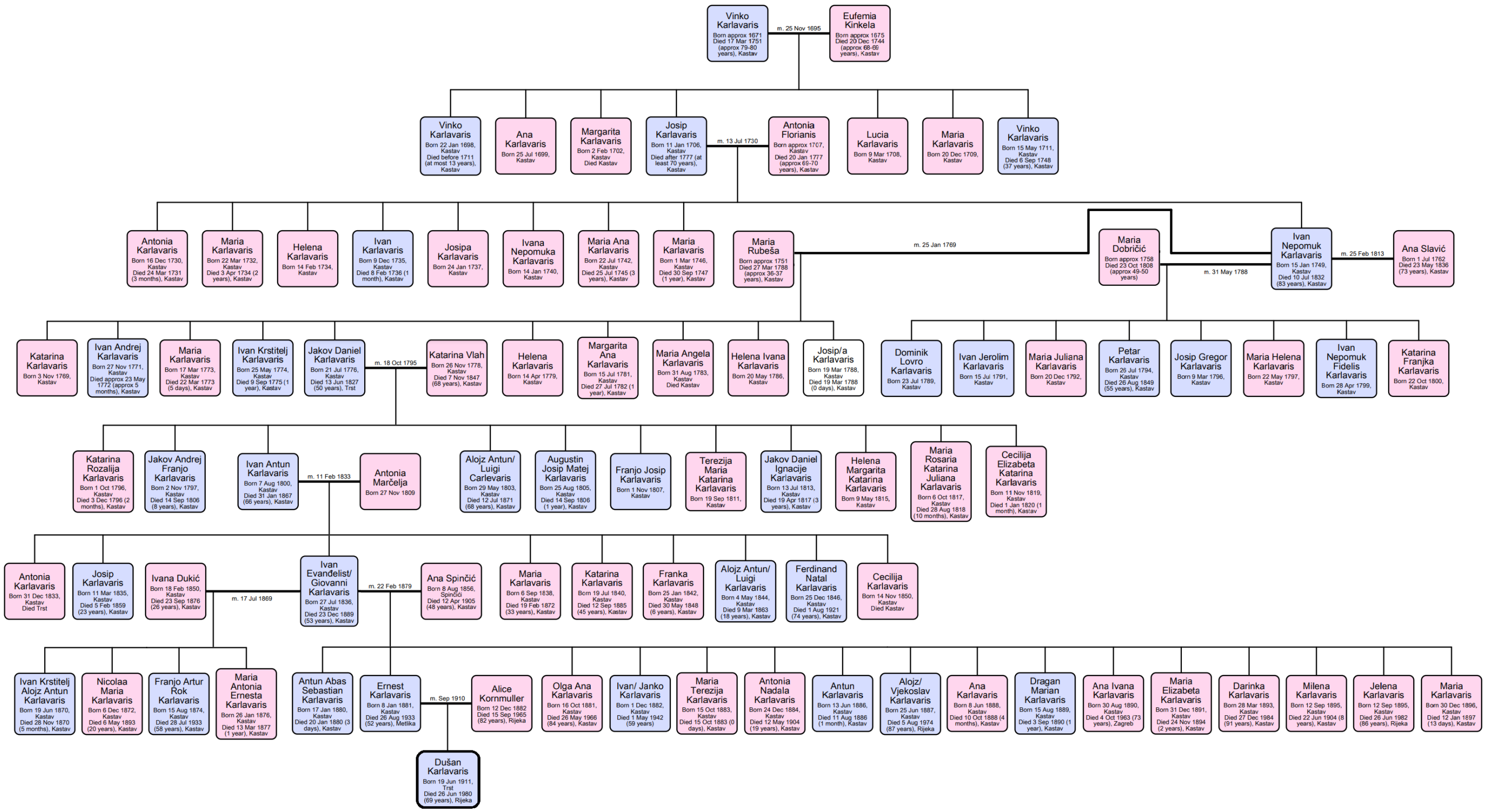
⁹⁴ HR-DARI-275, MKU, Rijeka, 1897., str. 585, br. 330.

⁹⁵ MKU, Suhor, 1874., str. 32, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/suhor/04206/?pg=36>

⁹⁶ MKU, Rijeka, 1888., str. 277, br. 375, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-137V?i=337>

⁹⁷ MKU, Rijeka, 1885., str. 73, br. 793, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-1934?i=132>

⁹⁸ Tatjana Čulina, Višnja Jovanović, „Uzroci smrti djece u Hrvatskom primorju u XIX. stoljeću“, *Medicina* 51, br. 2, 2015., 278-280.

Obiteljsko stablo 3. Rod Karlavaris

3.2. Rod Karlavaris

Kao što se može vidjeti iz obiteljskog stabla 3, rad obuhvaća sedam generacija obitelji Karlavaris dok se na vrhu stabla nalazi prvi pronađeni par. Prilikom sakupljanja podataka za rod Karlavaris pregledane su dostupne matične knjige župe Kastav. Kastav je smješten na brijegu nad Kvarnerskim zaljevom, 10 km sjeverozapadno od grada Rijeke. Darinko Munić navodi kako se u popisu kastavskih podložnika koji je 1723. godine sastavio Juraj Vlah, osim domaćih, navodi i nekoliko prezimena stranog podrijetla od kojih su neka vrlo stara te su njihovi nosioci „... već odavno ušli među uglednike kastavske (i riječke) komune.“⁹⁹ Među takvim prezimenima navedeno je i prezime Carneualis, a na popisu kućedomaćina naveden je Vicenco Carneualis uz titulu *magistro*. Kako su titule upisane samo uz imena određenih ljudi u zajednici, ona označava njegov nešto viši društveni ugled i položaj.¹⁰⁰ Prezime Karlavaris se kroz vrijeme pisalo u različitim inačicama pa je tako na početku bilo zabilježeno kao Carneualis, Carnevalis, Carnavalis, Chernivalis i Carlovaris, a najčešće ga se pronalazi u oblicima Carlevaris i Carlavaris. U obliku Karlavaris se počinje pojavljivati već početkom 19. stoljeća, no vrlo rijetko. Postupna promjena načina bilježenja prezimena ukazuje na potpunu integraciju obitelji unutar navedenog društva. S obzirom na to da su skoro sve osobe s prezimenom Karlavaris koje su izdvojene iz matičnih knjiga uspješno povezane, nameće se zaključak kako svi potječu od istog para, Vinka Karlavarisa i Eufemije Kinkela.¹⁰¹ S druge strane, problem proizlazi iz toga što se u Kastvu 1680-ih godina spominju Jerolim Karlavaris i Ana Paulinić te njihove četiri kćeri koji bi mogli biti Vinkovi roditelji i mlađe sestre, ali na temelju dostupnih matičnih knjiga nije moguće utvrditi u kakvom su rodbinskom odnosu s Vinkom pa nisu uvršteni u obiteljsko stablo. Promatrana obitelj je do početka 19. stoljeća živjela na kućnom broju 58, zatim kratko vrijeme, između 1796. i 1817. godine, na brojevima 10 i 99, a nakon toga na kućnom broju 105. Karlavarisi se spominju u svim dostupnim matičnim knjigama župe Kastav što njihov dolazak u Kastav smješta najkasnije u sedamdesete godine 17. stoljeća. U literaturi se navodi kako su u Kastav najvjerojatnije došli iz Furlanije, a u Kastvu su poznati pod nadimkom Slocarovi ili Šlocarovi. „Stari teh Carlavarisi su prej dvesto i više let prišli va Grad z Furlanije, tu su i ostali poznati kod kotlari, a ono Slocar (od nemškega SCHLOSSER) ča bi reć bravar, neki je prvi tako rekal, tako je do

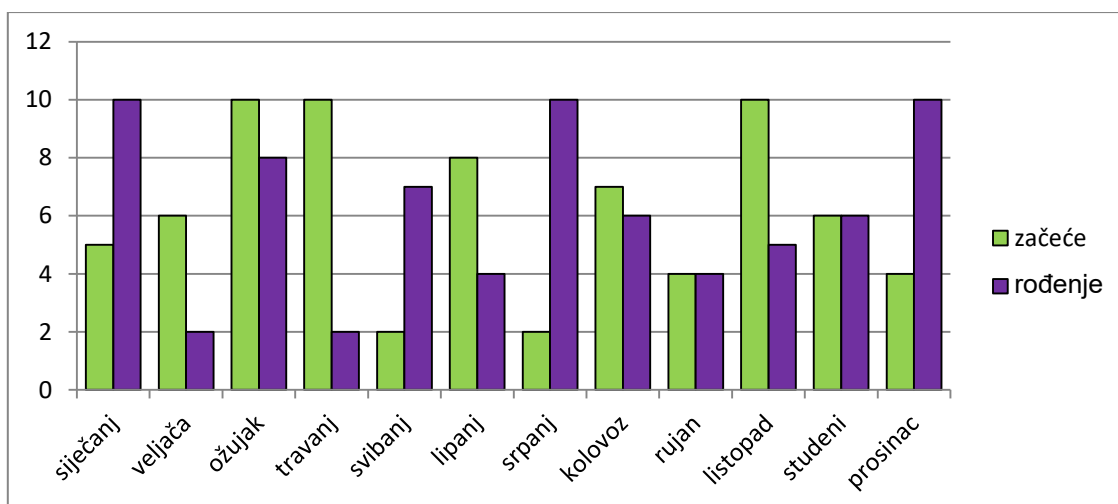
⁹⁹ Darinko Munić, *Prezimana kastavskih obitelji i pojedinaca iz 1723. godine*, Kastav: Turističko društvo Kastav, 1990., 21.

¹⁰⁰ Isto, 19, 26.

¹⁰¹ MKV, Kastav, 1695., str. 230, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-YJ?i=255>

danas i ostalo.“¹⁰² Kao kotlare ih 1889. godine spominje i Matko Laginja,¹⁰³ a u matičnim knjigama se uz prezime Karlavaris još 1774. godine spominje zanimanje kovača (lat. *faber ferrarius*),¹⁰⁴ a zanimanje kotlara (lat. *ahenarius, aerarius*)¹⁰⁵ od 1848. godine. Uz Ivana Karlavarisa (1836.-1899.) se do 1889. godine kao zanimanje navodi kotlar, a nakon te godine posjednik (lat. *possidens*). Obitelj Karlavaris se kotlarstvom bavila sve do početka 20. stoljeća kada je obrt naslijedio suprug Olge Karlavaris (r. 1882.) Vinko Osojnak, a njihov sin Milko bio je posljednji kotlar u Kastvu.¹⁰⁶ Ivanov sin Ernest, a autoričin šukundjed, bio je činovnik koji je službovao kod pokrajinske vlade u Trstu, u Parizu, na Krku, kao sreski načelnik u Sušaku, Novom, Delnicama i Metlici, pri banskoj upravi u Zagrebu te kao namjesnik velikog župana u Slavonskoj Požegi.¹⁰⁷

3.2.1. Rođenje

Grafikon 7. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Karlavaris

Grafikon iznad obuhvaća podatke o rođenju 74 osobe u razdoblju između 1671. i 1911. godine. U navedenih sedam generacija najveći broj djece začet je u ožujku, travnju i listopadu, po desetero u svakom mjesecu, što znači da je najviše djece rođeno u prosincu,

¹⁰² „Slocarovi“, Kastav - Naš Stari Grad, pristupljeno 20. svibnja 2023. <https://kastav.poduckun.net/karta-dukici/slocarovi/>

¹⁰³ Matko Laginja, *Kastav grad i občina*, Pretisak izd. iz 1889. god., ur. Ivan Šnajdar, Klana: Katedra Čakavskog sabora, Društvo za povjesnicu, 2002., 12.

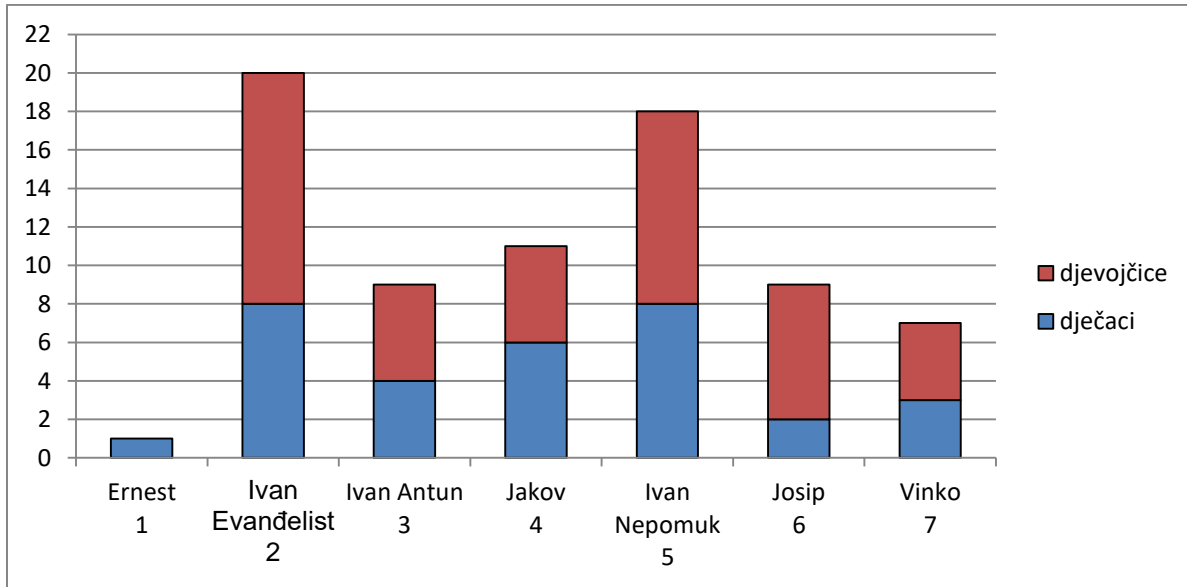
¹⁰⁴ MKU, Kastav, 1774., str. 13, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99X-L85T?i=555>

¹⁰⁵ MKU, Kastav, 1848., str. 331, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99F-66NK?i=359>

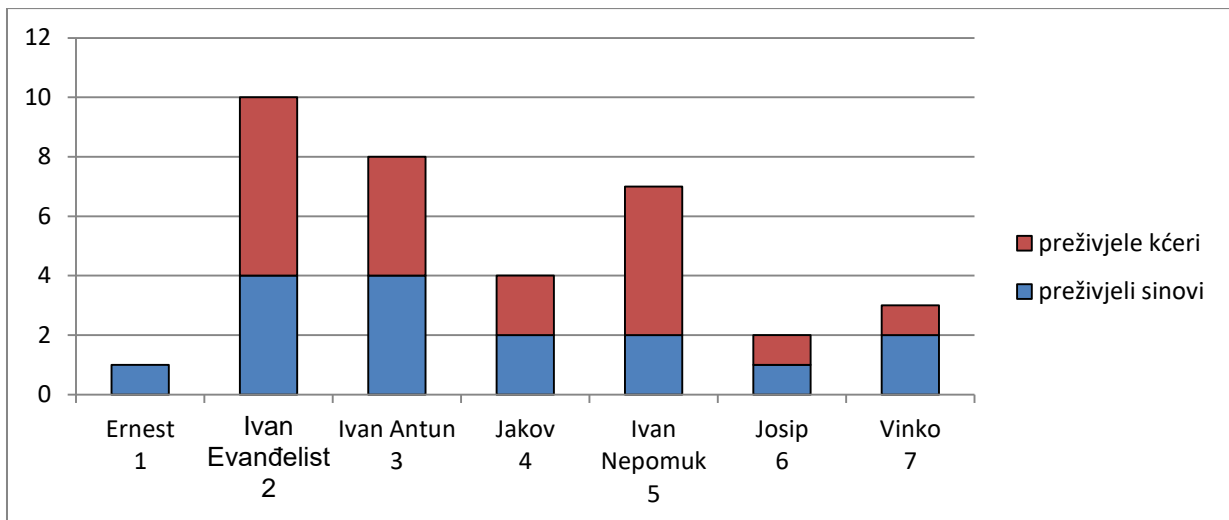
¹⁰⁶ „Stari zanati“, Moj zavičaj, pristupljeno 8. lipnja 2023. <https://kastavzavicaj.wordpress.com/stari-zanati/>

¹⁰⁷ Izrezak iz nepoznatih novina u obiteljskom albumu koji daje kratki pregled života Ernesta Karlavarisa te izvještava o njegovoj smrti u Metlici 26. kolovoza 1933. g.

siječnju i srpnju. S druge strane, najmanji je broj djece začet u svibnju i srpnju pa je u veljači i travnju rođeno samo po dvoje djece. Sveukupno, najviše djece rođeno je tijekom zime (30%), a najmanje tijekom jeseni (20%). Može se primijetiti i postupni rast broja rođenja prema maksimumima te njihov postupni pad nakon njih.

Grafikon 8. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Karlavaris

Grafikon 9. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Karlavaris

U grafikonu 8 može se vidjeti broj djece rođene u svakoj generaciji dok se ispod njega nalaze imena očeva čija se linija prati. Sveukupno je rođeno 75 djece, od toga 32 dječaka

(43%) i 43 djevojčice (57%). Rođen je i jedan par blizanki, Jelena i Milena (r. 1895.),¹⁰⁸ kćeri Ivana. Kao što se može vidjeti iz podataka u obiteljskom stablu roda Karlavaris te grafikonu ispod, nisu sva djeca doživjela odraslu dob. Djetinjstvo je preživjelo 35 djece (47%) i to 16 dječaka i 19 djevojčica dok za dvanaestero djece (16%) nema podataka o smrti. Od dvadesetero djece iz Ivanova (1836.-1899.) dva braka, odraslu dob doživjelo je samo njih desetero dok je od devetero djece Ivana Antuna djetinjstvo preživjelo osmero djece. Od Jakovovih jedanaestero djece, odraslu dob doživjelo je četvero dok za njegovog sina Franju Josipa (r. 1807.) nije pronađen niti zapis o smrti niti zapis o vjenčanju. Ivan Nepomuk imao je osamnaestero djece u dva braka. Njih šestero je umrlo u dječjoj dobi, a za još šest su pronađeni zapisi o vjenčanju. Za preostalih šestero djece nije pronađen ni zapis o smrti ni zapis o vjenčanju pa se ne može sa sigurnošću utvrditi što se s njima dogodilo. Od Josipovih devetero djece, dvoje je sigurno doživjelo odraslu dob dok za dvije kćeri nisu pronađene informacije o smrti, ali ni o sklopljenom braku. Od sedmero djece Vinka Karlavarisa, odraslu dob je doživjelo troje. Za preostalih četvero djece nema podataka o sklopljenom braku, ali ni o smrti jer matične knjige umrlih počinju 1713. godine, a spomenuta djeca rođena su između 1698. i 1709. godine. Ipak, s obzirom na to da dva Vinkova sina nose ime *Vicentius*,¹⁰⁹ može se zaključiti da je prvi preminuo.

Prema podacima iz matičnih knjiga, u različitim generacijama ove obitelji djeci je pri krštenju upisan različit broj imena. Tako je uz 33 djece zabilježeno jedno ime, uz njih 29 dva imena, uz njih 10 tri imena te uz njih dvoje četiri imena. Najveći broj složenih imena imala su djeca Jakova Daniela (1776.-1827.) te djeca Ivana (1836.-1899.) iz njegovog prvog braka. Najčešća imena kod djevojčica su Maria koje se pojavljuje 16 puta, Katarina koje se pojavljuje 9 puta, Helena koje se pojavljuje 7 puta te Ana 6 puta. Kod dječaka se najčešće pojavljuju imena Ivan i to 11 puta, ime Antun 6 puta te Josip 5 puta. Praksa nadijevanja imena mogla je biti i pod utjecajem svetaca zaštitnika određenog mjesta što se vidi iz učestalosti pojavljivanja imena Helena kod ovoga roda s obzirom na to da je zaštitnica Kastva Sveta Jelena. Kod roda Karlavaris može se primijetiti i praksa nasljeđivanja imena te ponovnog korištenja imena preminulog djeteta. Primjerice, spomenuti Vinko imao je dva sina imena Vinko. Njegov sin Josip trima kćerima dao je ime Marija nakon smrti prethodne, a Ivan Nepomuk je imena Ivan, Maria, Helena i Katarina za svoju djecu upotrijebio nekoliko puta,

¹⁰⁸ HR-DARI-275, MKR, Kastav, 1895., str. 158, br. 376, 377.

¹⁰⁹ MKR, Kastav, 1698., str. 234, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-YHC?i=259>; MKR, Kastav, 1711., str. 59, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-1F3D?i=62>

često u kombinaciji s drugim imenima čak i kada dijete koje je prethodno nosilo navedeno ime nije preminulo. U tom slučaju bi u svakodnevnom životu drugo dijete koristilo jedno od drugih imena koje mu je nadjenuto pri krštenju. S obzirom na to da su obje njegove supruge nosile ime Marija, moguće je i da su kćeri to ime dobile po majci. Ivan Nepomuk imao je i sina *Joannesa Nepomucenusa Fidelisa* (r. 1799.)¹¹⁰ pa vidimo da je u nekim generacijama prisutna i praksa nasljeđivanja imena od roditelja. Jakov Daniel također je jednom sinu nadjenuo ime *Jacobus Daniel Ignatius* (1813.-1817.)¹¹¹ dok su sve njegove kćeri kao jedno od imena dobile ime Katarina, što je bilo ime njegove supruge. Praksa korištenja jednog od drugih imena u svakodnevnom životu vidljiva je i kod djece Jakova Daniela čiji je sin *Jacobus Andreas Franciscus*¹¹² pri smrti upisan kao *Franciscus* dok je njegov brat *Agustinus Josephus Matheus*¹¹³ u matičnu knjigu umrlih upisan kao *Josephus*. Navedena braća su preminula 14. rujna 1806. godine,¹¹⁴ a zanimljivo je i da je sljedeći sin, rođen 1. studenog 1807. godine, nazvan Franjo Josip,¹¹⁵ vjerojatno po dvojici preminule braće. U ovoj generaciji pojavljuje se i ime Alojz (Vjekoslav) koje se ponavlja i u sljedeće dvije generacije. U 20% slučajeva je primijećeno kako djeca pri krštenju imaju jedno od imena svojih dvaju kumova, no kako se najčešće radi o imenima kao što su Ivan, Antun, Marija, Ana i Katarina koja spadaju u česta imena, a neka djeca imaju i do četiri imena, velike su šanse da je podudarnost slučajna. Ipak, u slučaju Marije Antonije Erneste (r. 1876.) može se sa sigurnošću pretpostaviti da je jedno ime dobila po imenu kume, Erneste Dukić.¹¹⁶ Imena kumova se u pravilu ne ponavljaju kod više djece za redom, no mogu se primijetiti određena prezimena koja se ponavljaju u određenim generacijama. Na nekoliko mjesta se kao kumovi pojavljuju i osobe prezimena Karlavaris. Također, u nekim generacijama se pojavljuju djevojačka prezimena žena koje su se udale u obitelj Karlavaris. Primjerice, supruge Ivana Karlavarisa bile su Ivana Dukić i Ana Spinčić te se među kumovima njihove djece najčešće ponavljaju prezimena Dukić i Spinčić. Djevojačko prezime majke Ivana Antuna Karlavarisa bilo je Vlah,

¹¹⁰ MKR, Kastav, 1799., str. 198, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99F-JS5Q?i=193>

¹¹¹ MKR, Kastav, 1813., str. 409, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99F-JQGL?i=299>

¹¹² MKR, Kastav, 1797., str. 179, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99F-JS5X?i=182>

¹¹³ MKR, Kastav, 1805., str. 287, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99F-JQNP?i=237>

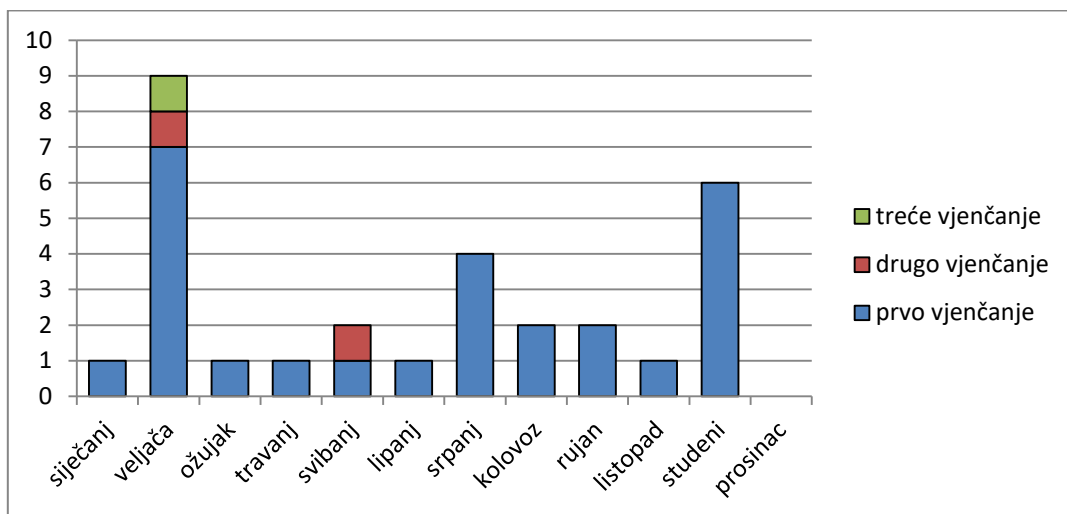
¹¹⁴ MKU, Kastav, 1806., str. 138, *FamilySearch*, pristupljeno 22. lipnja 2023.,
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99F-6D5V?i=146>

¹¹⁵ MKR, Kastav, 1807., str. 324, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L99F-JQG5?i=256>

¹¹⁶ MKR, Kastav, 1876., str. 493, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023.
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-RBH4?i=605>

a među kumovima njegove djece to prezime pojavljuje se nekoliko puta. Na temelju toga može se zaključiti da su kumovi djece obitelji Karlavaris u određenom broju slučajeva zasigurno bili njihovi bliži ili daljnji rođaci. Također, većina kumova višeg je društvenog statusa pa se među njima može pronaći druge obrtnike, suce, pisare, svećenike, učitelje, gradske vijećnike, kirurga i njihove supruge ili kćeri te u jednom slučaju i kapetana Kastva, a samo mali udio čine seljaci. Ovo pokazuje da je rod Karlavaris zadržao svoj ranije spomenuti status i ugled.

3.2.2. Vjenčanje

Grafikon 10. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Karlavaris

Grafikon 10 obuhvaća podatke za 30 sklopljenih brakova članova roda Karlavaris. Od ukupnog broja brakova, 27 njih se odnosi na prvo vjenčanje, dva na drugi sklopljeni brak te jedno na treći brak. Najveći broj brakova sklopljen je u veljači, a zatim u studenom. S obzirom na to da je polovica svih promatranih brakova sklopljena u navedena dva mjeseca to upućuje na postojanje zimskog i malo slabijeg jesenskog maksimuma vjenčanja¹¹⁷ na području Kastva. Dva od tri ponovljena braka također su sklopljena u veljači. U ova tri slučaja ponovljenog braka između smrti supruge i sklapanja novog braka u prosjeku je prošlo 2 godine i 3 mjeseca.

U tablici 4 na sljedećoj stranici može se vidjeti i u kojoj su dobi muškarci i žene roda Karlavaris sklapali prvi brak. Tablica obuhvaća podatke o 26 sklopljenih prvih brakova jer su

¹¹⁷ Jasna Čapo, „Sezonske varijacije vjenčanih u sjevernoj Hrvatskoj“, *Etnološka tribina : Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva* 19, br. 12, 1989., 11.

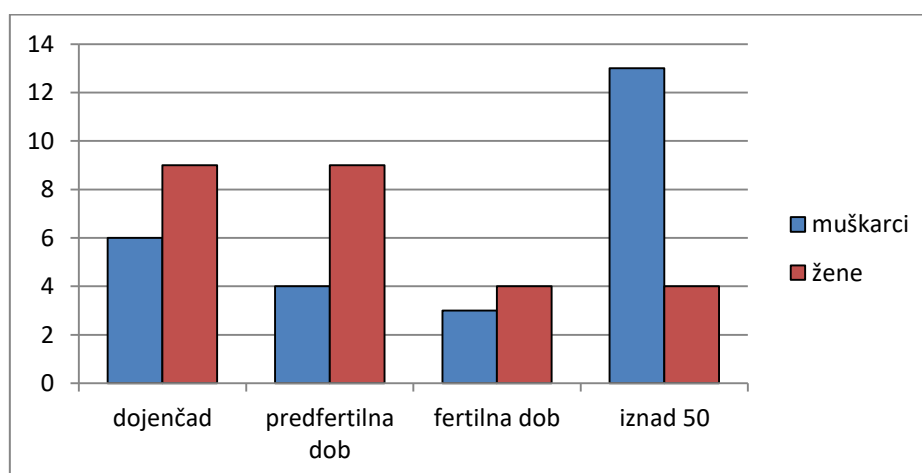
tri braka iz prethodnog grafikona ponovljeni brakovi dok za brak Dušana Karlavarisa i Nade Žagar nije poznat datum sklapanja braka. Ovisno o datumu sklapanja braka, Dušan je mogao imati između 24 i 27 godina. Od navedenih 26 brakova, 12 su sklopili muškarci, a 14 žene.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19	1	3
20-24	4	5
25-29	3	6
30-34	4	

Tablica 4. Dob muških i ženskih članova roda Karlavaris pri prvom vjenčanju

U onim slučajevima gdje dob nije bila upisana u matične knjige vjenčanih ona je izračunata prema datumu rođenja. Iz tablice se može vidjeti kako su muškarci prvi brak u skoro svim slučajevima sklapali nakon dvadesete godine i to podjednako često u dobi između 20 i 24 godine, 25 i 29 godina te 30 i 34 godine. Tako je prosječna dob pri sklapanju prvoga braka za muškarce iznosila 25,92 godine. U većini slučajeva zapisana je i dob drugog supružnika tako da je prosječna dob njihovih supruga pri sklapanju prvoga braka iznosila 22,95 godina. Žene iz obitelji Karlavaris brak su sklapale u dobi od 19 do 29 godina, a najveći broj, njih šest, je sklopilo brak u dobi između 25 i 29 godina. Prosječna dob pri sklapanju prvog braka za žene iz ove obitelji iznosi 24,31 godina dok prosječna dob njihovih supruga iznosi 24,36 godina. Iz ovoga se može zaključiti kako su braća u prosjeku bila godinu i pol starija od svojih sestara pri sklapanju prvoga braka. Također, razlika između dobi muškaraca obitelji Karlavaris i njihovih supruga bila je 3 godine dok su žene obitelji Karlavaris sklapale brak s muškarcima svoje dobi.

3.2.3. Smrt

Grafikon 11. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Karlavaris s obzirom na dob

Grafikon 11 obuhvaća podatke o smrti 53 člana obitelji Karlavaris i to 26 muškaraca i 27 žena. Kao što je već navedeno, za dvanaestero djece, pet dječaka i osam djevojčica, nije poznato u kojoj dobi su preminuli jer nisu pronađeni zapisi o smrti. Za još dvanaest kćeri koje su sklopile brak nije poznat datum smrti zbog toga što su u matičnu knjigu umrlih upisane pod prezimenom supruga, no znamo da su sigurno preminule nakon ulaska u fertilnu dob. Ako to uzmemo u obzir, do 15. godine preminulo je 19 djevojčica roda Karlavaris, 9 u dojenačkoj dobi i 9 u predfertilnoj dobi, dok ih je sveukupno 20 preminulo nakon ulaska u fertilnu dob. Najveći broj muškaraca doživio je stariju životnu dob te ih je polovica od sveukupnog broja, njih 13, preminula nakon 50. godine života. Najmanje ih je preminulo u fertilnoj dobi, njih trojica, dok su u dobi do jedne godine preminula dvojica više nego u dobi od jedne do četrnaest godina.

U 64% pronađenih zapisa o smrti članova obitelji Karlavaris i njihovih supruga zabilježen je i uzrok smrti. Kod dojenčadi je u četiri slučaja zabilježena slabost od rođenja (lat. *debilitas, imbecilitas*), u tri slučaja konvulzije (lat. *convulsiones*) te po jednom dijareja, kašalj (lat. *tussis*), slabljenje uslijed bolesti (lat. *tabes*), grčevi (lat. *spasmus*) te pobačaj (lat. *abortus*), tj. prerano rođenje jer je dijete u navedenom slučaju poživjelo 6 i pol sati te je kršteno.¹¹⁸ Kod djece starije od jedne godine u dva slučaja se kao uzrok smrti također javljaju konvulzije te u dva slučaja velike boginje (lat. *variola*), a po jednom dizenterija, difterija i gangrena pluća (lat. *gangrena pulmonara*). U fertilnoj dobi se u dva slučaja kao uzrok smrti spominje vodena bolest (lat. *hydrops*), u jednom tuberkulozni meningitis (lat. *meningitis basilaris tuberculosis*) te u tri slučaja tuberkuloza pluća (lat. *phtysis*). Tuberkuloza se spominje i kao uzrok smrti Ivane Dukić,¹¹⁹ prve supruge Ivana (1836.-1899.) dok se kod smrti supruge Ivana Nepomuka (1749.-1832.), Marije Rubeša,¹²⁰ kao uzrok smrti navodi gnojna upala nakon poroda (lat. *aposthema*). Kod osoba starijih od 50 godina kao uzroci smrti se po jedan puta javljaju hernija, moždani udar (lat. *apoplexia*), srčani udar, pad ili propadanje zbog starosti (lat. *lapsus*), upala poplućnice (lat. *pleuritis*), nakupljanje tekućine u prsnoj šupljini (lat. *hydrothorax*) te generalizirani masivni edem (grč. *anasarka*) koji se može javiti kao

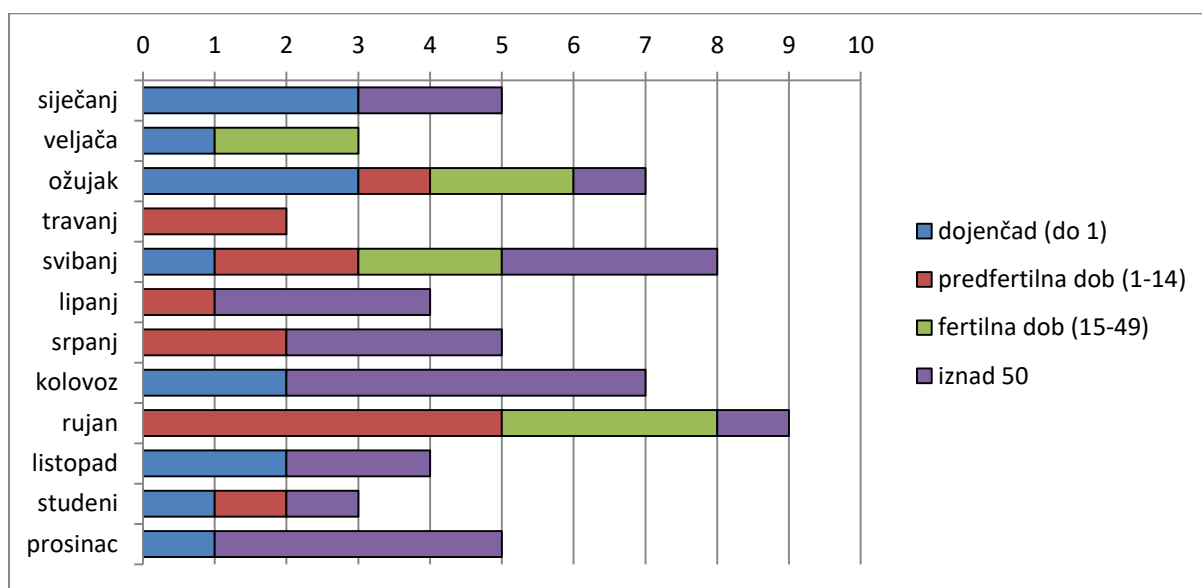
¹¹⁸ MKU, Kastav, 1883., str. 17, br. 247, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-5J22?i=15>

¹¹⁹ MKU, Kastav, 1876., str. 593, br. 19, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99F-68PH?i=527>

¹²⁰ MKU, Kastav, 1788., str. 73, *FamilySearch*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99F-6DLF?i=80>

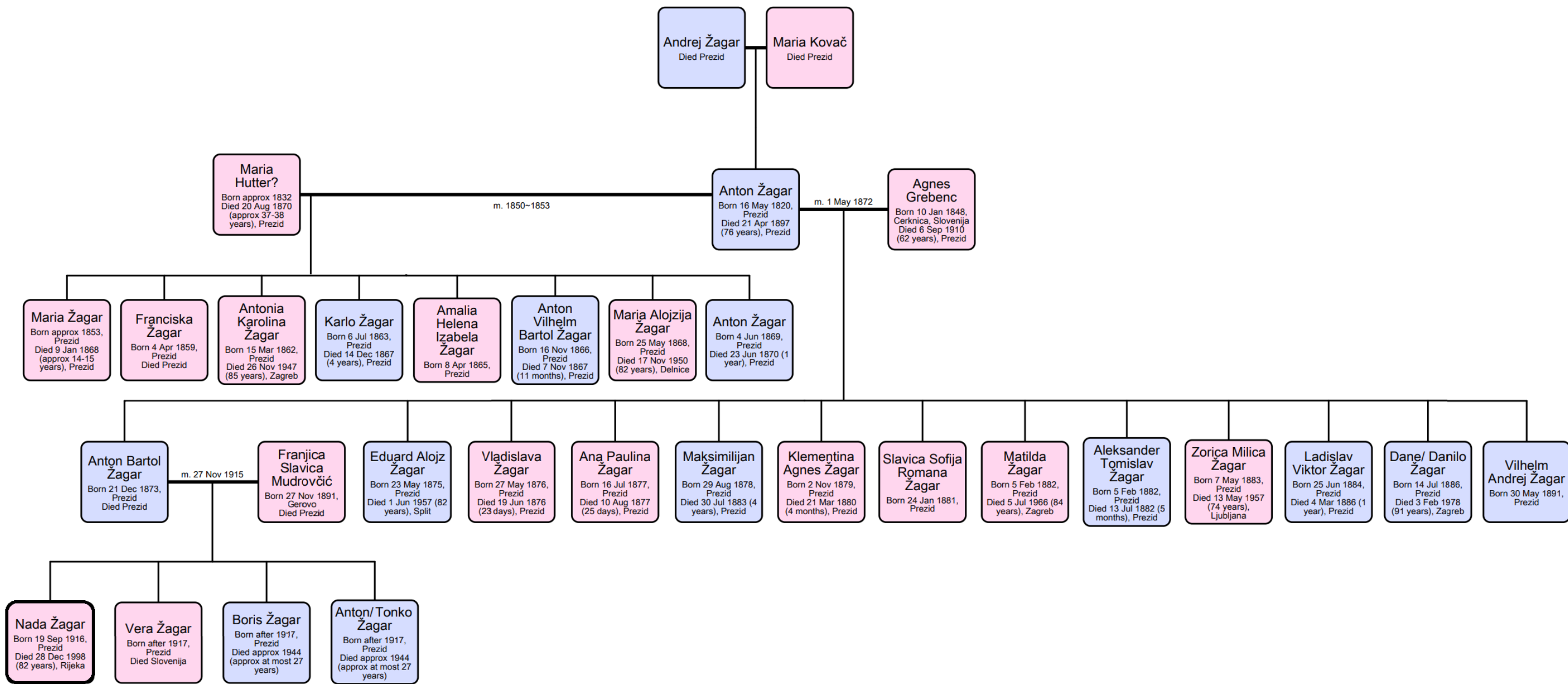
posljedica bubrežnih bolesti,¹²¹ a po dva puta vodena bolest i bolest bubrega (lat. *morbus Brighti*). Iz uzroka smrti se može uočiti kako je nekoliko osoba preminulo s ili od disfunkcije bubrega što upućuje na nasljednu komponentu bolesti.

U grafikonu 12 može se vidjeti raspodjela smrti članova obitelji Karlavaris po mjesecima i dobnim skupinama te su u njega uključene i supruge muškaraca čija se linija prati, a za koje su pronađeni zapisi o smrti. Najviše osoba umrlo je tijekom mjeseca rujna, njih 9, a samo jedna osoba manje u svibnju. Najmanje osoba umrlo je u travnju i to samo dvije. Sveukupno, najviše je osoba umrlo tijekom ljeta (28%) dok je najmanje njih umrlo tijekom zime (20%). Dojenčad je najčešće umirala u zimskim mjesecima, siječnju i ožujku, dok je najviše djece i odraslih ispod 50 godina umrlo tijekom rujna. Iz dobne skupine starijih od 50 godina najviše osoba umrlo je tijekom kolovoza te općenito tijekom ljetnih mjeseci dok je najviše osoba fertile dobne dobi umrlo u rujnu, a općenito tijekom proljeća.

Grafikon 12. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Karlavaris s obzirom na dob

¹²¹ „anasarka“, Proleksis enciklopedija, pristupljeno 16. lipnja 2023. <https://proleksis.lzmk.hr/8539/>

Obiteljsko stablo 4. Rod Žagar

3.3. Rod Žagar

Kao što se može vidjeti u priloženom obiteljskom stablu, rad se bavi s dvije generacije obitelji Žagar dok se na vrhu stabla nalazi prvi pronađeni par te imena roditelja najranije pronađenog pretka. Prilikom prikupljanja podataka za rod Žagar pregledane su dostupne matične knjige župe Prezid te je iz matične knjige vjenčanih slovenske župe Cerknica ciljano preuzet datum vjenčanja Antuna Žagara i Agnes Grebenc.¹²² Pri vjenčanju su navedeni i roditelji mladenaca pa se tako može vidjeti da su Antonovi roditelji Andrej Žagar i Marija Kovač, ali o njima nema nikakvih drugih podataka. Mjesto Prezid smješteno je u Gorskom kotaru, na samoj granici s Republikom Slovenijom. U izvorima se pojavljuje 1260. godine kao posjed knezova Krčkih pod nazivom Brezidin,¹²³ a do 1725. godine nosilo je ime Staro Babno Polje. Zbog svoga smještaja u neposrednoj blizini granice tadašnje Banske Hrvatske i Kranjske, a današnje državne granice sa Slovenijom mjesto je izrazito povezano sa susjednim mjestima u pograničnom području što je vidljivo i iz navedenog braka.¹²⁴ Kao što je već spomenuto, u Državnom arhivu u Rijeci dostupan je relativno mali opseg matičnih knjiga za navedenu župu pa se podaci odnose samo na dvije generacije obitelji Žagar. Prilikom pregleda matičnih knjiga primijećeno je da u Prezidu postoji veliki broj osoba koje nose navedeno prezime stoga su izdvojene samo osobe koje su živjele na kućnom broju 31, a koje su direktni preci autoričine prabake Nade Žagar. Prezime Žagar prvi se puta u Prezidu pojavljuje 1733. godine u inačici Sagar.¹²⁵ Iz ovoga oblika vidljivo je i podrijetlo prezimena koje potječe od njemačke riječi *säge* (pila) pa je tako prezime nastalo od zanimanja pilar, no članovi ove obitelji nisu se time bavili u razdoblju koje obuhvaća ovaj rad iako je drvna industrija u Prezidu bila vrlo razvijena.¹²⁶ U matičnim knjigama Anton Žagar (1820.-1897.) naveden je kao trgovac (lat. *mercator*),¹²⁷ posjednik (lat. *possidens*)¹²⁸ te načelnik mjesta¹²⁹ dok je njegov sin Anton Žagar (1873.-?) također naveden kao trgovac i načelnik.¹³⁰

¹²² Na stranici Geni postoji projekt o obitelji Žagar u kojem je pronađena poveznica na matičnu knjigu vjenčanih župe Cerknica i navedeni podatak o vjenčanju, a u kojem se može saznati više o ostalim članovima obitelji Žagar i njihovim potomcima. Dostupno na: <https://www.geni.com/projects/Obitelj-%C5%BDagar-S%C3%A4ger-S%C3%A4gar-Xagar-%C5%BDagar/26507>, pristupljeno 16. lipnja 2023.; MKV, Cerknica, 1872., str. 99, br. 12, *Matricula Online*, pristupljeno 3. srpnja 2023. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/cerknica/00288/?pg=100>

¹²³ Burić, *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438-1975: goranska prezimena kroz povijest*, 12.

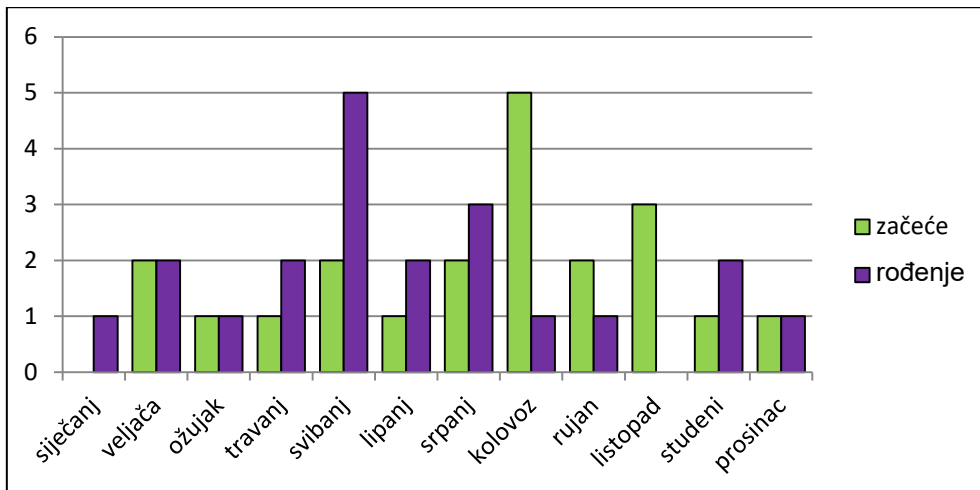
¹²⁴ Riman, „Dosljevanje stanovništva iz slovenskih krajeva u Čabarski kraj na temelju zabilješki u knjigama *Status animarum*“, 73.

¹²⁵ Burić, *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438-1975: goranska prezimena kroz povijest*, 363.

¹²⁶ Petar Šimunović, *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, Zagreb: Golden marketing, 1995., 106.

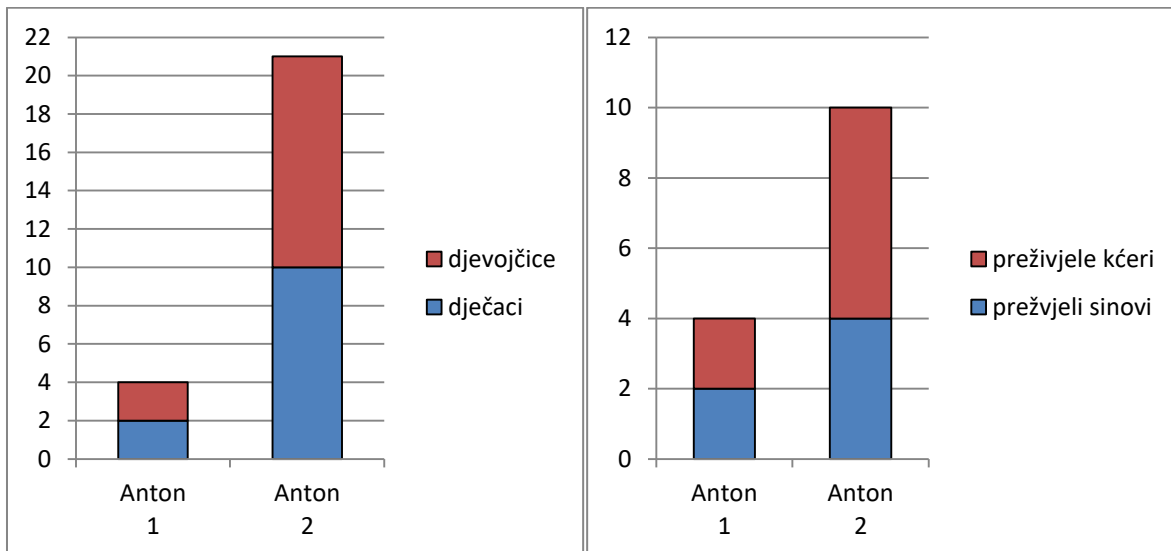
¹²⁷ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1859., str. 7, br. 22.

3.3.1. Rođenje

Grafikon 13. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Žagar

Ovaj grafikon obuhvaća podatke za 21 osobu rođenu između 1853. i 1916. godine. Za jednu kćer Antona starijeg i jednu kćer i dva sina Antona mlađeg nije poznat datum rođenja pa nisu uključeni u podatke prikazane grafikonom 13. U dvije generacije kojima se rad bavi najveći broj djece, njih petero, začeto je u kolovozu i rođen u svibnju, dok u siječnju nije začeto te u listopadu rođeno niti jedno dijete. Sveukupno, najveći broj djece rođen je tijekom proljeća (38%), a najmanji broj tijekom jeseni (14%).

Grafikon 14. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Žagar

Grafikon 15. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Žagar

¹²⁸ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1877., str. 160, br. 65.

¹²⁹ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1881., str. 190, br. 9.

¹³⁰ HR-DARI-275, MKK, Prezid, parica 1916., br. 18.

U grafikonima 14 i 15 može se vidjeti broj rođene i preživjele djece u svakoj generaciji dok se ispod grafikona nalaze imena očeva čija se linija prati. S obzirom na to da opseg dostupnih matičnih knjiga župe Prezid ne obuhvaća cijelo razdoblje bračnog života ovih dvojice muškaraca, sveukupni broj djece za obojicu je potencijalno veći, no navedena djeca su vjerojatno preminula s obzirom na to da u matičnim knjigama vjenčanih nisu pronađeni zapisi o njima. Sveukupno je rođeno 25 djece, od toga 12 dječaka (48%) i 13 djevojčica (52%). Rođen je i jedan par blizanaca, Matilda i Aleksandar Tomislav (r. 1882.),¹³¹ koji su djeca Antona starijeg. Od sveukupnog broja rođene djece odraslu dob doživjelo je 14 djece i to 6 dječaka i 8 djevojčica. Za Antonovu (1820.-1897.) kćer Francisku (r. 1859.)¹³² nije pronađen ni zapis o vjenčanju ni zapis o smrti pa postoji mogućnost da je preminula prije 1867. godine kada počinje dostupna matična knjiga umrlih. Zbog nedostatka podataka nije uključena u grafikon preživjele djece. Od ostalih dvadesetero djece u toj generaciji, njih desetero je preminulo do 14. godine života. Koliko je poznato, sva djeca Antona mlađeg doživjela su odraslu dob.

Prema podacima iz matičnih knjiga rođenih, 13 djece roda Žagar prilikom krštenja upisano je s jednim imenom, njih 10 s dva imena te četvero s tri imena. Kod djevojčica se najčešće pojavljuju imena Marija, Alojzija ili Slavica te ime Agneza, svako od njih po dva puta. Kod dječaka to su ime Anton koje se pojavljuje pet puta te imena Andrej, Bartol i Vilhelm koja se pojavljuju po dva puta. Iako je uz polovicu djece u matičnim knjigama pri krštenju zapisano više od jednog imena, samo se imena *Antonius* i *Maria* ponavljaju više puta na prvom mjestu i to nakon smrti prethodnog djeteta koje je nosilo to ime dok ostala djeca imaju različita prva imena te su vjerojatno njih koristila u svakodnevnom životu. Anton Žagar stariji trojici je sinova, nakon smrti prethodnog sina koji je nosio navedeno ime, dao ime Anton. Posljednji od njih, *Antonius Bartholomeus*,¹³³ bio je autoričin šukundjed koji je također jednome sinu dao ime Anton što svjedoči o praksi nasljeđivanja imena oca. Kod ove dvije generacije obitelji Žagar djeca nisu nosila imena svojih kumova, no primjećuje se da su iste osobe bile kumovi više puta. Najviše puta spominju se *Bartholomeus* Lunaček (posjednik i strojar, lat. *possidens, machinista*) koji je kumovao pri krštenju osmero djece¹³⁴ te *Irene*

¹³¹ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1882., str. 2, br. 5, 6.

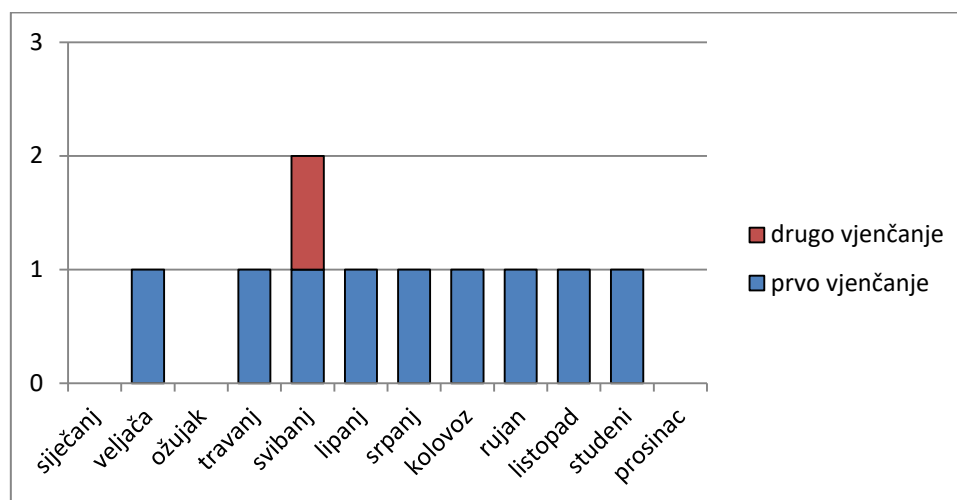
¹³² HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1859., str. 7, br. 22.

¹³³ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1873., str. 127, br. 85.

¹³⁴ Francisca, Antonius Vilhelmus Bartolomus, Eduardus Aloisius, Vladislava, Anna Paulina, Maksimilijan, Klementina Agnes i Slavica Sofija Romana Žagar.

Vilhar koja je bila kuma šestero djece¹³⁵ obitelji Žagar. Po nekoliko puta spominju se i Bartolova supruga *Margaretha* Lunaček, Irenin suprug *Vilhelm* (Ščitomir) Vilhar (vlasnik pilane), *Helena* i *Bartholomeus* Ožbolt (seljak, lat. *rusticus*), Terezija i Dragutin Rački (posjednik) te Josip Klepac (stacunar i načelnik). Može se primijetiti da su kumovi često bili isti bračni parovi, ali su rijetko zajedno bili kumovi. Također, velika većina kumova pripadala je višem socijalnom sloju s obzirom na to da su bili ili posjednici ili visoko obrazovani radnici.

3.3.2. Vjenčanje

Grafikon 16. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Žagar

Grafikon 16 sadrži podatke o deset brakova od kojih je devet prvih, a jedan ponovni brak. S obzirom na to da je pronađen mali broj podataka, ne može se odrediti jesu li članovi obitelji Žagar češće sklapali brak u određenim mjesecima, no ovakav raspored sklopljenih brakova ne ukazuje na postojanje određenog razdoblja u godini kada se sklapala većina brakova. Prema podacima, po tri su braka sklopljena u proljeće, ljeto i jesen dok je u zimi sklopljen samo jedan brak. U svibnju su sklopljena dva braka, jedan prvi i jedan drugi. Ponovno sklopljeni brak odnosi se na drugi brak Antona Žagara (1820.-1897.) koji je sklopio s Agnes Grebenc 1 godinu i 9 mjeseci nakon smrti prve supruge.

U tablici 5 se nalaze podaci o dobi devet članova roda Žagar pri sklapanju prvoga braka i to tri muškarca i šest žena. Može se vidjeti kako su muškarci prvi brak sklapali nakon 30. godine života pa sve do ranih 40-ih godina dok su njihove sestre brak sklapale do 30.

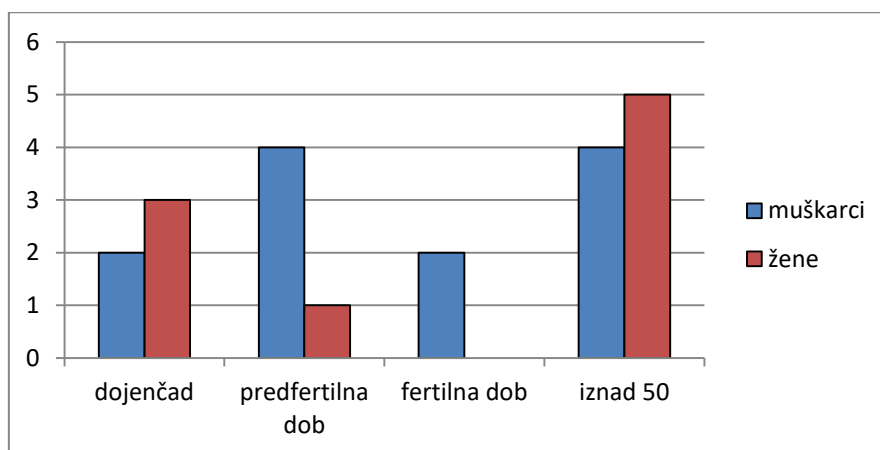
¹³⁵ Antonius Vilhelmus Bartolomus, Antonius Bartholomaeus, Eduardus Aloisius, Vladislava, Anna Paulina i Maksimilijan Žagar.

godine života, a najčešće do 20. godine. Tako je prosječna dob muškaraca obitelji Žagar pri prvom braku iznosila 33,75 godina, a prosječna dob njihovih supruga 26,7 godine pa je dobna razlika iznosila oko 6 godina. S druge strane, prosječna dob žena iz obitelji Žagar pri prvom braku iznosila je 21,8 godina, a prosječna dob njihovih supruga 30 pa su one u prosjeku bile 9 godina mlađe od svojih supružnika.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19		4
20-24		
25-29		2
30-34	1	
35-39	1	
40-45	1	

Tablica 5. Dob muških i ženskih članova roda Žagar pri prvom vjenčanju

3.3.3. Smrt

Grafikon 17. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Žagar s obzirom na dob

Grafikon 17 sadrži podatke o smrti 21 osobe roda Žagar s obzirom na doživljenu dob, od toga 12 muških osoba i 9 ženskih osoba. Za dvoje djece Antona starijeg, kćer Francisku (r. 1859.) i sina Vilhelma Andreja (r. 1891.),¹³⁶ nisu pronađeni zapisi o smrti niti o vjenčanju, no s obzirom na opseg dostupnih matičnih knjiga Francisca je vjerojatno preminula u djetinjstvu, a Vilhelm Andrej je vjerojatno dosegnuo fertilnu dob. Ipak, podaci o njima nisu uključeni u ovaj grafikon. Nisu uključene ni dvije kćeri Antona starijeg, Amalia Helena Izabela (r. 1865.)¹³⁷ i Slavica Sofija Romana (r. 1881.),¹³⁸ te jedna kćer Antona mlađeg, Vera Žagar, za

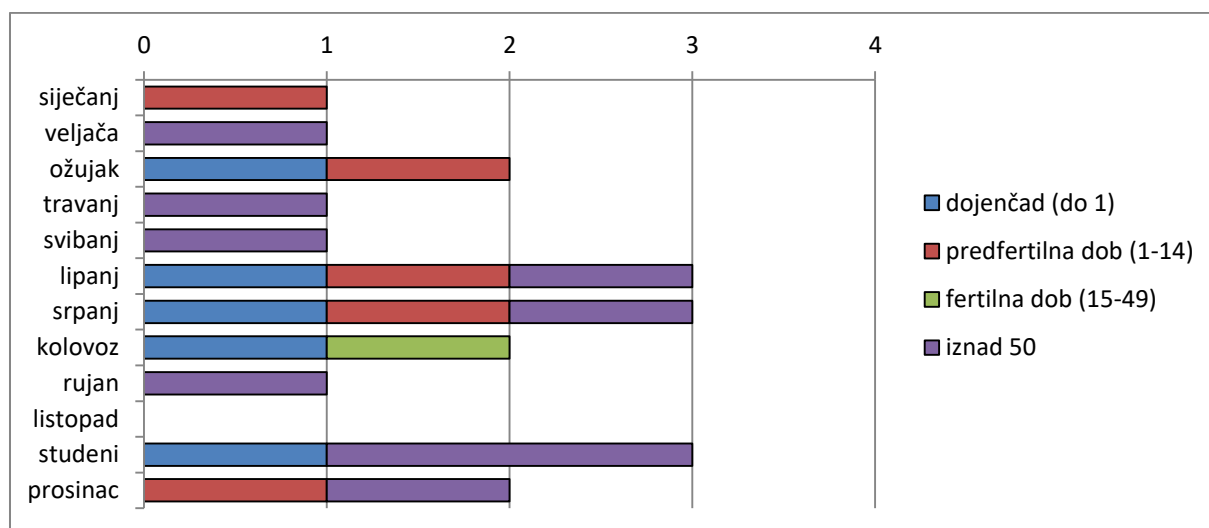
¹³⁶ HR-DARI-275, MKK, Prezid, 1891., str. 107, br. 56.

¹³⁷ HR-DARI-275, MKV, Prezid, parica 1884.

¹³⁸ HR-DARI-275, MKV, Prezid, parica 1900.

koje je poznato da su sklopile brak, ali nije poznat datum smrti. Za njih se sa sigurnošću može tvrditi da su dosegnule fertilnu dob pa su uključene u analizu podataka. Iz grafikona se može vidjeti da su djevojčice češće umirale u dojenačkoj dobi, a dječaci u predfertilnoj dobi. Ipak, ženske osobe najčešće su umirale nakon dostizanja fertilne dobi pa su tako do 15. godine života preminule četiri ženske osobe dok je nakon 15. godine preminulo njih osam. Muške osobe jednako su često umirale do 15. godine života i nakon 15. godine života te ih je u obje skupine preminulo šest.

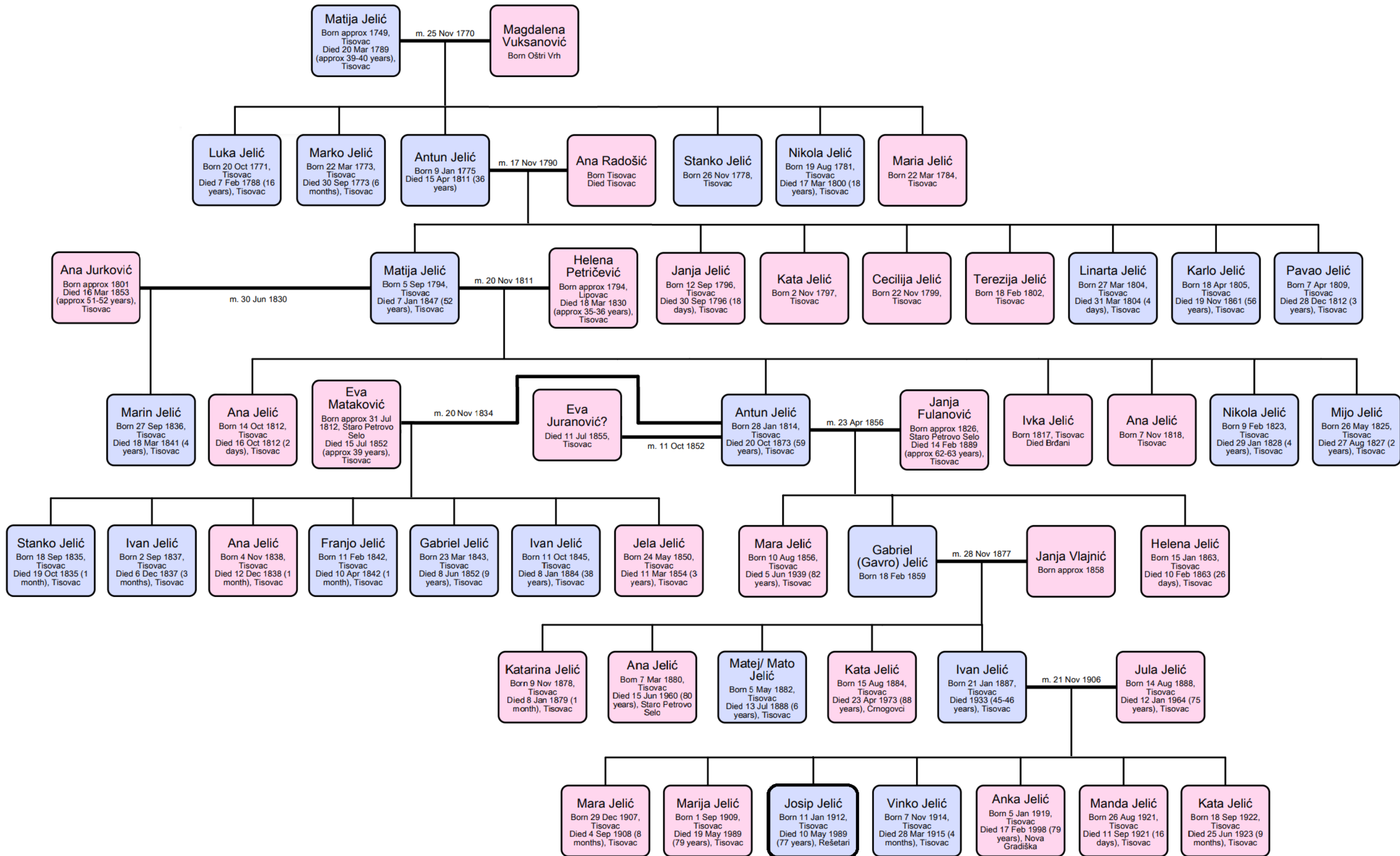
U 63% slučajeva smrti poznat je ili zapsan uzrok smrti. Od uzroka smrti koji su navedeni uz djecu po tri puta se navode slabost (*debilitas*) i encefalitis (*frenesis*) te po jednom kašalj (lat. *tussis*), ugriz zmijske i tuberkuloza (*consumatio*). Tuberkuloza ili sušica se uz staračku slabost navodi i kao uzrok smrti osoba u dobi iznad 50 godina dok je prva supruga Antona starijeg, Marija Hutter, preminula u dobi od 38 godina od upale (lat. *inflammatione*),¹³⁹ a dva sina Antona mlađeg u svojim ranim dvadesetima poginula su u Drugom svjetskom ratu.

Grafikon 18. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Žagar s obzirom na dob

Grafikon 18 obuhvaća podatke o mjesečnoj raspodjeli smrti 20 osoba za koje je poznat datum smrti. Iz njega se može vidjeti kako je najveći broj osoba preminuo tijekom lipnja, srpnja i studenog dok u listopadu nije preminula niti jedna osoba. Dojenčad je najčešće umirala tijekom ljeta (60%), djeca do 15. godine života tijekom ljeta i zime (40% u svakom godišnjem dobu), a starije osobe tijekom jeseni (33%). Sveukupno, najveći broj osoba preminuo je tijekom ljeta (40%) dok je u proljeće, jesen i zimu preminuo jednak broj osoba (20% u svakom od njih).

¹³⁹ HR-DARI-275, MKU, Prezid, 1870., str. 42, br. 23.

Obiteljsko stablo 5. Rod Jelić

3.4. Rod Jelić

Kao što se može vidjeti u priloženom obiteljskom stablu, rad se bavi sa šest generacija obitelji Jelić dok se na vrhu stabla nalazi najstariji pronađeni par. Općenito, prezime Jelić je matronimik te potječe od ženskog osobnog imena Jela ili Helena.¹⁴⁰ Prilikom prikupljanja podataka za rod Jelić pregledane su matične knjige župa Cernik i Staro Petrovo Selo. Prema podacima iz matičnih knjiga čini se da je selo Tisovac pripadalo župi Cernik do 1746. godine kada se prestaje pojavljivati u matičnim knjigama navedene župe. Ponovno se pojavljuje oko 1765. godine kao dio novoosnovane župe Nova Gradiška, a u lipnju 1766. godine postaje dio novoosnovane župe Staro Petrovo Selo. S obzirom na to da je prema podacima o matičnim knjigama u Hrvatskom državnom arhivu postojala župa Zapolje¹⁴¹ čije matične knjige obuhvaćaju razdoblje između 1755. i 1767. godine moguće je da je Tisovac u razdoblju od 1755. do 1765. pripadao navedenoj župi. Tisovac se nalazi u podnožju Požeškog gorja, 10 km istočno od Nove Gradiške te 3 km sjeverozapadno od Starog Petrovog Sela.¹⁴² Mjesto je ruralnog karaktera te se velika većina stanovništva tijekom prošlosti bavila poljodjelstvom. U izvorima se spominje u 15. stoljeću kao posjed plemića Tvrdića. U popisu iz 1730. godine, nakon odlaska Osmanlija, u selu postoji 12 katoličkih kuća.¹⁴³ Prema sljedećem komorskom popisu iz 1760. godine broj kuća se povećao na 16, a u selu živi 151 stanovnik u 28 obitelji. Kao kućedomaćini se spominju četiri osobe s prezimenom Jelić - Mijo, Martin, Mijo i Andrija. Od ukupnog broja obitelji i stanovnika, Jelići čine trećinu s 52 stanovnika raspoređena u 9 obitelji.¹⁴⁴ Kako za razdoblje od 1746. do 1765. godine za Tisovac nisu pronađeni zapisi o rođenjima, vjenčanjima i smrtima, obiteljsko stablo roda Jelić koje je promatrano u ovom radu nije uspješno povezano ni sa jednim od navedenih kućedomaćina, no iz sakupljenih podataka je vidljivo da sve osobe s navedenim prezimenom ne pripadaju istom rodu. To je u skladu s informacijama koje je autorica dobila od članova obitelji a koji navode kako u Tisovcu žive tri ili četiri obitelji Jelića - Jelići (gornji i donji), Stažići i Mišini. Gornji i donji Jelići nazivaju se tako zbog toga što su gornji živjeli bliže početku sela, a donji nekoliko kuća ispod njih. Ovaj rad se bavi gornjim Jelićima koji su živjeli na kućnom broju 2.¹⁴⁵ Najstariji pronađeni preci ovog roda su Matija Jelić iz Tisovca i Magdalena Vuksanović iz

¹⁴⁰ Petar Šimunović, *Hrvatska u prezimenima*, Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2008., 45.

¹⁴¹ Angelika Milić, „Zbirka matičnih knjiga u Hrvatskom državnom arhivu“, *Arhivski vjesnik*, Vol. 60, No. 1, 2017., 284.

¹⁴² Andrija Zirdum, *Počeci naselja i stanovništvo broskog i gradiškog kraja 1698.-1991.*, Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest - podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2001., 305.

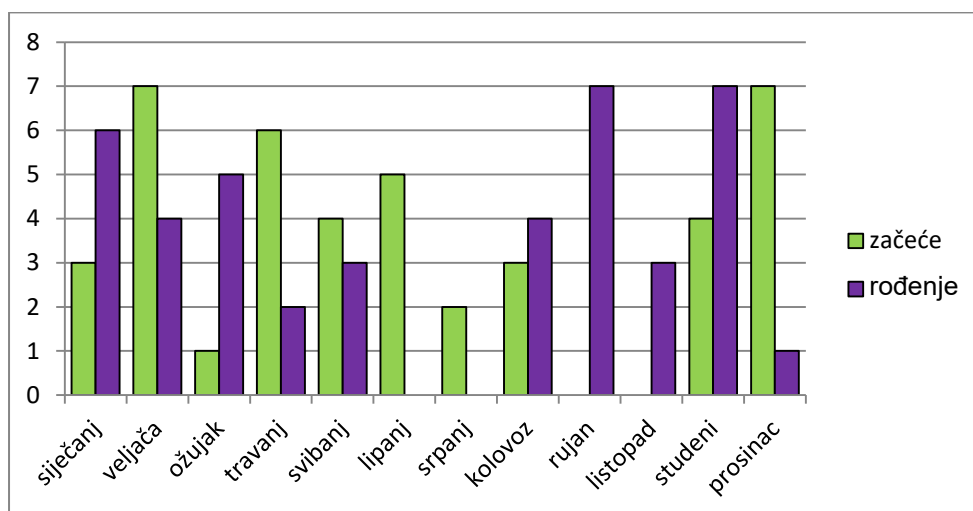
¹⁴³ Feliks Valentić, *Tragovi vremena*, Nova Gradiška: Vlastita naklada, ARCA d.o.o, 2010., 311.

¹⁴⁴ Zirdum, *Počeci naselja i stanovništvo broskog i gradiškog kraja 1698.-1991.*, 305.

¹⁴⁵ Iz razgovora s Ljubicom Jelić, r. Šimunović i Anom S., r. Jelić, srpanj 2022.

Oštrog Vrha, a podatke o njima dobivamo iz zapisa o njihovom vjenčanju 25.11.1770. godine.¹⁴⁶ Iz zapisa se vidi i ime Matijinog oca, *Nicolaus Jellich*, ali o njemu nisu pronađeni nikakvi drugi podaci. Prezime se do sredine 19. stoljeća najčešće u matičnim knjigama pisalo kao Jellich te, mnogo rjeđe, kao Jelics ili Jelich. Kako se selo Tisovac nalazilo u sastavu Vojne krajine, do njenog razvojačenja 1873. godine muški članovi obitelji bili su graničari, a nakon toga obitelj se bavila poljoprivredom i ratarstvom. Tako je i za Antuna Jelića (1814.-1873.) nakon 1845. godine (kada se u ovoj župi počelo zapisivati zanimanje roditelja) zabilježeno zanimanje *milites*,¹⁴⁷ *confiniarius*¹⁴⁸ i graničar¹⁴⁹ dok su njegov sin Gabriel (1859.-1938.) i unuk Ivan (1887.-1933.) u matičnim knjigama navedeni kao poljodjelci i ratari.¹⁵⁰

3.4.1. Rođenje

Grafikon 19. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Jelić

Grafikon 19 prikazuje mjesečnu raspodjelu začeća i rođenja 42 osobe iz obitelji Jelić rođene između 1771. i 1922. godine. Može se primijetiti kako je najveći broj djece začet u prosincu i veljači, njih sedmero u svakom mjesecu, dok tijekom rujna i listopada nije začeto

¹⁴⁶ MKV, Staro Petrovo Selo, 1770., str. 32, *FamilySearch*, pristupljeno 28. lipnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-GFDG?i=532>

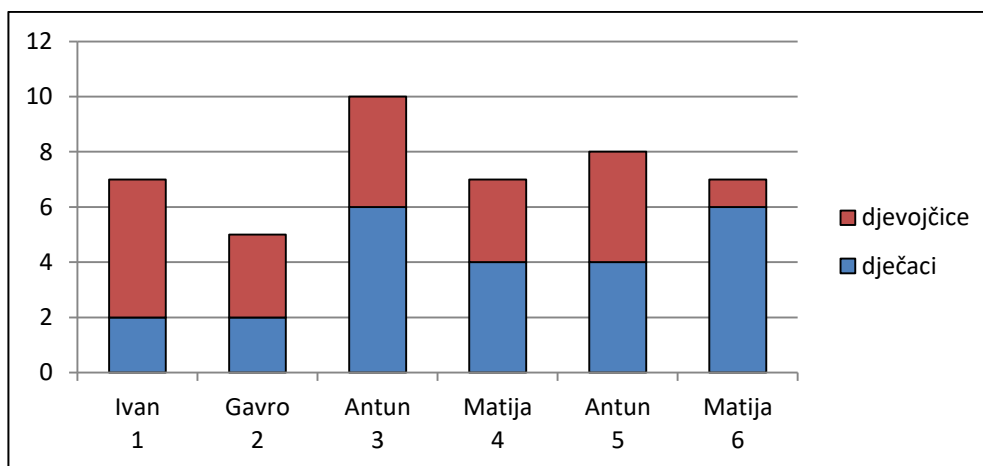
¹⁴⁷ MKR, Staro Petrovo Selo, 1845., str. 364, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-GF2D?i=442>

¹⁴⁸ MKV, Staro Petrovo Selo, 1864., str. 29, br. 23, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99X-1HN5?i=373>

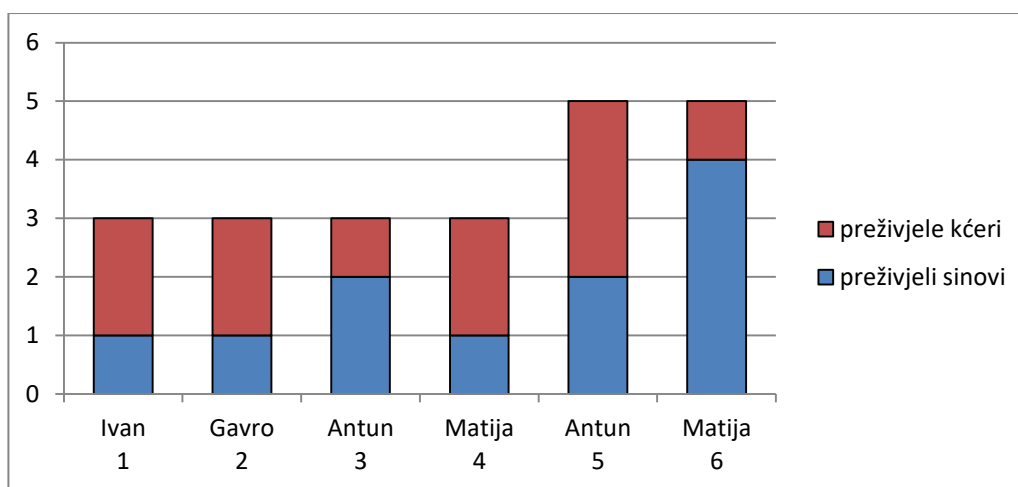
¹⁴⁹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1850., str. 427, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-GFLG?i=472>

¹⁵⁰ MKR, Staro Petrovo Selo, 1880., str. 196, br. 94, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-XD6T?i=201>; Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1912., str. 162, br. 5.

niti jedno dijete. Vidljivo je i postupno opadanje začeca od zime prema ljetu. Tako je najveći broj djece rođen u rujnu i studenom, a broj rođenja postupno opada prema svibnju te u lipnju i srpnju nije rođeno niti jedno dijete. Sveukupno, tijekom cijele jeseni rođeno je 40% djece obitelji Jelić dok ih je tijekom ljeta rođeno samo 10% i to u razdoblju kasnoga ljeta.

Grafikon 20. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Jelić

Grafikon 21. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Jelić

U grafikonu 20 može se vidjeti broj djece rođene u svakoj generaciji dok se ispod njega nalaze imena očeva čija se linija prati. U ovih šest generacija sveukupno je rođeno 44 djeteta i to 24 dječaka (55%) te 20 djevojčica (45%). Od toga, odraslu je dob doživjelo 22 djece (50%), 11 dječaka i 11 djevojčica te se njihova raspodjela po generacijama može vidjeti u grafikonu 21. Iz prve četiri generacije djetinjstvo je preživjelo po troje djece dok je iz pete i

šeste generacije preživjelo po petero djece. Za Stanislava (r. 1778.),¹⁵¹ sina Matije u šestoj generaciji obitelji Jelić, nije pronađen niti zapis o smrti niti o vjenčanju pa se ne može sa sigurnošću reći kada je preminuo stoga nije uključen u grafikon preživjele djece.

Uvidom u matične knjige može se vidjeti da je kod svih četrdeset i petero djece pri krštenju upisano samo jedno ime. Tako su kod djevojčica najčešća imena Ana koje se pojavljuje 5 puta te Marija i Katarina koja se pojavljuju po 4 puta. Kod dječaka su to imena Ivan, Nikola i Matija/Mato koja se pojavljuju svako po 3 puta. Kod roda Jelić u nekim je generacijama vidljivo ponavljanje istog imena nakon smrti djeteta koje je prethodno nosilo to ime. Tako je primjerice Matija (1794.-1847.) imao dvije kćeri imena Ana, jednu rođenu 1812. godine¹⁵² koja je preminula iste godine i drugu rođenu 1818. godine.¹⁵³ Njegov sin Antun je također dvojici sinova nadjenao ime Ivan,¹⁵⁴ dvojici Gabriel (Gavro)¹⁵⁵ te dvjema kćerima ime Helena (Jela).¹⁵⁶ Gavro je imao dvije kćeri imena Katarina (Kata),¹⁵⁷ a njegov sin Ivan dvije kćeri imena Marija (Mara).¹⁵⁸ Osim ponovnog korištenja imena može se primijetiti i praksa nasljeđivanja imena po muškoj liniji. Tako se u glavnoj liniji do Gavre izmjenjuju imena Matija i Antun i iako se čini da je praksa završila s Gavrom, jedan njegov sin nosi ime Mato, a njegov unuk Josip također je imao sinove imena Antun i Mato. U svega nekoliko slučajeva djeca nose isto ime kao i njihovi kumovi, no radi se o čestim imenima kao što su Jela, Ana, Franjo i Pavao pa bi ta podudarnost mogla biti slučajna. Također, neke se osobe pojavljuju kao kum ili kuma kod više djece u određenoj generaciji ili se pojavljuje više osoba

¹⁵¹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1778., str. 3, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-GXVW?i=74>

¹⁵² MKU, Staro Petrovo Selo, 1812., str. 188, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-59X9-K?i=468>

¹⁵³ MKR, Staro Petrovo Selo, 1818., str. 179, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-G62F?i=255>

¹⁵⁴ MKR, Staro Petrovo Selo, 1837., str. 270, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-GNW7?i=395>; MKR, Staro Petrovo Selo, 1845., str. 364, *Family Search*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-GF2D?i=442>

¹⁵⁵ MKU, Staro Petrovo Selo, 1852., str. 245, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-LT69?i=134>; MKR, Staro Petrovo Selo, 1859., str. 12, br. 27, *Family Search*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99F-FSS?i=15>

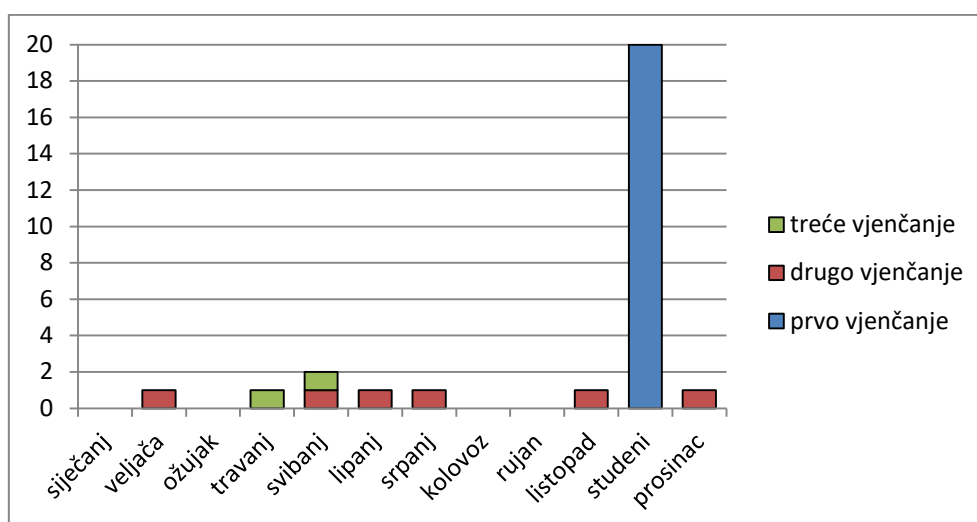
¹⁵⁶ MKR, Staro Petrovo Selo, 1850., str. 427, *Family Search*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-GFLG?i=472>; MKR, Staro Petrovo Selo, 1863., str. 51, br. 7, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99F-F3R?i=54>

¹⁵⁷ MKR, Staro Petrovo Selo, 1878., str. 185, br. 106, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-XDVG?i=190>; MKR, Staro Petrovo Selo, 1884., str. 133, br. 63, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-XD4P?i=232>

¹⁵⁸ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1907., str. 46, br. 231.; Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1909., str. 92, br. 168.

iz iste obitelji. Primjerice, prilikom krštenja djece Matije Jelića (~1749.-1789.) prezime *Rabanovich* pojavljuje se tri puta,¹⁵⁹ a prezime *Stivichevich* dva puta.¹⁶⁰ Pri krštenju Antunove djece četiri puta se javlja prezime Pišonić (*Piskovich, Piskonich, Pishonich, Pissanovich*) te tri puta prezime Ellger. Kod djece sljedećeg Matije (1794.-1847.) kumovi su najčešće iz obitelji Posavčević i Bošnjak (*Boshnjak, Bosnyakovich*). U sljedeće dvije generacije kod kumova se najčešće pojavljuje prezime Đanić (*Gyanich, Gjanić*), a u posljednjoj prezime Mikić. Za kumove se nakon 1858. godine počinje zapisivati i zanimanje pa je tako jedan kum, kum ranije spomenute Gavrine kćeri Helene, 1863. godine zabilježen kao graničar, a svi ostali kao poljoprivrednici i ratari.

3.4.2. Vjenčanje

Grafikon 22. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Jelić

U grafikonu iznad mogu se vidjeti podaci za 28 vjenčanja osoba iz obitelji Jelić od kojih se 20 njih odnosi na prvo vjenčanje, 6 na drugo i 2 na treće. Može se primijetiti kako su svi prvi brakovi sklopljeni u studenom što upućuje na postojanje jesenskog maksimuma vjenčanja na području Tisovca. Što se tiče ponovljenih brakova, oni su sklopljeni u ostalim mjesecima godine, a najviše su grupirani u vrijeme druge polovice proljeća i prve polovice ljeta. Od osam ponovljenih brakova, pet su brakovi muškaraca, a tri su ponovni brakovi žena iz obitelji Jelić. Prosječno vrijeme proteklo između smrti supružnika i sklapanja ponovnog braka kod muškaraca iznosi oko 4 i pol mjeseca dok je to razdoblje kod žena puno duže i iznosi oko 2 godine.

¹⁵⁹ Kod krštenja Stanislausa, Nicolausa i Marie Jellich.

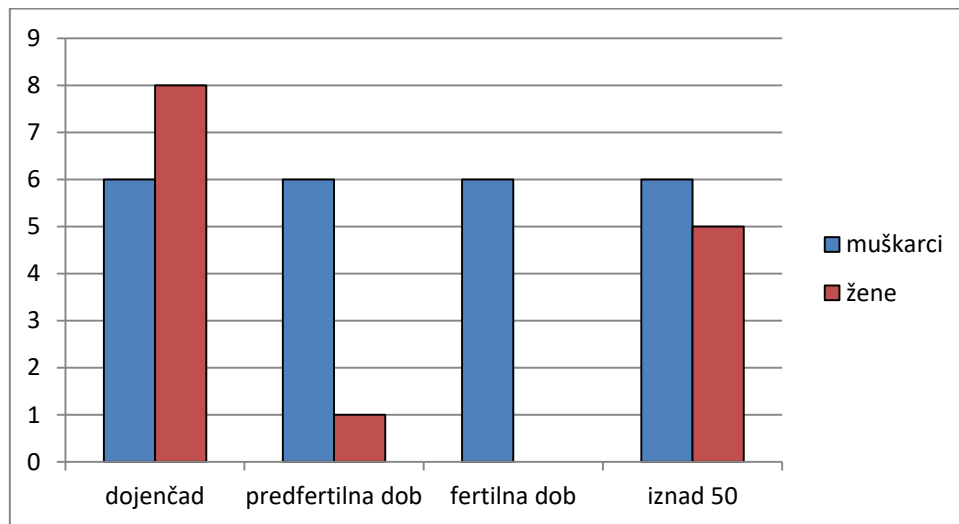
¹⁶⁰ Kod krštenja Lucasa i Antoniusa Jelicha.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19	7	4
20-24	2	7
25-29		

Tablica 6. Dob muških i ženskih članova roda Jelić pri prvom vjenčanju

U tablici se mogu vidjeti podaci o dobi članova obitelji Jelić pri sklapanju prvoga braka. Podaci se odnose na brakove devet muškaraca i jedanaest žena. U velikom broju slučajeva dob nije upisana pri vjenčanju tako da je ona izračunata na temelju datuma rođenja osobe. U tim slučajevima dob njihovih supružnika nije poznata. Podaci pokazuju kako su i muškarci i žene sklapali prvi brak u dobi do 25. godine s time da je većina muškaraca prvi brak sklopila u dobi do 20. godine, a većina žena u dobi do 25. godine. Prosječna dob muškaraca obitelji Jelić pri sklapanju prvoga braka iznosi 18,33 godine. S druge strane, prosječna dob žena iz obitelji Jelić pri sklapanju prvoga braka iznosi 20,27 godina. Iz toga se vidi kako su sestre u prosjeku bile skoro 2 godine starije od svoje braće pri sklapanju prvoga braka.

3.4.3. Smrt

Grafikon 23. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Jelić s obzirom na dob

Grafikon sadrži podatke o smrti 38 osoba roda Jelić s obzirom na doživljenu dob, od toga 24 muške osobe i 14 ženskih osoba. U podatke prikazane ovim grafikonom nije uključeno šest ženskih osoba - Maria (r. 1784.),¹⁶¹ Katarina (r. 1797.),¹⁶² Cecilija (r. 1799.),¹⁶³

¹⁶¹ MKV, Staro Petrovo Selo, 1804., str. 4, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-596T-Q?i=91>

Terezija (r. 1802.),¹⁶⁴ Ivka (r. 1817.)¹⁶⁵ i Ana (r. 1818.)¹⁶⁶ - za koje je poznato da su sklopile brak, ali nije poznat datum smrti pa se ne može odrediti jesu li preminule u fertilnoj ili starijoj životnoj dobi. No, za njih se sa sigurnošću može tvrditi da su dosegnule fertilnu dob pa su uključene u statistiku. Iz grafikona se može vidjeti da su djevojčice u dojenačkoj dobi umirale češće od dječaka dok su dječaci češće umirali u predfertilnoj dobi. Kada uzmemo u obzir i spomenutih šest žena, podaci pokazuju kako je u dobi do 15 godina preminulo 9 ženskih osoba dok ih je u dobi nakon 15 godina preminulo 11. Muške osobe jednako su često umirale u sve četiri navedene životne dobi pa je tako u svakoj od njih preminulo njih šest, tj. 12 prije četrnaeste godine i 12 nakon četrnaeste godine života.

Uzrok smrti upisan je kod 45% svih pronađenih zapisa o smrti članova obitelji Jelić uključujući i njihove supruge. Kod dojenčadi do mjesec dana se kao najčešći uzroci smrti javljaju dječja slabost (lat. *debilitas, debili parta*), a kod one starije od mjesec dana po jednom encefalitis (lat. *phrenesis*), konvulzije (lat. *convulsiones*), grčevi, ospice, skrlet i difterija, te kašalj hripavac. Kod dvoje djece do 7 godina kao uzrok smrti navedeni su upala mozga (lat. *cerebri inflammatione*) i groznica. Što se tiče osoba u fertilnoj dobi, uzrok smrti upisan je samo kod jedne osobe, Ivana (1845.-1884.),¹⁶⁷ koji je preminuo nesretnim slučajem kad se prevrnuo s kolima i slomio vrat. Kod osoba starijih od 50 godina kao uzrok smrti dva puta navode se staračka nemoć i upala pluća (lat. *pneumonia*), a po jednom slabljenje uslijed bolesti (lat. *tabes*) i tifus. Ovi podaci pokazuju kako su djeca i starije osobe bili vrlo podložni različitim uzročnicima bolesti.

Grafikon 24 prikazuje mjesečnu raspodjelu smrti 42 osobe obitelji Jelić za koje su poznati datumi smrti. Iz njega se može vidjeti kako je daleko najviše osoba preminulo u ožujku dok ih je najmanje preminulo u kolovozu i studenom. Dojenčad je u najvećem broju umrla u rujnu te općenito tijekom jeseni (43%). Najveći broj djece do četrnaeste godine preminuo je tijekom ljeta (43%), a polovica osoba fertilne dobi preminula je tijekom proljeća.

¹⁶² MKV, Staro Petrovo Selo, 1819., str. 57, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ7-899C-59FQ-P?i=117>

¹⁶³ MKV, Staro Petrovo Selo, 1823., str. 75, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ7-L99C-5965-6?i=126>

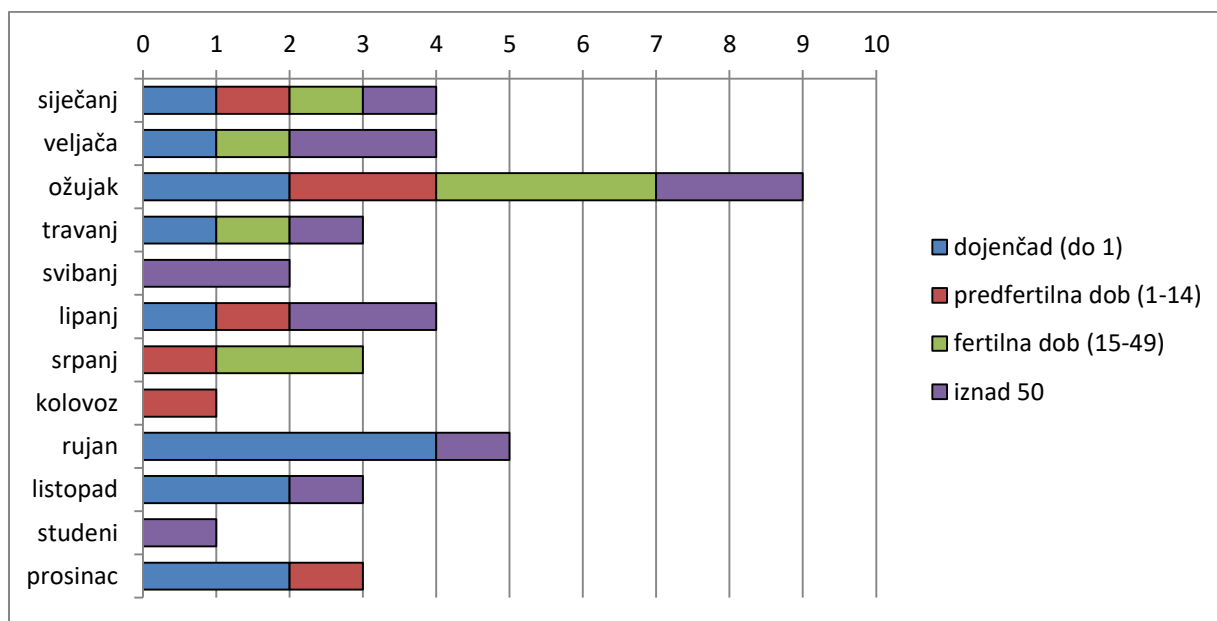
¹⁶⁴ MKV, Staro Petrovo Selo, 1825., str. 86, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ7-L99C-596V-V?i=132>

¹⁶⁵ MKV, Staro Petrovo Selo, 1837., str. 155, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ7-899C-59X5-5?i=166>

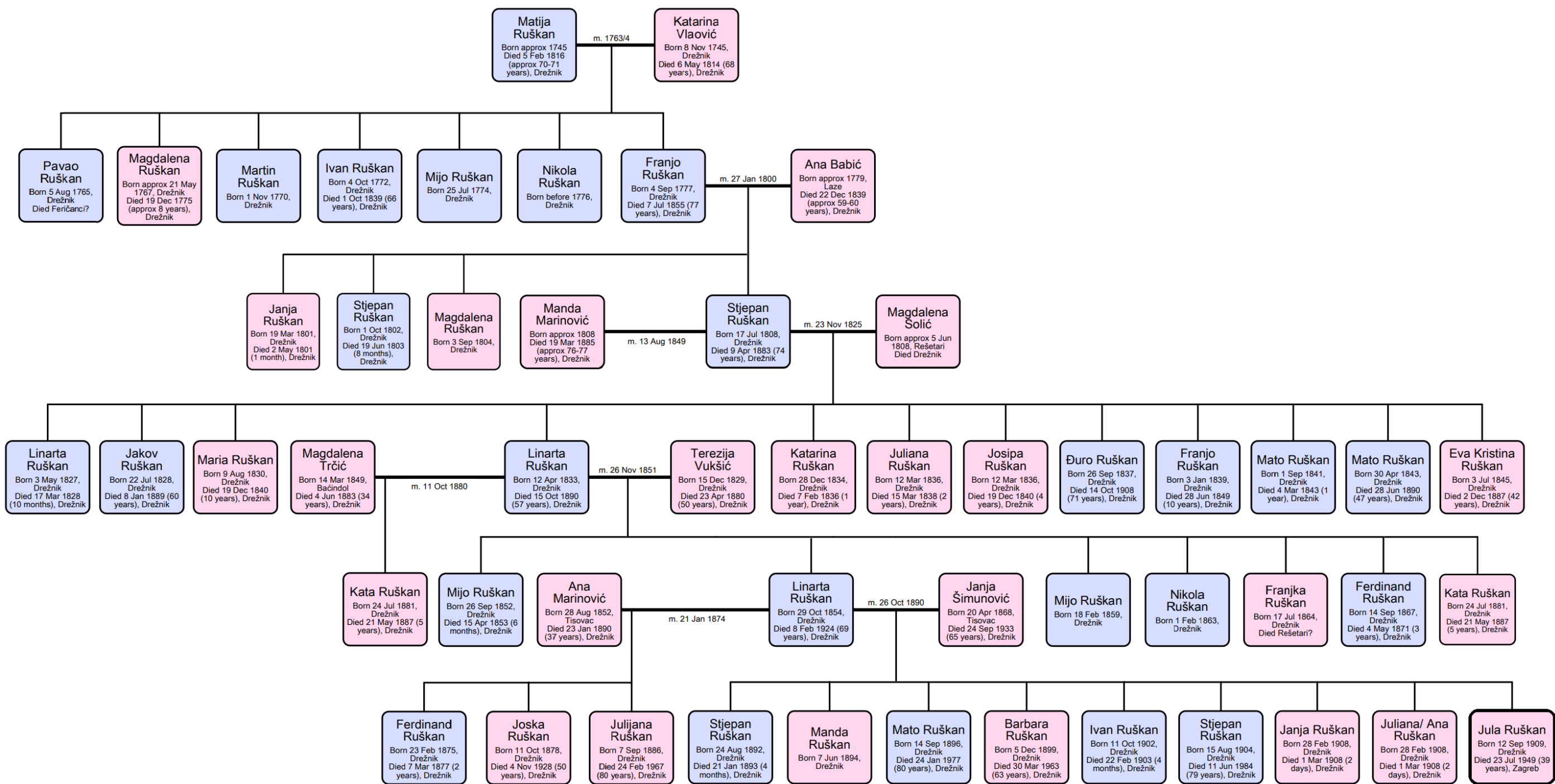
¹⁶⁶ MKV, Staro Petrovo Selo, 1838., str. 159, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-59XF-Z?i=168>

¹⁶⁷ MKU, Staro Petrovo Selo, 1884., str. 224, br. 3, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99F-WXLN?i=392>

Najviše osoba starije životne dobi preminulo je tijekom proljeća (38%). Gledano po mjesecima, jednak broj osoba navedene dobne skupine preminuo je u veljači, ožujku i lipnju. Sveukupno, najveći broj osoba preminuo je tijekom proljeća (33%), a najmanji tijekom ljeta (19%).

Grafikon 24. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Jelić s obzirom na dob

Obiteljsko stablo 6. Rod Ruškan

3.5. Rod Ruškan

Kao što se može vidjeti u priloženom obiteljskom stablu, rad se bavi s pet generacija obitelji Ruškan te se na vrhu stabla nalazi najstariji pronađeni par. Prilikom prikupljanja podataka za rod Ruškan pregledane su sve dostupne matične knjige župe Cernik kojoj je pripadalo selo Drežnik. Drežnik je smješten u Požeškom gorju, 8 km sjeveroistočno od Nove Gradiške te se u povijesnim izvorima prvi puta spominje kao srednjovjekovni posjed koji je za to doba bio gusto naseljen. Ime sela najvjerojatnije potječe od riječi drezga što označava šumu.¹⁶⁸ Mjesto je ruralnog karaktera te se velika većina stanovništva tijekom prošlosti bavila poljodjelstvom. Nakon odlaska Osmanlija iz Slavonije, prema izvješću iz 1730. godine u selu je ostalo oko 10 katoličkih kuća. Kako se dio stanovništva zadržao u selu za vrijeme osmanske vlasti, Osmanlije nisu naseljavale pravoslavno stanovništvo na to područje.¹⁶⁹ Prema dostupnim matičnim knjigama Drežnik se pojavljuje u župi Cernik redovito od 1764. godine, a prije toga sporadično između 1719. i 1745. godine. Kako i ovdje postoji razdoblje za koje nema podataka o selu Drežnik, moguće je da je i ono u razdoblju od 1755. do 1766. pripadalo ranije spomenutoj župi Zapolje. Tako se prezime Ruškan prvi puta u matičnoj knjizi rođenih župe Cernik pojavljuje 5.8.1765. godine u obliku Vrurskan.¹⁷⁰ Prezime se na drugim mjestima piše i kao Russkan, Rushkan, Rusckan, Ruskanich te Ružkan. Kako su skoro sve osobe s prezimenom Ruškan izdvojene iz matičnih knjiga uspješno povezane, velika je vjerojatnost da su svi potomci istog para, no zbog nepouzdanosti tj. nedostatka podataka u starim matičnim knjigama to se ne može sa sigurnošću utvrditi. Nakon popisa iz 1730. godine sljedeći komorski popis izvršen je 1760. godine, a prema njemu je u Drežniku živjelo 288 stanovnika u 45 obitelji. Navedena su i 23 kućedomaćina.¹⁷¹ Prezime Ruškan nije navedeno među kućedomaćinima što sugerira da ne potječe izvorno iz Drežnika, no nije poznato odakle potječe. Kako se prezime prvi puta spominje pri rođenju djeteta Matije Ruškana i Katarine Vlaović 1765. godine, moguće je da je Matija Ruškan doselio u selo početkom 1760-ih ili da u vrijeme navedenog popisa živi u kući čiji je kućedomaćin Mijo Vlaović, Katarinin otac, u čijoj kući je zabilježeno četrnaest članova u dvije obitelji.¹⁷² Rod Ruškan kojim se bavi ovaj rad živio je na kućnom broju 30. Za razliku od Tisovca, župa Cernik pa tako i selo Drežnik

¹⁶⁸ Šimunović, *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, 26-27.

¹⁶⁹ Valentić, *Tragovi vremena*, 73.; Zirdum, *Počeci naselja i stanovništvo broskog i gradiškog kraja 1698.-1991.*, 245.

¹⁷⁰ MKR, Cernik, 1765., str. 121, *FamilySearch*, pristupljeno 28. lipnja 2023.

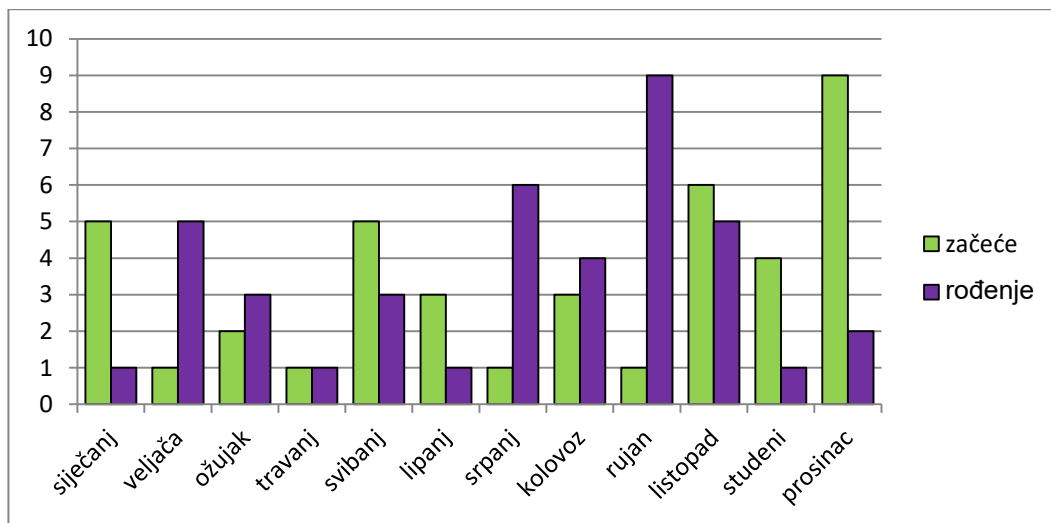
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-2TTH?i=158>

¹⁷¹ Zirdum, *Počeci naselja i stanovništvo broskog i gradiškog kraja 1698.-1991.*, 245.

¹⁷² Isto, 245.

ustrojem Slavonske vojne krajine našli su se na njenoj vanjskoj granici pa su Ruškani vjerojatno u cijelom promatranom razdoblju bili poljodjelci. Zasigurno su bili poljodjelci nakon 1858. godine kada se u matičnim knjigama ove župe počinje zapisivati zanimanje roditelja pa su Linarta Ruškan (1833.-1890.) i njegov sin Linarta Ruškan (1854.-1924.) na nekoliko mjesta navedeni kao poljodjelci.¹⁷³ Stjepan Ruškan (1808.-1883.) je pak na dva mjesta naveden kao *colonus (ratar)*¹⁷⁴ i *provincialis plebea (seljak)*.¹⁷⁵

3.5.1. Rođenje

Grafikon 25. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Ruškan

U grafikonu iznad može se vidjeti mjesečna raspodjela začeća i rođenja 41 osobe iz obitelji Ruškan rođene između 1765. i 1909. godine. Može se primijetiti kako je najveći broj djece začeto u prosincu i rođeno u rujnu, njih devetero. U svakom je mjesecu začeto barem jedno dijete, a samo po jedno dijete začeto je u veljači, travnju, srpnju i rujnu. Ukupno, najviše djece začeto je u razdoblju zime, a rođeno tijekom jeseni (37%). Nešto manje djece rođeno je tijekom ljeta (27%), a najmanji broj djece u obitelji Ruškan rođen je tijekom proljeća (17%).

¹⁷³ MKR, Cernik, 1881., str. 60, br. 133, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023.

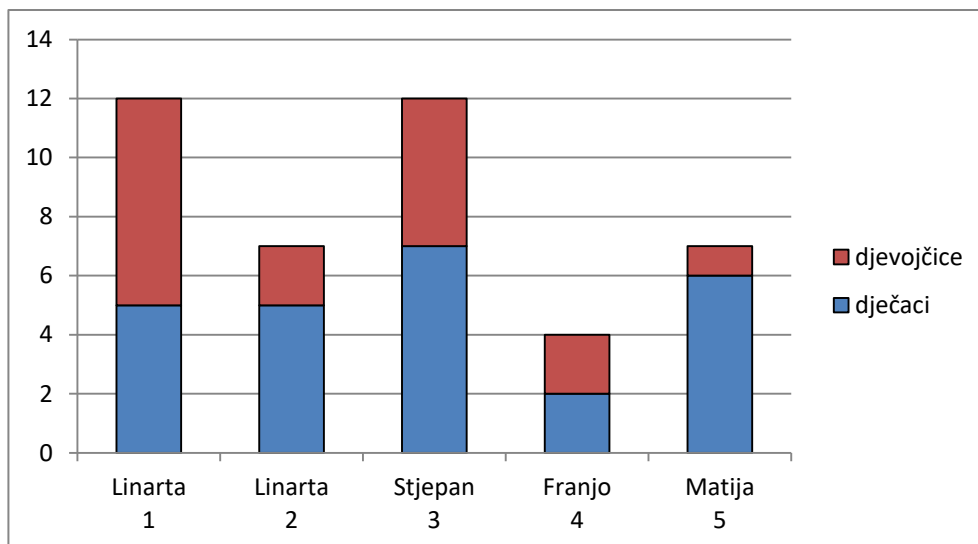
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-1CR?i=32>; MKR, Cernik, 1896., str. 439, br. 176, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-143?i=432>

¹⁷⁴ MKV, Cernik, 1863., str. 178, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023.

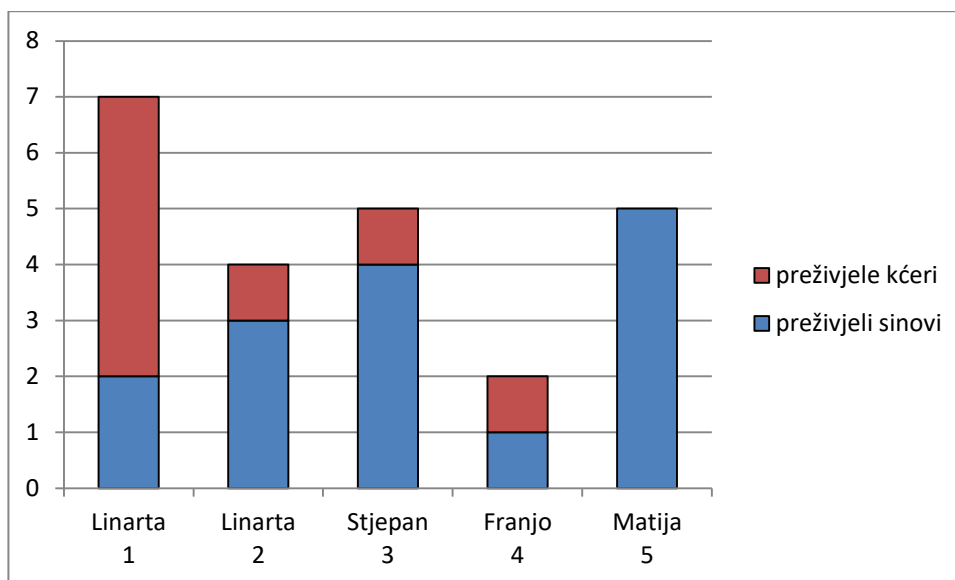
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-GPK9?i=384>

¹⁷⁵ MKV, Staro Petrovo Selo, 1863., str. 23, br. 14, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-1H3G?i=367>

Grafikon 26. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Ruškan

Grafikon 27. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Ruškan

U grafikonu 26 može se vidjeti broj djece rođene u svakoj generaciji dok se ispod njega nalaze imena očeva čija se linija prati. Sveukupno je rođeno 42 djece, od toga 25 dječaka (60%) i 17 djevojčica (40%). Rođena su i dva para blizanki, Juliana i Josipa (r. 1836.), kćeri Stjepana¹⁷⁶ te Juliana/Ana¹⁷⁷ i Janja (r. 1908.), kćeri Linarte mlađeg.¹⁷⁸ Od navedenog broja djece, 23 (55%) ih je doživjelo odraslu dob i to 15 dječaka i 8 djevojčica. Njihova raspodjela po generacijama može se vidjeti u grafikonu 27. Od Linartinih (1854.-

¹⁷⁶ MKR, Cernik, 1836., str. 66, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-L9MV-W?i=383>

¹⁷⁷ Pri krštenju je upisana kao Juliana, a pri smrti tri dana nakon kao Ana.

¹⁷⁸ Povijesni arhiv Požeške biskupije, Matična knjiga rođenih, Cernik, 1908., str. 79, br. 40, 41.

1924.) dvanaestero djece, nešto više od polovice ih je doživjelo odraslu dob, njih sedmero. U sljedećoj generaciji odraslu dob doživjelo je četvero djece od rođenih sedmero. Od dvanaestero djece Stjepana (1808.-1883.) djetinjstvo je preživjelo njih petero dok je od Franjinih (1777.-1855.) četvero preživjelo dvoje djece. Od Matijinih (~1745.-1816.) sedmero djece odraslu dob doživjelo ih je petero dok za njegovog sina Miju (r. 1774.)¹⁷⁹ nije pronađen niti zapis o smrti niti o vjenčanju pa nije poznato kada je preminuo. Iz tog razloga je isključen iz navedenog grafikona.

Prema podacima zapisanima pri rođenju djece obitelji Ruškan u matičnim knjigama, četrdeset i dvoje djece ima jedno ime, a samo jedna djevojčica, Eva Kristina (r.1845.), ima složeno ime. Kod djevojčica se najčešće pojavljuju imena Juliana (ili Jula) koje se pojavljuje četiri puta te Magdalena (ili Manda) koje se pojavljuje tri puta. Kod dječaka to su imena Matija (ili Matej, Mato) i Stjepan koja se pojavljuju po četiri puta te imena Mihael (ili Mijo) i Leonardo (ili Linarta) koja se pojavljuju po tri puta. Može se primijetiti i praksa ponovnog korištenja imena preminuloga djeteta pa je tako Franjo (1777.-1855.) dvojici sinova nadjenao ime *Stephanus*.¹⁸⁰ Stjepan (1808.-1883.) je dva puta upotrijebio ime *Leonardus*¹⁸¹ te ime *Mathias*,¹⁸² a jednog sina nazvao je i *Franciscus*¹⁸³ što upućuje i na praksu nasljeđivanja imena po muškoj liniji. Linarta (1833.-1890.) je nakon smrti prvog sina Mije¹⁸⁴ sljedećem sinu ponovno nadjenao ime Mijo,¹⁸⁵ a njegov sin Linarta (1854.-1824.) dva puta je upotrijebio ime Stjepan,¹⁸⁶ a ime Juliana dva ili tri puta. Linartina kći Juliana (r. 1886.)¹⁸⁷ iz prvog braka s Anom Marinović preživjela je djetinjstvo, no on je u drugom braku s Janjom Šimunović

¹⁷⁹ MKR, Cernik, 1774., str. 130, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-899C-2TN5?i=229>

¹⁸⁰ MKR, Cernik, 1802., str. 362, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-2BSV?i=557>; MKR, Cernik, 1808., str. 15, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-899C-LYGZ?i=159>

¹⁸¹ MKU, Cernik, 1828., str. 122, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-L99C-2C81?i=80>; MKR, Cernik, 1833., str. 21, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-L99C-L9MC-3?i=355>

¹⁸² Prvi sin toga imena je pri krštenju upisan kao Matheus, a pri smrti kao Mathias.

¹⁸³ MKR, Cernik, 1839., str. 108, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-L99C-L9MC-X?i=404>

¹⁸⁴ MKU, Cernik, 1853., str. 83, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-899C-2H8D?i=237>;

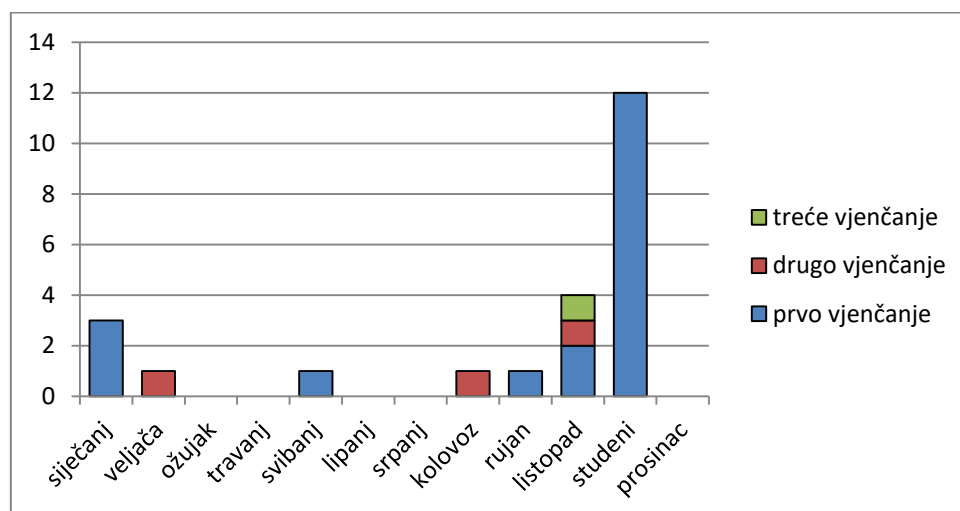
¹⁸⁵ MKR, Cernik, 1859., str. 376, br. 45, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-L1VX?i=544>

¹⁸⁶ MKU, Cernik, 18., str. 260, br. 18, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023., <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-7-899F-L7CB?i=9>; Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Cernik, 1904., str. 201, br. 168.

¹⁸⁷ MKR, Cernik, 1886., str. 176, br. 174, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-1R1?i=155>

ponovno nadjenuo kćerima isto ime, prvo jednoj od ranije spomenutih blizanki, a nakon njene smrti i svojoj posljednjoj kćeri Juli (r. 1909.).¹⁸⁸ Od četrdeset i troje djece samo sedmero ima isto ime kao i njihov kum ili kuma, no radi se o čestim imenima kao što su Martin, Marija, Juliana, Đuro, Nikola, Ivan i Manda pa nije sigurno govoriti o praksi davanja djetetu imena po kumu ili kumi. S druge strane, i ovdje se prezimena kumova ponavljaju unutar određenih generacija što ukazuje na to da su članovi istih obitelji često bili kumovi djeci jedne generacije, a ponekad je i jedna osoba bila kum/a pri krštenju nekoliko djece. Pri krštenju Matijine djece pet puta se pojavljuje prezime *Gyurich* dok se pri krštenju Franjine djece dva puta pojavljuje prezime *Akmacsich*. Kod krštenja Stjepanove djece četiri puta se pojavljuje prezime *Mandrovich* dok se u sljedećoj generaciji tri puta pojavljuje prezime Pavić te dva puta prezime Akmačić koje prevladava i među kumovima u prvoj generaciji gdje se pojavljuje pet puta. Svi kumovi čije je zanimanje poznato zabilježeni su kao poljodjelci i ratari.

3.5.2. Vjenčanje

Grafikon 28. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Ruškan

U grafikonu iznad mogu se vidjeti podaci za 23 vjenčanja osoba iz obitelji Ruškan od kojih se njih 19 odnosi na prvo vjenčanje, tri na drugo i jedno na treće. Može se primijetiti kako je velika većina prvih brakova sklopljena u studenom što upućuje na postojanje jesenskog maksimuma vjenčanja na području Drežnika. Većina svih brakova grupirana je u razdoblje jeseni i zime. Što se tiče ponovljenih brakova, oni su sklopljeni u veljači, kolovozu i listopadu, a prosječno vrijeme proteklo između smrti supruge i sklapanja ponovnog braka iznosi oko 7 mjeseci.

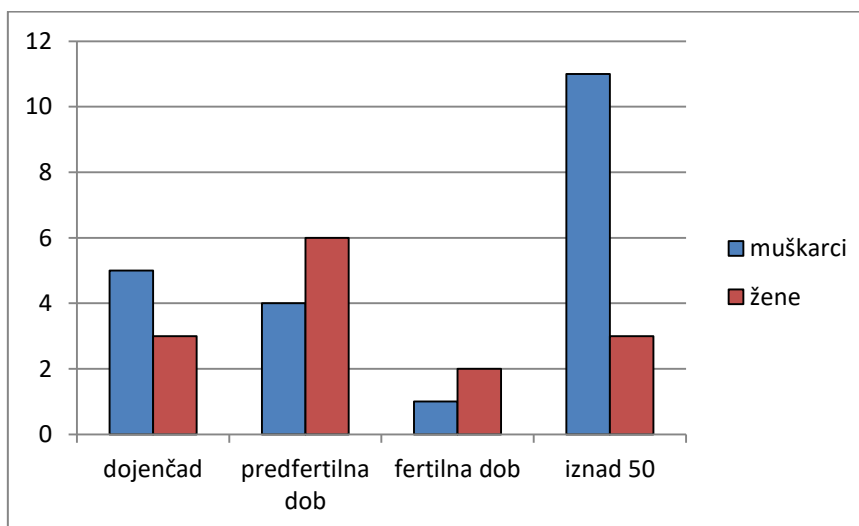
¹⁸⁸ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Cernik, 1909., str. 121, br. 211.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19	5	3
20-24	8	3
25-29		

Tablica 7. Dob muških i ženskih članova roda Ruškan pri prvom vjenčanju

Tablica iznad sadrži podatke o dobi pri prvom vjenčanju za 13 muškaraca i 6 žena iz obitelji Ruškan. U manjem dijelu zapisa o vjenčanju nije bila upisana dob supružnika pa je ona izračunata na temelju datuma rođenja. Iz tablice se može vidjeti kako su sve osobe prvi brak sklopile do 25. godine života te su muškarci malo češće sklapali brak u dobi između 20 i 25 godina, a žene podjednako često prije 20. godine i između 20. i 25. godine života. Tako prosječna dob muškaraca pri sklapanju prvoga braka iznosi 20,04 godine dok je prosječna dob njihovih supruga 19,56 godina. S druge strane, prosječna dob žena iz obitelji Ruškan pri sklapanju prvog braka iznosi 19 godina, a prosječna dob njihovih supružnika 18,8 godina. Iz ovoga se vidi kako su sestre bile u prosjeku jednu godinu mlađe od svoje braće pri prvom vjenčanju.

3.5.3. Smrt

Grafikon 29. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Ruškan s obzirom na dob

Grafikon 29 sadrži podatke o smrti 35 osoba, od toga 21 muškoj osobi i 14 ženskih osoba, obitelji Ruškan s obzirom na doživljenu dob. U podatke prikazane ovim grafikonom nije uključeno sedam osoba, četiri muškarca i tri žene za koje je poznato da su sklopili brak, ali nije poznat datum smrti pa se ne može odrediti jesu li preminuli u fertilnoj ili starijoj

životnoj dobi. Navedene osobe su Matijini sinovi Martin (r. 1770.)¹⁸⁹ i Nikola (r. prije 1776.),¹⁹⁰ Franjina kći Magdalena (r. 1804.),¹⁹¹ Linartini (1833.-1890.) sinovi Mijo (r. 1859.)¹⁹² i Nikola (r. 1863.)¹⁹³ te kći Franjka (r. 1864.)¹⁹⁴ i Linartina (1854.-1924.) kći Manda (r. 1894.). Iako nisu uključene u grafički prikaz, uključene su u okvirnu statistiku smrti. Iz grafikona se može vidjeti kako su djevojčice češće umirale nakon prve godine života, a dječaci prije prve godine, no djeca oba spola jednako su često umirala u dobi do 15 godina. Općenito, muškarci su češće umirali u starijoj životnoj dobi. Tako ih je nakon 15. godine umrlo ukupno 16 dok ih je prije 15. godine umrlo 9. S druge strane, prije 15. godine života umrlo je 9 žena, a nakon 15. godine njih 8.

Uzrok smrti zabilježen je u 49% zapisa o smrti osoba ove obitelji. Uz svu dojenčad kao uzrok smrti upisana je slabost dok su uz djecu od dvije do pet godina kao uzroci smrti zabilježeni otok, groznica (lat. *febris*) i ospice (lat. *morbilli*). Osobe u fertilnoj dobi u dva su slučaja umrle od sušice te po jednom od vodnice i od astme. Uz osobe starije životne dobi u pet slučajeva je kao uzrok smrti zabilježena staračka slabost te po jednom sušica, upala pluća, vodena bolest i grčevi.

U grafikonu na idućoj stranici nalaze se podaci o smrti četrdeset i jedne osobe obitelji Ruškan raspoređeni s obzirom na dob i mjesec u kojemu su preminule. Može se vidjeti kako je najveći broj osoba preminuo u ožujku, njih osam, dok u kolovozu nije preminula niti jedna osoba. Najveći broj dojenčadi također je preminuo u ožujku, a općenito u proljeće (67%), dok je najveći broj djece do 15 godina preminuo u prosincu. Najviše osoba fertilne dobi preminulo je u lipnju, a najviše osoba starije životne dobi u veljači i listopadu, po tri u svakom mjesecu. Općenito, najviše osoba preminulo je tijekom proljeća (37%), a vrlo blizu je i zima s 34% preminulih. Najmanje osoba preminulo je u jesen (12%), no sve osobe preminule u tom razdoblju pripadaju dobnoj skupini starijih od 50 godina.

¹⁸⁹ MKV, Nova Gradiška, 1789., str. 185, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-PSS4?i=473>

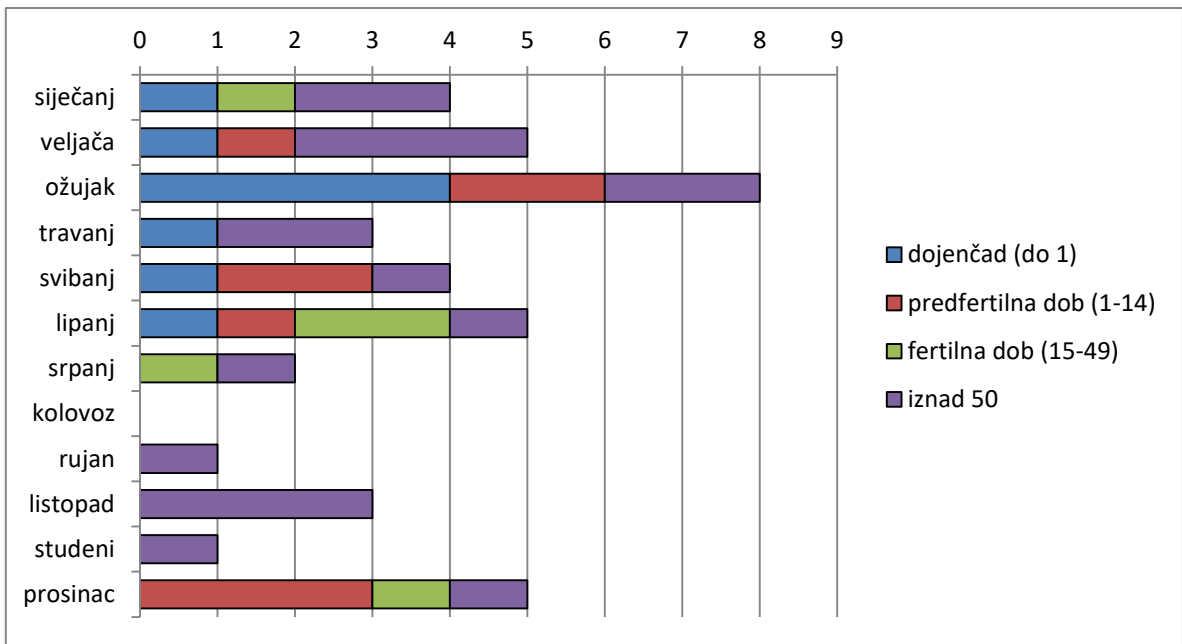
¹⁹⁰ MKV, Cernik, 1794., str. 113, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-G5J3?i=192>

¹⁹¹ MKV, Cernik, 1822., str. 233, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-G5JQ?i=254>

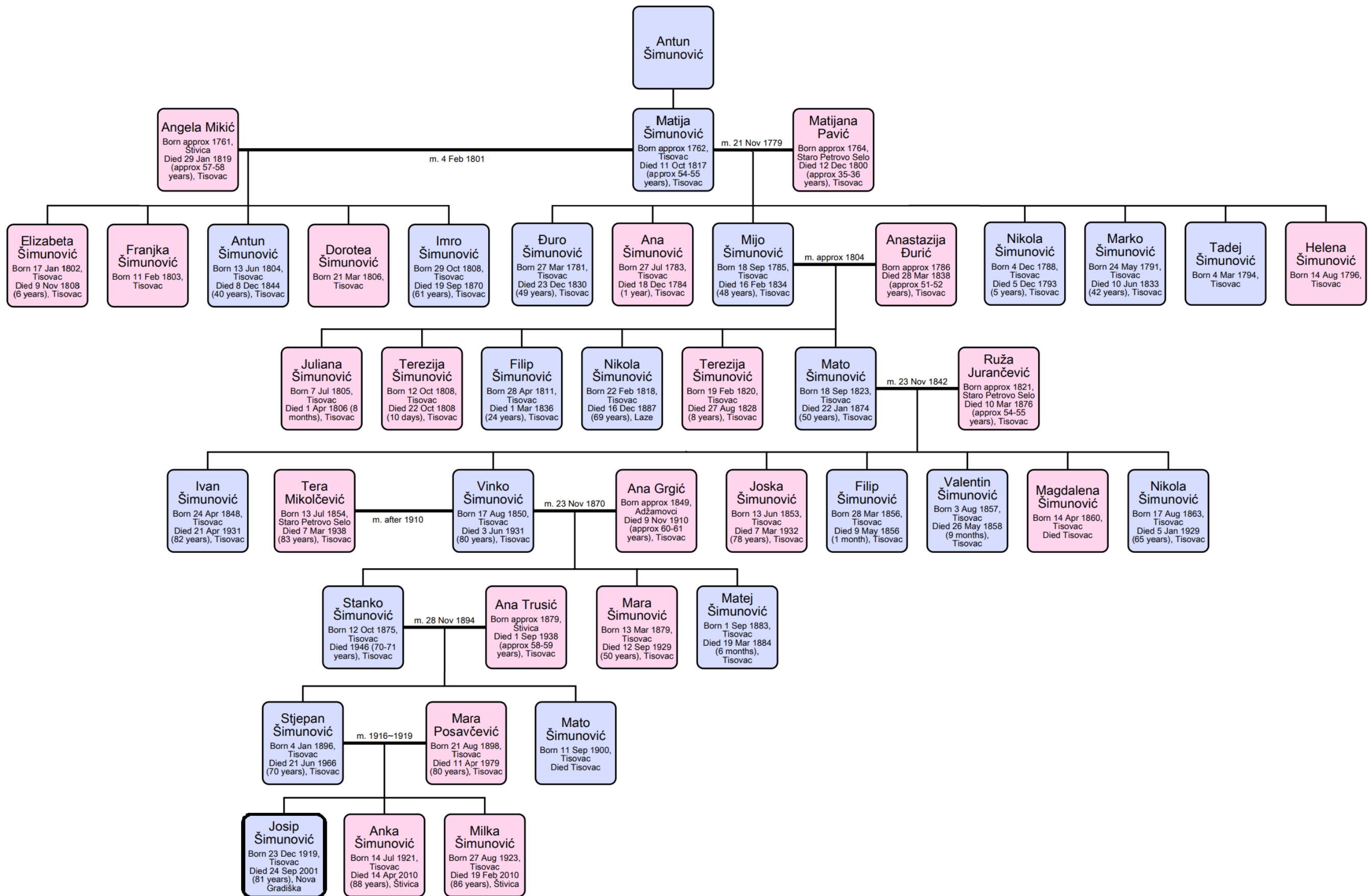
¹⁹² MKV, Štivilica, 1879., str. 6, br. 16, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-WFD9?i=124>

¹⁹³ MKV, Staro Petrovo Selo, 1881., br. 36, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-1HQF?i=437>

¹⁹⁴ MKV, Cernik, 1885., str. 51, br. 25, *FamilySearch*, pristupljeno 4. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99F-WWNL?i=59>

Grafikon 30. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Ruškan s obzirom na dob

Obiteljsko stablo 7. Rod Šimunović

3.6. Rod Šimunović

Kao što se može vidjeti iz priloženog obiteljskog stabla, rad obuhvaća šest generacija obitelji Šimunović, a na vrhu stabla nalazi se najstariji pronađeni predak i njegove dvije supruge. Općenito, prezime Šimunović je patronimik nastao od osobnog imena Šimun.¹⁹⁵ Prilikom prikupljanja podataka za rod Šimunović pregledane su iste matične knjige kao i za rod Jelić jer oba roda potječu iz Tisovca. Prema podacima iz matičnih knjiga čini se da su u Tisovcu živjele tri obitelji prezimena Šimunović koje se u selu pojavljuju najkasnije krajem 1770-ih. Na popisu kućedomaćina iz 1760. godine prezime Šimunović se u Tisovcu ne spominje što znači da su u njega vjerojatno doselili između 1760. i 1778. godine. Najstariji pronađeni preci ovoga roda su Matija Šimunović i Matijana Pavić, a podatke o njima dobivamo iz zapisa o njihovom vjenčanju 21.11.1779. godine.¹⁹⁶ U istom zapisu je kao Matijin otac naveden *Antonius Shimunovich*, ali o njemu nisu pronađeni nikakvi dodatni podaci. Prezime se u matičnim knjigama pisalo kao *Shimunovich*, *Scimunovich* i *Simunovich*, a od sredine 19. stoljeća Šimunović. Kako su se lokalne zajednice u prošlosti uz ime i prezime često koristile i nadimcima kako bi u razgovoru lakše razumjeli o kome se radi, potomci promatranog roda Šimunović u 20. su stoljeću bili poznati pod nadimkom Borijaši jer se zemlja na kojoj su 1919. godine sagradili novu kuću u selu nazivala Borije.¹⁹⁷ Uz njih je u matičnim knjigama naveden kućni broj 4, a od 1879. godine broj 21 te od 1919. godine broj 72. Kao i kod obitelji Jelić, muški članovi obitelji Šimunović također su do 1873. godine bili graničari, a nakon toga ratari. Tako je primjerice za Matu Šimunovića (1823.-1874.) kod rođenja njegove djece između 1848. i 1863. godine kao zanimanje zabilježeno *confiniarius*¹⁹⁸ ili graničar dok je kod vjenčanja njegove kćeri Magdalene 1881. godine zabilježeno da su roditelji poljodjelskog staleža.¹⁹⁹ Poljodjelski status zabilježen je i kod Matinog sina Vinka (1850.-1931.),²⁰⁰ a kod njegovih potomaka Stanka (1875.-1946.)²⁰¹ i Stjepana (1896.-1966.)²⁰² kao zanimanje se navodi ratar.

¹⁹⁵ Šimunović, *Hrvatska u prezimenima*, 239.

¹⁹⁶ MKV, Staro Petrovo Selo, 1779., str. 91, *FamilySearch*, pristupljeno 28. lipnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-GFSR?i=561>

¹⁹⁷ Iz razgovora s Ljubicom Jelić, r. Šimunović, travanj 2023.

¹⁹⁸ MKR, Staro Petrovo Selo, 1848., str. 400, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-GFV2?i=460>

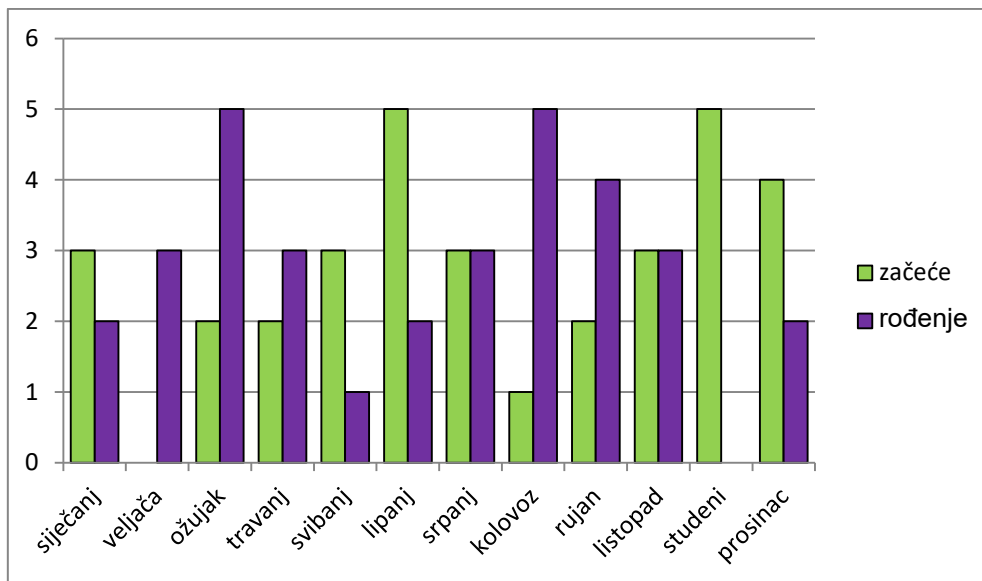
¹⁹⁹ MKV, Staro Petrovo Selo, 1881., br. 39, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-899X-14R1?i=438>

²⁰⁰ MKR, Staro Petrovo Selo, 1879., str. 188., br. 22, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99F-X6QS?i=193>

²⁰¹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1900., str. 170., br. 127, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-1HFH?i=332>

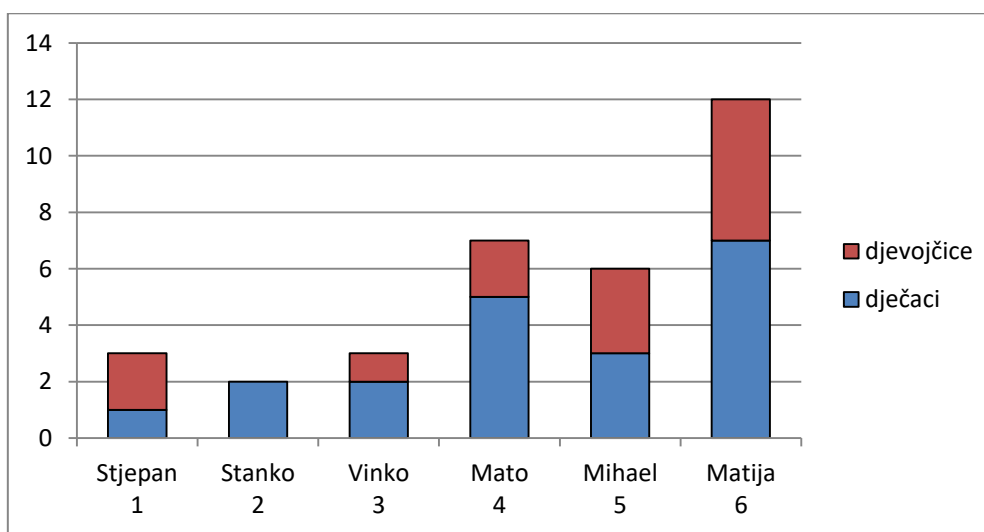
²⁰² Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1921., str. 154, br. 152.

3.6.1. Rođenje

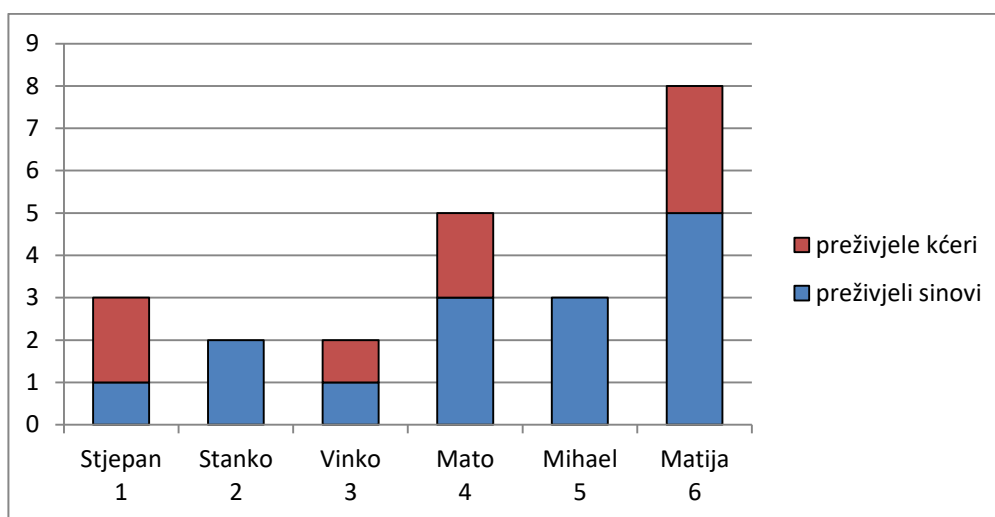
Grafikon 31. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Šimunović

Grafikon iznad obuhvaća podatke o začeću i rođenju trideset i troje djece u razdoblju između 1781. i 1923. godine. U navedenih šest generacija najveći broj djece začeo je u lipnju i studenom, po pet u svakom mjesecu, što znači da je najviše djece rođeno u ožujku i kolovozu. U veljači nije začeto, a u studenom rođeno niti jedno dijete dok je u svibnju rođeno samo jedno dijete. U grafikonu se može vidjeti i postepeni rast broja rođenja prema maksimumima te potom njihov pad. Sveukupno, najviše djece rođeno je tijekom ljeta (31%), a najmanje tijekom jeseni i zime (21% za svako godišnje doba).

Grafikon 32. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Šimunović

U grafikonu 32 može se vidjeti broj djece rođene u svakoj generaciji dok se ispod tablice nalaze imena očeva čija se linija prati. Sveukupno je rođeno 33 djece, 20 dječaka (61%) i 13 djevojčica (39%), a odraslu dob doživjelo je njih 24 (73%), 16 dječaka i 8 djevojčica. U grafikonu ispod može se vidjeti kako su preživjela djeca bila raspoređena po generacijama. U prvoj i drugoj generaciji sva su djeca preživjela djetinjstvo dok ih je u trećoj generaciji od troje preživjelo dvoje. Od Matinih troje djece odraslu dob je doživjelo dvoje, a od Mihaelovih šestero djece samo su tri sina preživjela djetinjstvo. Naposljetku, od Matijinih dvanaestero djece odraslu dob doživjelo je osmero dok za njegovog sina Tadeja (r. 1794.)²⁰³ nije pronađen zapis niti o vjenčanju niti o smrti pa se ne može utvrditi kada je preminuo zbog čega je isključen iz donjeg grafikona.

Grafikon 33. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Šimunović

Prema podacima upisanima u matične knjige rođenih može se vidjeti kako je kod svih trideset i troje djece pri krštenju upisano samo jedno ime. Najčešća imena kod djevojčica su Ana i Terezija te se svako od njih pojavljuje dva puta. Kod dječaka su najčešća imena Matija/Matej/Mato²⁰⁴ koje se pojavljuje četiri puta te ime Nikola koje se pojavljuje tri puta. Kod ovoga roda može se primijetiti praksa ponavljanja istih imena između generacija. Tako se ime *Mathias* koje nosi najranije pronađeni predak roda Šimunović pojavljuje u obliku *Matheus* (r. 1823.)²⁰⁵ kod Mihaelovog sina, obliku Matej (r. 1883.)²⁰⁶ kod Vinkovog sina te

²⁰³ MKR, Staro Petrovo Selo, 1794., str. 254, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-GXZZ?i=147>

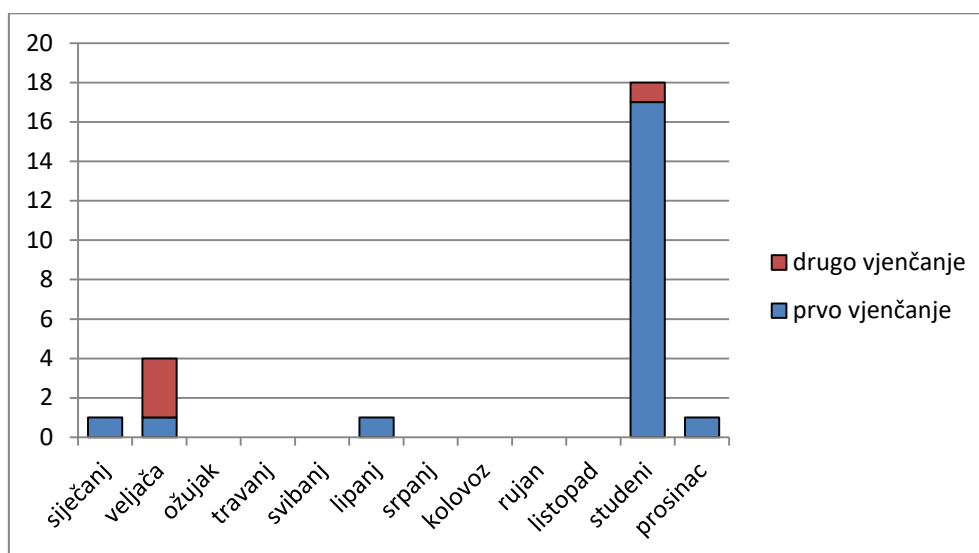
²⁰⁴ Imena *Mathias* i *Matheus* u praksi su izjednačena, pogotovo u starijim matičnim knjigama, te se za istu osobu pri različitim događajima u njenom životu mogu pronaći oba imena. Ime Mato je narodni oblik imena Matej.

²⁰⁵ MKR, Staro Petrovo Selo, 1823., str. 59, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-G64C?i=289>

obliku Mato (r. 1900.)²⁰⁷ kod Stankovog sina. Također, jedan od Matijinih sinova zove su *Antonius* (r. 1804.),²⁰⁸ a ime je vjerojatno naslijedio od Matijinog oca. Ne primjećuje se praksa davanja djetetu imena po kumu ili kumi, no imena nekih kumova mogu se pronaći uz više djece iste generacije. Primjerice, *Joannes Dobrichich* bio je kum pri krštenju šestero djece Matije,²⁰⁹ a *Magdalena Dobrichich* bila je kuma pri krštenju četvero djece²¹⁰ iste generacije. Osim njih, kumovi su u istoj generaciji po jednom bili i *Helena Poparich* te *Stephano Poparich*. Pri krštenju Mihaelove djece svi kumovi nosili su prezime *Rastich*. U kasnijim generacijama često se pojavljuju prezimena Radošić, Jelić te Marošević. Posljednja tri roda bili su susjedi ovoga roda što ukazuje na važnost fizičke blizine obitelji prilikom sklapanja kumstava. Većina kumova i u ovom je slučaju bila poljodjelskog statusa kojemu su pripadali i roditelji djece dok je jedan kum bio kovač.²¹¹

3.6.2. Vjenčanje

Grafikon 34. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Šimunović

U grafikonu iznad mogu se vidjeti podaci za 25 vjenčanja osoba iz obitelji Šimunović od kojih se njih 21 odnosi na prvo vjenčanje, a 4 na drugo. Može se primijetiti kako je velika

²⁰⁶ MKR, Staro Petrovo Selo, 1883., str. 127, br. 74, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ7-L99F-XDFT?i=226>

²⁰⁷ MKR, Staro Petrovo Selo, 1900., str. 170, br. 127, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-1HFH?i=332>

²⁰⁸ MKR, Staro Petrovo Selo, 1900., str. 341, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-G6TN?i=191>

²⁰⁹ Georgius, Nicolaus, Marcus, Thadaeus, Antonius i Michael Shimunovich/Scimunovich.

²¹⁰ Anna, Helena, Elisabeth i Francisca Scimunovich.

²¹¹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1896., str. 70, *FamilySearch*, pristupljeno 19. srpnja 2023.

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-1H6Y?i=216>

većina prvih brakova sklopljena u studenom što upućuje na postojanje jesenskog maksimuma vjenčanja na području Tisovca. Većina svih brakova grupirana je u razdoblje jeseni i zime dok u proljeće nije sklopljen niti jedan brak. Što se tiče ponovljenih brakova, tri su sklopljena u veljači i jedan u studenom. Prosječno vrijeme proteklo između smrti supruge i sklapanja ponovnog braka iznosi oko 2 godine, ali ako izuzmemo Josipa Šimunovića (r. 1919.) koji je novi brak sklopio tek 5 i pol godina nakon smrti prve supruge i sina, prosječno vrijeme do sklapanja novog braka iznosi 9 mjeseci.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19	9	2
20-24	4	6
25-29	1	

Tablica 8. Dob muških i ženskih članova roda Šimunović pri prvom vjenčanju

U ovoj tablici mogu se vidjeti podaci o dobi pri sklapanju prvoga braka za 14 muškaraca i 8 žena iz obitelji Šimunović. U dvije trećine slučajeva dob nije bila navedena pri sklopljenom braku stoga je ona izračunata na temelju datuma rođenja. S obzirom da datumi rođenja supružnika nisu poznati, njihova dob nije mogla biti izračunata. Iz tablice je vidljivo da su muškarci prvi brak sklopili do 30. godine života dok su ga žene sklopile do 25. godine života. Najveći broj muškaraca, njih devetorica, prvi brak su sklopili do 20. godine života, a prosječna dob sklapanja braka za muškarce ove obitelji je 19,43 godine. Najveći broj žena, njih šest, prvi brak je sklopilo u dobi između 20 i 25 godina, a prosječna dob u kojoj su one sklapale prvi brak iznosi 20,75 godina. Prema ovome se može vidjeti da su sestre bile u prosjeku godinu dana starije od svoje braće prilikom sklapanja prvoga braka.

3.6.3. Smrt

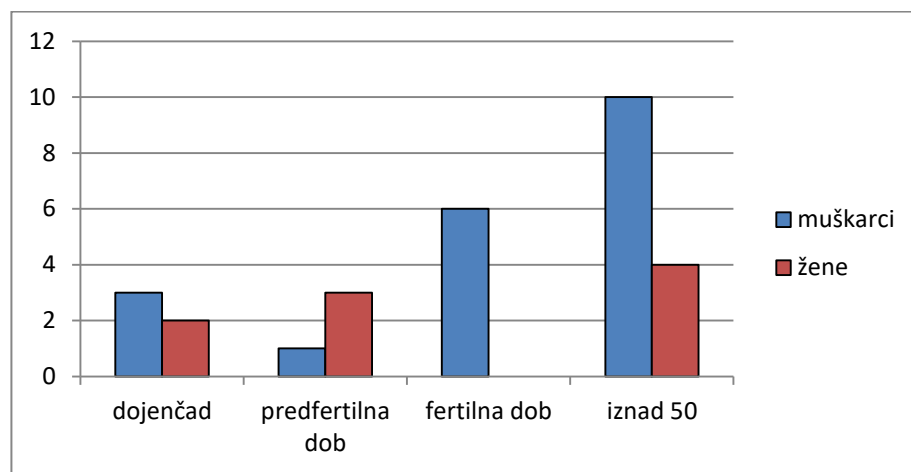
Grafikon 35 sadrži podatke o smrti 29 članova obitelji Šimunović i to 20 muških osoba i 9 ženskih osoba. U podatke prikazane grafikonom nije uključen Matijin sin Tadej (r. 1794.) jer nije poznato u kojoj je dobi preminuo. Nisu uključene ni Matijine kćeri Helena (r. 1796.),²¹² Franjka (r. 1803.)²¹³ i Dorotea (r. 1806.)²¹⁴ te Matina kći Magdalena (r. 1860.)²¹⁵ jer

²¹² MKV, Staro Petrovo Selo, 1818., str. 54, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-59F7-J?i=116>

²¹³ MKV, Staro Petrovo Selo, 1823., str. 76, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-596N-6?i=127>

²¹⁴ MKV, Staro Petrovo Selo, 1830., str. 116, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899C-59X5-N?i=147>

nisu pronađeni podaci o datumima smrti, ali su sigurno doživjele fertilnu dob jer su sklopile brak stoga su uključene u okvirnu statistiku. Iz grafikona je vidljivo kako je najviše žena i muškaraca preminulo u dobi iznad 50 godina. Ženske osobe su umirale više od muških osoba jedino u dobi između jedne i četrnaest godina. Kada se promatra broj preminulih muškaraca prije i nakon 15. godine, daleko više, njih šesnaest, preminulo je nakon 15 godine života u odnosu na njih četvoricu u razdoblju prije navedene godine. Što se tiče žena, one su također više umirale nakon 15. godine života kada ih je preminulo 8 u odnosu na 5 prije 15. godine.

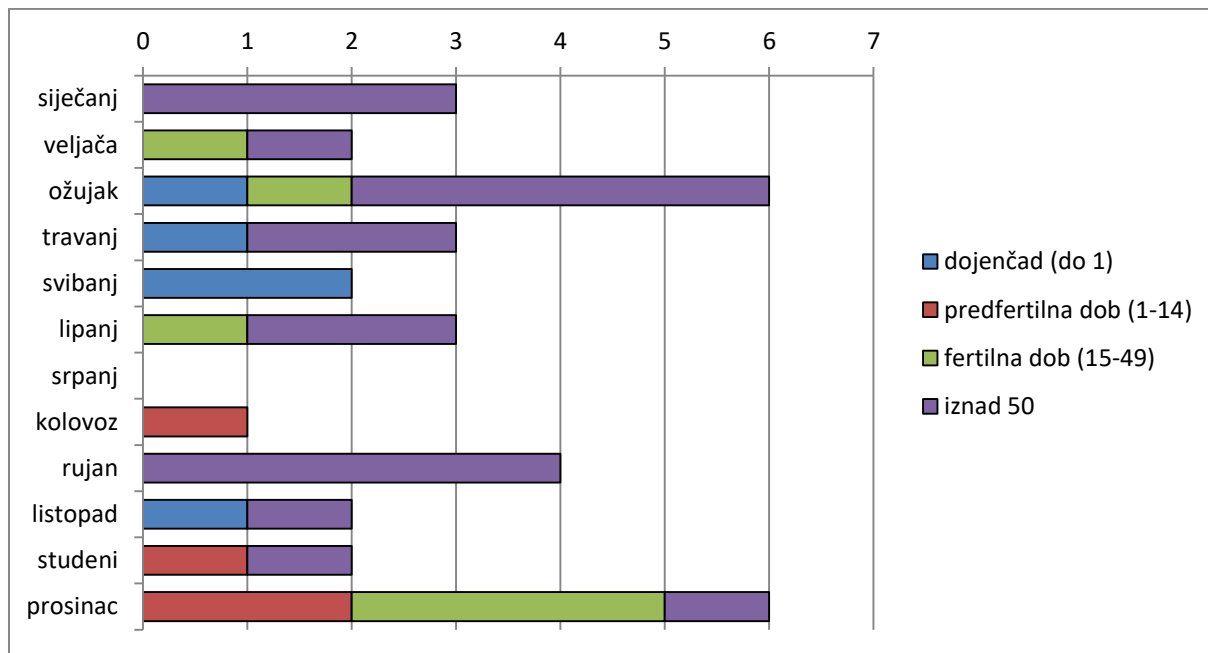
Grafikon 35. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Šimunović s obzirom na dob

Uzrok smrti zabilježen je u 55% slučajeva smrti osoba iz obitelji Šimunović i njihovih supruga. Uzroci smrti zabilježeni su u slučaju dvoje dojenčadi koji su umrli od slabosti (*debilitas*) i grčeva. Ni za jednu osobu predfertilne dobi nije zabilježen uzrok smrti dok je za osobe fertile dobi u dva slučaja kao uzrok smrti navedena upala pluća (lat. *inflammation pulmonum, pulmonem incesione*), a u jednom slučaju uzrok smrti bio je iskrvarenje. Uz osobe starije životne dobi u šest slučajeva zabilježena je staračka slabost (lat. *debilitate virium*), u dva slučaja vodena bolest te po jednom slabljenje uslijed bolesti (lat. *tabes*), upala pluća, kap (srčani udar), šlag (moždani udar) i rak.

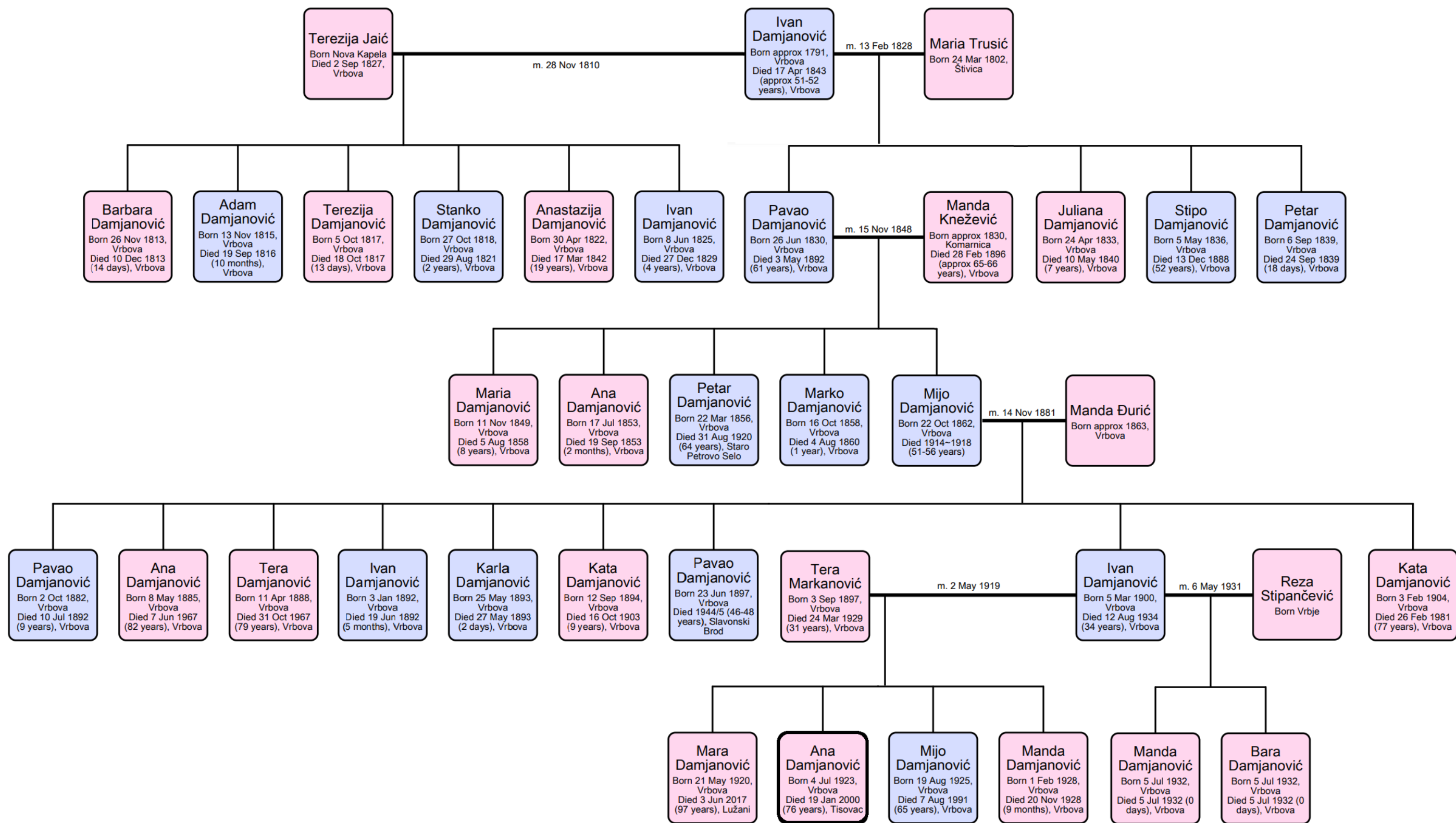
U grafikonu na sljedećoj stranici nalaze se podaci o smrti trideset i četiri osobe obitelji Šimunović raspoređeni s obzirom na dob i mjesec u kojemu su preminule. Može se vidjeti kako je najveći broj osoba preminuo u ožujku i prosincu, njih šest u svakom mjesecu, dok u srpnju nije preminula niti jedna osoba. Najveći broj dojenčadi preminuo je tijekom proljeća

²¹⁵ MKV, Staro Petrovo Selo, 1881., br. 39, *FamilySearch*, pristupljeno 5. srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-14R1?i=438>

(80%), a najveći broj djece kao i osoba fertile dob u prosincu. Najveći broj osoba starije životne dobi preminuo je u ožujku i rujnu te općenito u proljeće i jesen, šest u svakom od navedenih godišnjih doba. Općenito, najviše osoba preminulo je tijekom zime i proljeća (32% u svakom godišnjem dobu), a najmanje tijekom ljeta (12%).

Grafikon 36. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Šimunović s obzirom na dob

Obiteljsko stablo 8. Rod Damjanović

3.7. Rod Damjanović

Kao što se može vidjeti iz priloženog obiteljskog stabla, rad obuhvaća četiri generacija obitelji Damjanović dok se na vrhu stabla nalazi najstariji pronađeni par, tj. u ovom slučaju najstariji pronađeni predak i njegove dvije supruge. Općenito, prezime Damjanović je patronimik nastao od osobnog imena Damjan.²¹⁶ Prilikom prikupljanja podataka za rod Damjanović pregledane su matične knjige župe Nova Kapela od 1747. godine, odnosno 1743. godine za knjigu umrlih, do lipnja 1766. godine kada Vrbova prelazi u novoosnovanu župu Staro Petrovo Selo. Vrbova se prvi puta u povijesnim izvorima spominje 1259. godine kao posjed s utvrdom pod nazivom Vrba ili Vrbua, a zatim 1520. godine kao trgovište.²¹⁷ U prošlosti je dio naselja bio smješten na padinama Požeškog gorja, a uređenjem graničarske ceste sredinom 18. stoljeća selo je premješteno južno prema njoj te se danas nalazi uz regionalnu cestu 16 km jugoistočno od Nove Gradiške te 5 km istočno od Starog Petrovog Sela.²¹⁸ Mjesto je ruralnog karaktera te se velika većina stanovništva tijekom prošlosti bavila poljodjelstvom. Prema popisu iz 1730. godine Vrbova ima 45 kuća, a do 1760. godine taj broj raste na 47 kuća te 474 katoličkih stanovnika. Među kućedomaćinima se spominje i Vinko Damianović s dvije obitelji i 11 članova, no promatrani rod Damjanović nije uspješno povezan s navedenim kućedomaćinom.²¹⁹ Najstariji pronađeni preci ovoga roda su Ivan Damjanović iz Vrbove i Terezija Jaić iz Nove Kapele o kojima podatke nalazimo u zapisu o njihovom vjenčanju 28.11.1810. godine.²²⁰ U ovom zapisu je kao Ivanov otac naveden *Joannes Damjanovich*, ali u matičnim knjigama nije pronađen zapis o rođenju Ivana (~1791.-1843.), sina Ivana Damjanovića što je onemogućilo povezivanja ove obitelji s ostalim Damjanovićima u selu Vrbova. Prezime ovog roda se u matičnim knjigama pisalo *Damjanovich* i *Damianovich*, a na jednom mjestu *Damnjanovich*.²²¹ Prema podacima iz pregledanih matičnih knjiga čini se i da ne pripadaju svi Damjanovići u Vrbovi istome rodu. Rod kojim se ovaj rad bavi nosio je nadimak Tubići jer su posjedovali ovna kojemu su rogovi bili 'tubasti' tj. tupi, a živjeli su na kućnim brojevima 2, potom 69 i na kraju 31 te 95.²²² Kako

²¹⁶ Šimunović, *Hrvatska u prezimenima*, 238.

²¹⁷ Valentić, *Tragovi vremena*, 336.

²¹⁸ Zirdum, *Počeci naselja i stanovništvo brodskog i gradiškog kraja 1698.-1991.*, 306.; Mirko Marković, *Slavonija: povijest naselja i podrijetlo stanovništva*, Zagreb: Golden marketing, 2002., 387-388.

²¹⁹ Isto, 308.

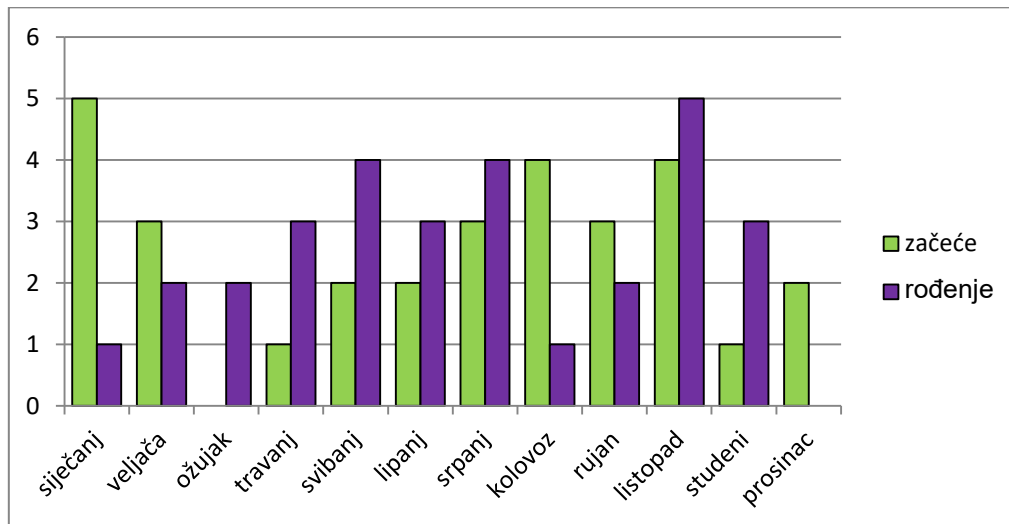
²²⁰ MKV, Nova Kapela, 1810., str. 324, *FamilySearch*, pristupljeno 22. lipnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-GYX?i=170>

²²¹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1813., str. 433, *FamilySearch*, pristupljeno 5 srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-G6GD?i=237>

²²² Iz razgovora s Ljubicom Jelić, r. Šimunović, travanj 2023.

je i selo Vrbova bilo dio Slavonske vojne krajine, članovi obitelji Damjanović također su do 1873. godine bili graničari, a nakon toga bave se ratarstvom.

3.7.1. Rođenje

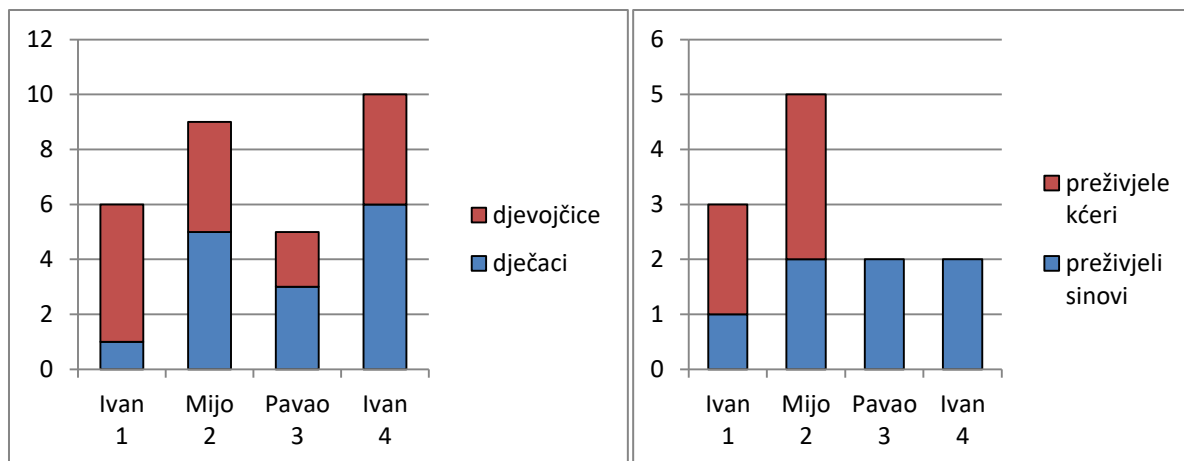

Grafikon 37. Mjesečna raspodjela začeća i rođenja djece obitelji Damjanović

Grafikon iznad obuhvaća podatke o rođenju tridesetero djece u razdoblju između 1813. i 1932. godine. U četiri generacije ove obitelji najveći broj djece začet je u siječnju, a rođen u listopadu, njih petero. S druge strane, najmanji je broj djece začet u ožujku, tj. nije začeto ni jedno dijete pa u prosincu nije rođeno niti jedno dijete. Sveukupno, najviše djece rođeno je tijekom jeseni (33%), a najmanje tijekom zime (10%). Tijekom proljeća je rođeno 30% djece, a tijekom ljeta 27%. Iz ovoga se, kao i iz grafikona, može vidjeti postupni rast i pad broja rođenja oko maksimuma tijekom godine.

U dva grafikona na sljedećoj stranici (38 i 39) može se vidjeti broj rođene i broj preživjele djece u svakoj generaciji dok se ispod njih nalaze imena očeva čija se linija prati. Sveukupno je rođeno 30 djece i to 15 dječaka i 15 djevojčica, a odraslu dob doživjelo je njih 12 (40%), tj. 7 dječaka i 5 djevojčica. U prvoj generaciji rođen je i jedan par blizanki, Bara i Manda (r. 1932.),²²³ kćeri Ivana (1900.-1934.). U toj generaciji je sveukupno rođeno šestero djece, a odraslu dob ih je doživjelo troje. Od Mijinih devetero djece, djetinjstvo je preživjelo njih pet dok su u Pavlovoj generaciji od petero djece preživjela samo dva sina. U posljednjoj, Ivanovoj (~1791.-1843.) generaciji, također su od desetero djece preživjela samo dva sina.

²²³ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKU, Staro Petrovo Selo, 1932., str. 190, br. 66, 67.

Grafikon 38. Broj muške i ženske djece po pojedinoj generaciji obitelji Damjanović

Grafikon 39. Broj preživjelih sinova i kćeri po pojedinoj generaciji obitelji Damjanović

Prema podacima upisanima u matične knjige prilikom krštenja djece vidljivo je kako su sva djeca imala jednosložna imena. Najčešće ime kod djevojčica ovog roda je Ana koje se pojavljuje tri puta dok se imena Magdalena (ili Manda), Katarina (ili Kata), Barbara (ili Bara), Marija (ili Mara) i Terezija (ili Tera) u obje inačice pojavljuju po dva puta.²²⁴ Kod dječaka se najčešće pojavljuju imena Ivan i Pavao, svako po tri puta. U dva slučaja može se primijetiti praksa ponovnog korištenja imena prethodno preminulog djeteta. Tako je Ivan (1900.-1934.) ime Manda²²⁵ ponovno nadjenulo novorođenoj kćeri nakon smrti²²⁶ prve kćeri koja je nosila to ime dok je njegov otac Mijo dva puta nadjenulo kćeri ime Kata,²²⁷ a sinu Pavao.²²⁸ Kako se Mijin otac također zvao Pavao, ovdje je vidljiva i praksa nasljeđivanja imena od prethodnih generacija. Drugi Mijin sin zvao se Ivan,²²⁹ a ime je vjerojatno naslijedio od Mijinog djeda dok je i Mijo imao svoga imenjaka u svom unuku rođenom 1925. godine.²³⁰ Što se tiče imena kumova pri krštenju djece, u samo nekoliko slučajeva se ime kuma podudara s imenom

²²⁴ Nakon što se u pisanju matica rođenih počeo koristiti hrvatski jezik, određeni dio imena bio je zabilježen u hipokorističkim oblicima koji su se zasigurno u svakodnevnoj komunikaciji koristili cijelo vrijeme, ali zbog korištenja latinskog jezika u maticama sve do sredine 19. stoljeća, a povremeno i kasnije, to nije bilo vidljivo.

²²⁵ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKU, Staro Petrovo Selo, 1932., str. 190, br. 67.

²²⁶ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKU, Staro Petrovo Selo, 1928., str. 136, br. 134.

²²⁷ MKR, Staro Petrovo Selo, 1894., str. 37, br. 129, *FamilySearch*, pristupljeno 5 srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-1CLZ?i=177>; Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR SPS, 1904., str. 252, br. 18.

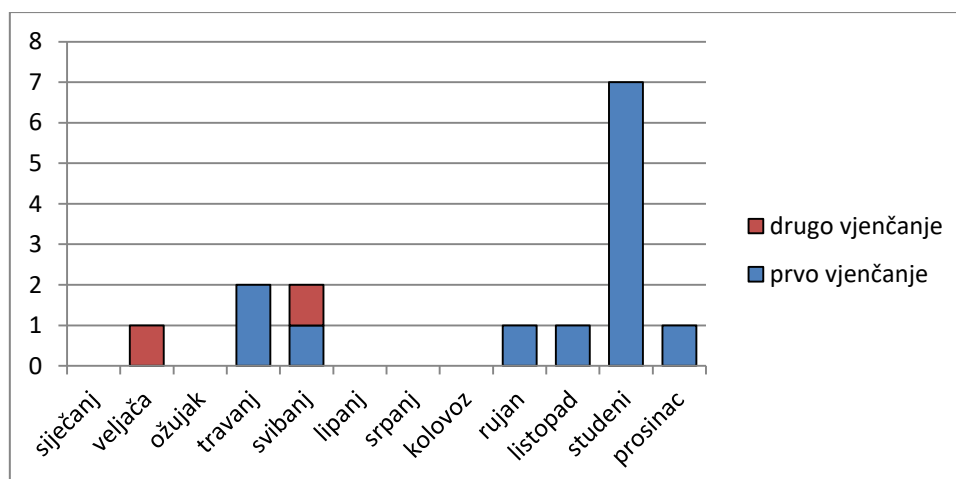
²²⁸ MKR, Staro Petrovo Selo, 1882., str. 128, br. 106, *FamilySearch*, pristupljeno 5 srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99F-XD68?i=222>; MKR, Staro Petrovo Selo, 1897., str. 97, br. 81, *FamilySearch*, pristupljeno 5 srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99X-1HH1?i=250>

²²⁹ MKR, Staro Petrovo Selo, 1892., str. 350, br. 1, *FamilySearch*, pristupljeno 5 srpnja 2023. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-14ZV?i=109>

²³⁰ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1925., str. 124, br. 152.

djeteta, ali radi se imenima Barbara, Mihael, Pavao i Manda neka od kojih se ponavljaju i unutar navedenoga roda pa su podudarnosti vjerojatno slučajne. S druge strane, može se primijetiti kako su članovi nekih obitelji češće bili kumovi djeci određenih generacija roda Damjanović. Tako se pri krštenju Ivanove (~1791.-1843.) djece prezime Markanović pojavljuje četiri puta, a pojavljuje se po jednom i u sljedeće dvije generacije. Pri krštenju Pavlove djece tri puta se pojavljuje prezime Popčević, a kod krštenja devetero Mijine djece osam puta se navode osobe iz obitelji Lasović. Navedene tri obitelji vjerojatno su bile prvi susjedi obitelji Damjanović zbog čega su često sklapali kumstva. Također, kumovi za koje su zabilježena zanimanja zapisani su kao graničari, ratari, poljoprivrednici i seljaci dok je jedna kuma bila majstorica,²³¹ a jedan kum stolar.²³²

3.7.2. Vjenčanje

Grafikon 40. Mjesečna raspodjela vjenčanja članova roda Damjanović

U grafikonu iznad prikazani su podaci o 15 vjenčanja članova roda Damjanović od kojih se 13 odnosi na prvo vjenčanje, a 2 na drugo vjenčanje. Kao što se može vidjeti, najveći broj prvih brakova sklopljen je u studenom (54%) što ukazuje na postojanje jesenskog maksimuma na području Vrbove. Tijekom ljetnih mjeseci nije sklopljen niti jedan brak, a ostatak prvih brakova grupiran je u proljeće i u jesen. Dva ponovna braka sklopljena su u veljači i svibnju, a prosječni vremenski period između smrti prve supruge i ponovnog braka iznosi oko 1 godine i 3 mjeseca.

²³¹ Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1904., str. 252, br. 18.

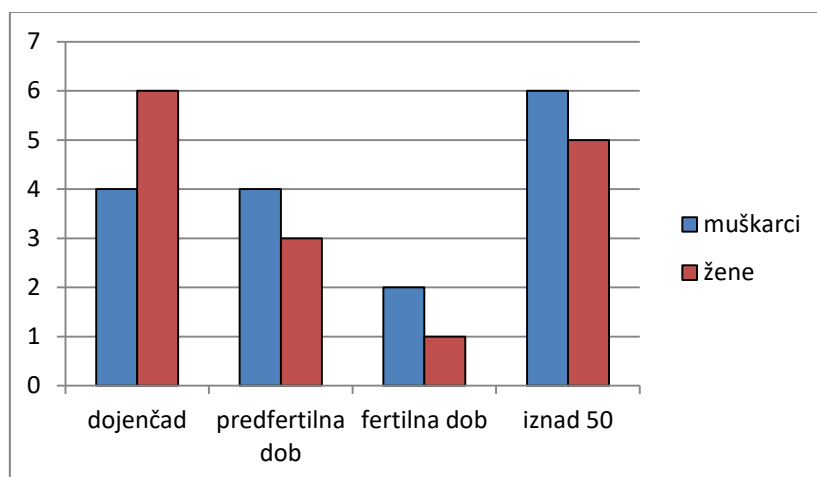
²³² Povijesni arhiv Požeške biskupije, MKR, Staro Petrovo Selo, 1925., str. 124, br. 152.

Dob pri prvom vjenčanju	muškarci	žene
<19	6	
20-24	1	5
25-29	1	1

Tablica 9. Dob muških i ženskih članova roda Damjanović pri prvom vjenčanju

Tablica sadrži podatke dobi pri prvome vjenčanju za osam muških i šest ženskih osoba roda Damjanović. Iz nje je vidljivo kako su i muškarci i žene svoj prvi brak sklopili prije 30. godine života te su muškarci najčešće brak sklapali prije 20. godine, a žene prije 25. godine života. Tako je prosječna dob muškaraca pri sklapanju prvoga brak iznosila 19,75 godina dok je prosječna dob žena iz obitelji Damjanović pri sklapanju prvoga braka iznosila 21,6 godina. Može se primijetiti kako su sestre pri prvom vjenčanju bile u prosjeku skoro 2 godine starije od svoje braće.

3.7.3. Smrt

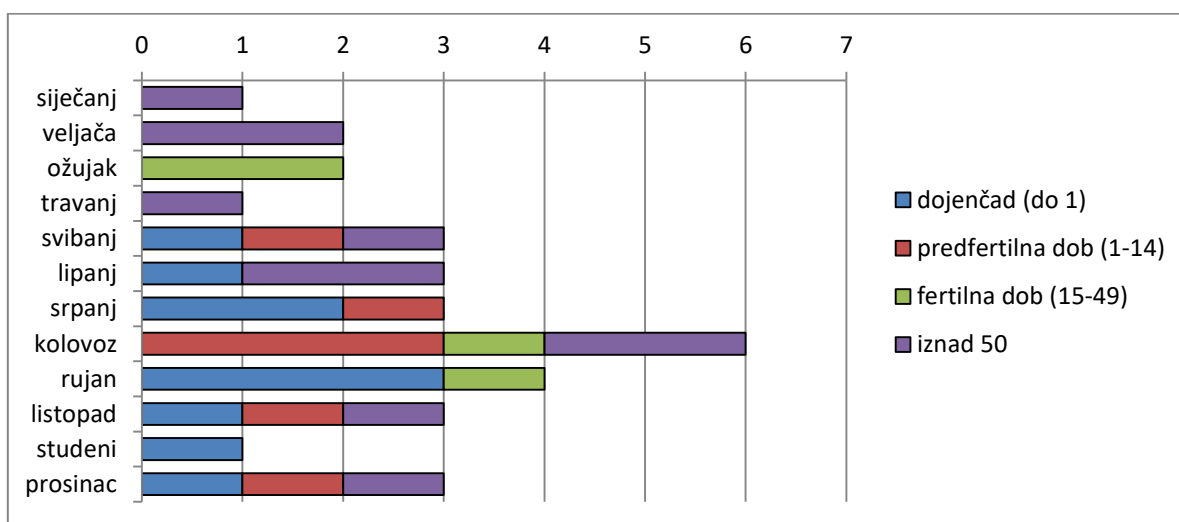

Grafikon 41. Mortalitet muškaraca i žena u obitelji Damjanović s obzirom na dob

Grafikon sadrži podatke o smrti 31 osobe obitelji Damjanović raspoređene prema dobi. Iz njega se može vidjeti kako je najveći broj ženskih osoba, njih šest, preminuo u dojenačkoj dobi te ih je jedino u navedenoj dobi preminulo više nego muških osoba. I u predfertilnoj i u fertilnoj dobi preminuo je veći broj muških nego ženskih osoba, no najviše muških osoba preminulo je u starijoj životnoj dobi, njih šestorica.

Uzrok smrti zabilježen je u 65% zapisa o smrti članova obitelji Damjanović. Kod dojenčadi najčešći uzrok smrti bio je prirođena slabost (lat. *debili partu*) koja je navedena četiri puta, a po jednom se pojavljuju i frasovi (febrilne konvulzije) i sušica. Kod djece do 15.

godine života također je u jednom slučaju kao uzrok smrti navedena sušica, a osim nje dvaput je navedena vrućica (lat. *febris, febri inflamatoria*), jednom slabljenje uslijed bolesti (lat. *tabes*), a u slučaju Pavla (r. 1882.) uzrok smrti je utapanje. U fertilnoj dobi osobe su češće umirale nesretnim slučajem nego od bolesti pa se tako kao uzrok smrti po jednom spominju upala pluća (lat. *pneumonia*) i sušica. Prva supruga Ivana Damjanovića (~1791.-1843.), Terezija Jaić, preminula je od posljedica ozljeda zadobivenih u voćnjaku, Pavao (r. 1897.) tijekom bombardiranja Slavenskog Broda u Drugome svjetskom ratu, a njegovog brata Ivana (r. 1900.) ubio je grom. Kod osoba starijih od 50 godina ponovno su češće uzrok smrti razne bolesti pa se u dva slučaja kao uzrok smrti navodi staračka slabost i vodena bolest (lat. *hydrops*) te u jednom slučaju upala pluća, no i u ovoj dobnoj skupini je jedna osoba, Stipo (r. 1836.), preminuo nesretnim slučajem od ozljeda zadobivenih padom pod kola dok je Mijo (r. 1862.) poginuo tijekom Prvoga svjetskoga rata.

Grafikon 42. Mjesečna raspodjela smrti članova obitelji Damjanović s obzirom na dob

U grafikonu iznad nalaze se podaci o smrti 32 osobe obitelji Damjanović za koje je poznat datum smrti. Najviše osoba preminulo je u kolovozu, njih šest, a najmanje u siječnju, travnju i studenom, u svakom po jedna osoba. Najveći broj dojenčadi preminuo je u rujnu, njih troje, te općenito tijekom jeseni (50%), a najviše djece starije od jedne godine umrlo je u kolovozu te općenito tijekom ljeta (57%). Najviše osoba fertile dobi umrlo je u ožujku, a jednak broje osoba starije životne dobi, po dvoje, umrlo je tijekom veljače, lipnja i kolovoza. Sveukupno, tijekom ljeta je preminuo najveći broj ljudi (37%), a tijekom zime i proljeća najmanji broj ljudi (19% u svakom).

IV. Usporedba rodova

U ovom poglavlju izneseni su podaci o prosječnom generacijskom razmaku kod promatranih rodova, prosječnom broju rođene djece te prosječnom razmaku između djece, a uspoređeni su i demografski podaci opisanih rodova s obzirom na njihov geografski smještaj i demografske trendove tih područja. Podaci rodova koji su živjeli na sličnom području, primjerice u selima Drežnik, Tisovac i Vrbova koja su smještena na području zapadne Slavonije, promatrani su zajedno dok su podaci rodova u Kastvu i Prezidu promatrani zasebno. Podaci za rod Ulrich isključeni su iz regionalne usporedbe sezonske raspodjele vjenčanja, začeca i rođenja te smrti jer nije u cijelom promatranom razdoblju boravio na jednom mjestu te zbog malog broja prikupljenih podataka.

Sklapanje braka bilo je u određenoj mjeri regulirano crkvenom zabranom sklapanja braka u razdoblju Adventa i Korizme, no na području Slavonije većina stanovnika bavila se poljoprivredom što je također utjecalo na godišnji tempo sklapanja brakova te začeca i rođenja djece. Najintenzivniji period u poljoprivrednim društvima predstavlja razdoblje ljeta i rane jeseni kada se vrši žetva, berba i košnja dok nakon toga slijedi mirnije razdoblje kasne jeseni i zime.²³³ Čapo ističe kako se na području Posavine primjećuje jesenski maksimum s najvećim brojem vjenčanja u studenom dok se na području Podravine primjećuje zimski maksimum vjenčanja s najvećim brojem brakova u siječnju i veljači. Tu razliku objašnjava utjecajem migracijskih strujanja s juga, posebice vlaho-stočara s područja Bosne i Hercegovine, jer zapaža da se granica jesenskog i zimskog maksimuma manje-više podudara sa starom hrvatsko-turskom granicom iz 16. i 17. stoljeća.²³⁴ Gotovo svi brakovi jesenskog maksimuma bili su sklopljeni oko blagdana Sv. Katarine koji se slavi 25. studenog te se tradicionalno smatrao posljednjim danom jeseni.²³⁵ To pokazuju i podaci za zapadnu Slavoniju predstavljeni u ovom radu. Iz podataka prikazanih u radu može se primijetiti postojanje snažnijeg zimskog i slabijeg jesenskog maksimuma vjenčanja za područje Kastva kroz cijelo promatrano razdoblje. To uvelike odgovara i godišnjoj raspodjeli vjenčanja na području Istre gdje su uočeni i jesenski i zimski maksimum vjenčanja s razlikom da je jesenski maksimum dominantniji u agrarnim župama, a zimski u gradskim.²³⁶ Na vojnokrajiškom području u brak je ulazilo mlađe stanovništvo nego u Hrvatskoj i Slavoniji pa

²³³ Čapo, „Sezonske varijacije vjenčanih u sjevernoj Hrvatskoj“, 11-12.

²³⁴ Isto, 7, 12-13.

²³⁵ Isto, 5.

²³⁶ Rudolph M. Bell, „The transformation of a rural village: Istria, 1870-1972“, 249.; Paronić, Demografska slika župe Barban u XIX. stoljeću kroz prizmu matičnih knjiga“, 126.

je tako zaručnika do 24. godine bilo 60,7% (u usporedbi s 43,5%), a zaručnica do 20 godina gotovo 48% (u usporedbi s 39,4%) te zaručnica od 21 do 24 godina 21,4% (u usporedbi s 24,4% u Hrvatskoj i Slavoniji).²³⁷ Kada se promatra dob pri vjenčanju osoba promatranih rodova, i muškarci i žene iz zapadne Slavonije sklapali su brak u nižoj dobi nego oni iz Primorja i Gorskog kotara. Posebno je velika razlika između muškaraca s obzirom na to da su muškarci u zapadnoj Slavoniji koji su se bavili poljoprivredom, tj. općenito muškarci iz seoskih sredina,²³⁸ obično sklapali brak vrlo rano, između 18. i 20. godine života, dok je dio muškaraca iz Primorja i Gorskog kotara stjecao zanatski ili viši stupanj obrazovanja, obično pritom privremeno odlazeći iz mjesta prebivališta, te su u brak stupali tek oko 25., odnosno 33. godine života. Razlika u dobi pri sklapanju braka ipak je manje zamjetna kod žena koje nisu stjecale dodatno obrazovanje pa su tako žene rodova iz zapadne Slavonije u brak ulazile između 19. i 22. godine života, a one u Primorju i Gorskom kotaru između 21. i 25. godine života. Krivošić ističe kako se svaki četvrti muškarac ženio dvaput dok se svaki četrdeseti ženio tri ili četiri puta. Zanimljiv je i vremenski razmak između smrti supruge i muškarčeve ponovne ženidbe koji u prosjeku iznosi 3 mjeseca dok je taj period za udovice obično dulji.²³⁹ Iz sakupljenih podataka se ne može doći do značajne statistike o broju ponovnih brakova, ali oni su kod svih rodova prisutni, a vidljiv je i manji razmak pri ponovnom braku kod muškaraca nego kod žena.

Na sezonske varijacije začeca primarno utječu gospodarska orijentacija mjesta, sezonske varijacije seksualnih poriva i društvena i crkvena pravila, ali mogu utjecati i meteorološke prilike, sezonske epidemije i brojni drugi čimbenici.²⁴⁰ Ritam začeca sličan je za područje cijele današnje Hrvatske te se uglavnom mogu primijetiti dva razdoblja najveće plodnosti, zimsko s maksimumom u siječnju i proljetno, a u razdoblju ljeta i kasne jeseni, od srpnja do listopada, obično dolazi do značajnog smanjenja broja začeca.²⁴¹ Na području promatranih župa zapadne Slavonije vrhunac začeca dostignut je u kasnu jesen te tijekom zime što odgovara mirnijem razdoblju nakon intenzivnih poljskih radova. U Kastvu je, kao i u istarskim župama,²⁴² prisutan proljetni maksimum pod utjecajem seksualnog buđenja u

²³⁷ Vranješ-Šoljan, „Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija i klasifikacija popisnih obilježja“, 539-540.

²³⁸ Božić Bogović, „Južnobaranjsko društvo u matičnim knjigama 18. stoljeća“, 114.

²³⁹ Krivošić, „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige“, 26-27.

²⁴⁰ Nenad Vekarić, Božena Vranješ-Šoljan, „Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, br. 47, 2009., 41.

²⁴¹ Danijela Juranović, „Neki aspekti demografske prošlosti župe Nova Gradiška prema matičnoj knjizi krštenih župe Nova Gradiška 1878.-1890.“ *Scrinia Slavonica* 17, br. 1, 2017., 107.

²⁴² Paronić, Demografska slika župe Barban u XIX. stoljeću kroz prizmu matičnih knjiga“, 57.

proljeće, a u Prezidu ljetni maksimum začeca. S obzirom na to, maksimum rođenja u promatranim župama zapadne Slavonije dostignut je u kasno ljeto te tijekom jeseni. U Kastvu je maksimum rođenja za rod Karlavaris dostignut tijekom zime, a u Prezidu za rod Žagar sredinom proljeća. To se u određenoj mjeri poklapa s podacima karakterističnima za cijelu Europu prema kojima je najviše djece rođeno u kasnozimskom i ranoproljetnom periodu.²⁴³

Zanimanja kumova prilikom krštenja djece pokazuju da kumovi obično pripadaju istom ili sličnom društvenom sloju kao roditelji djeteta. Prilikom krštenja djece svi rodovi vodili su se općekršćanskim trendom nadijevanja svetačkih imena. Razlog tomu je što je na Tridentskom koncilu 1563. godine propisano korištenje svetačkih imena što je dovelo do gotovo potpunog potiskivanja narodnih imena iz uporabe.²⁴⁴ To je vidljivo i u imenima djece promatranih rodova pa se tako kod svih obitelji često ponavlja nekoliko imena kao što su Marija, Ana, Katarina, Magdalena i Terezija za kćeri te Ivan, Stjepan, Mihael, Matej, Antun, Nikola i Josip za sinove. U određenom broju slučajeva prilikom bilježenja imena djece na hrvatskom jeziku upotrijebljeni su hipokoristički oblici svetačkih imena pa se tako u maticama mogu pronaći i imena Mara, Anka, Kata, Manda, Tera ili Reza, Ivo, Stipo, Mijo i Mato. Na imena djece utjecaj je moglo imati i nekoliko različitih tradicija, primjerice ponovno korištenje imena preminule djece, korištenje imena predaka ili kumova te korištenje imena sveca zaštitnika mjesta iz kojeg su roditelji potjecali ili u kojem su živjeli. Ponovno korištenje imena preminule djece uočeno je u određenoj mjeri kod svih rodova osim roda Ulrich dok je nadijevanje imena prema precima prisutno kod svih rodova i to skoro u potpunosti kod muških članova obitelji. Kod svih rodova samo mali dio djece ima isto ime kao njihov kum/a pa se ne može govoriti o postojanju prakse nasljeđivanja imena od kumova. Također, korištenje imena sveca zaštitnika vidljivo je samo kod roda Karlavaris koji živi u gradu Kastvu čija je zaštitnica Sveta Jelena, a kod kojih je ime Helena treće po učestalosti korištenja. Kod ostalih rodova ne primjećuje se takva praksa.²⁴⁵

U tablici 10 može se vidjeti dob oca pri rođenju sina čija se linija dalje prati. Zvezdicom su označene majke izvanbračne djece čija je dob zbog nepoznate dobi oca uzeta u obzir pri računanju vremenskog razmaka između generacija navedenih rodova. Prosječan

²⁴³ Juranović, „Neki aspekti demografske prošlosti župe Nova Gradiška prema matičnoj knjizi krštenih župe Nova Gradiška 1878.-1890.“, 108.

²⁴⁴ Šimunović, *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, 22.

²⁴⁵ U nastavku su navedeni sveci zaštitnici mjesta iz kojih potječu ili u kojima su živjeli ostali promatrani rodovi: Tisovac - Sv. Blaž (3.2.), Drežnik - Sv. Andrija (30.11.), Vrbova - Sv. Juraj (23.4.), Prezid i Rijeka - Sv. Vid (15.6.), Vransko - Sv. Mihael (29.9.).

generacijski razmak kreće se između 31 i 33 godine s nešto kraćim razmakom kod rodova Jelić (27,83 g) i Šimunović (26 g) te značajno duljim razmakom kod roda Žagar (48 g). Generacijski razmak ovisi o brojnim čimbenicima, a najviše utječu društvena pravila o dobi sklapanja braka na određenom području te stupanj obrazovanja i zanimanje roditelja.

Rod	Trajanje pojedine generacije							prosječni generacijski razmak
	1	2	3	4	5	6	7	
Ulrich	20 g*	43 g	25 g*	34 g				30,5 g
Ulrich	39 g	27 g						
Karlavaris	30 g	44 g	35 g	24 g	27 g	43 g	~34 g	33,86 g
Žagar	43 g	53 g						48 g
Jelić	33 g	26 g	45 g	19 g	19 g	~25 g		27,83 g
Ruškan	54 g	21 g	24 g	30 g	~22 g			30,2 g
Šimunović	23 g	20 g	25 g	26 g	38 g	~24 g		26 g
Damjanović	23 g	37 g	32 g	~39 g				32,75 g

Tablica 10. Dob oca pri rođenju centralne osobe sljedeće generacije i prosječni generacijski razmak

rod	Ulrich	Karlavaris	Žagar	Jelić	Ruškan	Šimunović	Damjanović
prosjeak	3,8	10,7	12,5	7,3	8,4	5,5	7,5

Tablica 11. Prosječni broj rođene djece po rodu

rod	Ulrich	Karlavaris	Žagar	Jelić	Ruškan	Šimunović	Damjanović
prosjeak	2,85	1,91	1,62	2,3	2,42	2,77	2,65

Tablica 12. Prosječan razmak između rođenja djece (u godinama)

rod	Ulrich	Karlavaris	Žagar	Jelić	Ruškan	Šimunović	Damjanović
1. vjenčanje	12*	11,57	10*	18,2	13,75	35,75	17,75
općenito	12*	11,78	14,5	30,29	14,5	32,8	18,83

Tablica 13. Prosječan razmak između vjenčanja i rođenja prvoga djeteta (u mjesecima)

U tablicama 11 i 12 mogu se vidjeti podaci o prosječnom broju djece i prosječnom razmaku između njihova rođenja kod promatranih rodova. Rodovi čiji su se članovi bavili obrtništvom i trgovinom, Karlavaris i Žagar, imali su prosječno veći broj djece koja su bila rođena na manjem razmaku jedno od drugoga. Zanimljivo je i kako je kod ova dva roda rođen

neznatno veći broj djevojčica, a kod ostalih rodova veći broj dječaka iako je u općoj populaciji obično nešto viša stopa maskuliniteta.²⁴⁶ Navedena dva roda prosječno su imala preko desetero djece koja su bila rođena na međusobnom razmaku kraćem od dvije godine dok je broj djece kod ostalih rodova bio manji, a razmak njihova rođenja malo veći. Razlog tomu je što, za razliku od rodova iz zapadne Slavonije, plodnost navedenih rodova nije toliko ovisila o godišnjim dobima zbog njihovog obrtničkog zanimanja, a njihove supruge nisu morale sudjelovati u često fizički napornim poljodjelskim poslovima. U tablici 13 mogu se vidjeti i prosječni razmaci između vjenčanja i rođenja prvoga djeteta. Zvezdicom su označeni podaci koji se odnose samo na jedan brak zbog malog broja prikupljenih podataka za rodove Ulrich i Žagar. Kod svih rodova osim kod roda Šimunović razmak prvoga vjenčanja i rođenja prvoga djeteta manji je nego razmak rođenja prvog djeteta i vjenčanja općenito. Razmak između vjenčanja i rođenja prvoga djeteta je općenito manji kod rodova Karlavaris, Žagar, Ulrich i Ruškan nego kod rodova Jelić, Šimunović i Damjanović koji su živjeli na području Vojne krajine i imali status graničara.

Godišnja doba i sezonske epidemije igrale su ulogu i u sezonskim varijacijama smrti. Tako su obično tijekom zimskih mjeseci često umirale odrasle osobe dok su tijekom ljetnih mjeseci najviše umirala djeca.²⁴⁷ Visoka stopa smrtnosti novorođenčadi bila je u velikoj mjeri uzrokovana teškim oboljenjima probavnog sustava koja su dovodila do nekroze crijeva, proljeva i povraćanja, a bila su tipična za kolovoz i rujna.²⁴⁸ Do češćih probavnih bolesti tijekom ljeta u ruralnim društvima dolazilo je zbog nemogućnosti adekvatnog čuvanja i skladištenja hrane u vrućim mjesecima te nedovoljno pitke vode. S druge strane, tijekom zime češće su bile bolesti dišnih putova i razne viroze koje su se zbog produljenog boravka u zatvorenom prostoru i loših higijenskih uvjeta lakše širile.²⁴⁹ Tako su rodovi Karlavaris i Damjanović maksimum umrlih dosegli u kolovozu i rujnu zbog većeg broja preminule djece i dojenčadi, dok je rod Ruškan maksimum umrlih s velikim brojem preminule dojenčadi dosegnuo u ožujku. Rod Šimunović maksimume umrlih dosegnuo je u prosincu i ožujku, a rod Jelić u ožujku, oba s većim brojem preminulih odraslih osoba. Kod promatranih rodova nije primijećeno da je više članova iste obitelji preminulo u isto vrijeme od iste bolesti.

²⁴⁶ Juranović, „Neki aspekti demografske prošlosti župe Nova Gradiška prema matičnoj knjizi krštenih župe Nova Gradiška 1878.-1890.“, 106.

²⁴⁷ Vekarić, Vranješ-Šoljan, „Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj“, 44.

²⁴⁸ Bertoša, „Demografija predindustrijske Europe: Od statističke analize do zlokobnih tajni“, 316.

²⁴⁹ Dubravka Božić Bogović, Eldina Lovaš, „Demografski pokazatelji u matičnoj knjizi umrlih reformirane župe Vardarac u 18. stoljeću“, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 32, 2014., 181-182.

V. Zaključak

Matične knjige izvor su brojnih informacija o najvažnijim događajima u ljudskom životu - rođenju, vjenčanju i smrti te time predstavljaju i relativno pouzdan izvor podataka za rodoslovno istraživanje. Prilikom pisanja matičnih knjiga, pogotovo onih starijih, točnosti nekih podataka se pridavalo manje pažnje nego drugima pa je tako prije analize podataka o dobi prilikom vjenčanja i smrti bilo potrebno provjeriti njenu točnost i ispraviti ju po potrebi, a na mjestima gdje nije bila zapisana izračunati ju. Zapisivanje podataka u matične knjige rođenih i vjenčanih postalo je obavezno odlukom Tridentskog koncila 1563. godine, a narativna forma njihovog zapisivanja te obveza vođenja matičnih knjiga umrlih propisana je Rimskim obrednikom 1614. godine. Tridentski je koncil ostavio traga i na osobnim imenima pa su se pri krštenju nadijevala isključivo svetačka imena što je vidljivo i u imenima djece promatranih rodova. Česta je praksa bila i nasljeđivanje imena unutar obitelji, pogotovo po muškoj liniji što se također može vidjeti kod svih promatranih rodova. Na formu matičnih knjiga i podatke u njima utjecale su i odluke svjetovnih vladara, Marije Terezije i njenog sina Josipa II., koji su uveli tabličnu formu zapisivanja podataka, a koja je u promatrane župe dolazila različitom brzinom.

Pri obradi podataka korištena je kvantitativna te statistička metoda. Iz analiziranih podataka može se vidjeti kako su na sezonsku raspodjelu vjenčanja, začeca i rođenja te smrti na različitom području utjecaj imali različiti čimbenici, primjerice crkvena pravila, gospodarska orijentacija mjesta, sezonske varijacije seksualnih poriva, meteorološke prilike koje su utjecale na razdoblja obilja i gladi te sezonske epidemije raznih bolesti probavnog ili dišnog sustava. U ruralnim poljoprivrednim društvima svi aspekti života bili su podređeni poljoprivrednim radovima te su ovisili o godišnjim dobima dok je utjecaj godišnjih doba na stanovništvo mjesta s velikim udjelom obrtnika i gradsko stanovništvo manji. Na svakom je području postojao običaj povezan s razdobljem sklapanja braka tijekom jeseni ili zime koji je onda utjecao i na razdoblje začeca i rođenja djece. Najveća sličnost svih promatranih rodova primijećena je u sezonskoj raspodjeli smrti jer su odrasli najčešće podlijegali tijekom zime koja bi iscrpila njihov organizam, a djeca tijekom jeseni od raznih zaraznih i prijenosnih bolesti koje su vladale u tom dijelu godine. Kod svih je rodova, a posebno onih na području Slavonije, smrtnost djece u cijelom promatranom razdoblju, do prve četvrtine 20. stoljeća, visoka te na području Slavonije na temelju prikazanih podataka još uvijek nema većih naznaka industrijalizacije, no primjećuje se opadanje broja rođene i preminule djece u

posljednjoj generaciji rodova Ulrich u industrijski razvijenoj Rijeci te obrtničkih rodova Žagar u Prezidu i Karlavaris u Kastvu.

Nedostatak ovoga istraživanja mali je broj pronađenih zapisa za neke grane obitelji (Ulrich, Žagar) zbog njihove selidbe ili nedostupnosti matičnih knjiga te nedostatak podataka iz primarnih izvora za 20. stoljeće. Također, iako su matične knjige pregledane u cijelosti, za neku djecu nisu pronađeni zapisi niti o smrti niti o vjenčanju što otežava analizu i usporedbu podataka. Ipak, rodoslovna istraživanja mogu biti od velike koristi za polje povijesne demografije jer se pomoću njih mogu dobiti podaci o prosječnom razmaku između rođenja djece unutar obitelji, duljini generacije, promjenama u dobi pri ženidbi i doživljenoj dobi te nasljednim karakteristikama unutar stanovništva, a mogu se promatrati i demografski trendovi karakteristični za određeno mjesto. Kako bi se olakšala rodoslovna i povijesno-demografska istraživanja u budućnosti, potrebno je kontinuirano poboljšavati postojeće baze podataka te raditi na stvaranju digitalne baze podataka iz matičnih knjiga kao što je ona stvorena u sklopu projekta The UC Croatia koja bi omogućila lakšu pretragu podataka pri izradi rodoslovlja te povećala dostupnost podataka o stanovništvu u prošlosti i omogućila njihovu bržu analizu.

VI. Izvori

Anagrafska zbirka, HR-DARI-536, arh. jed. 1.2., tehn. jed. 228.

Kazalo krštenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1040. K-kz. 1890. - 1898., crkvena

Kazalo rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1042. R-kz. 1895. - 1904., državna

Kazalo rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1759. R-kz. 1905. - 1914.

Kazalo umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1085. U-kz. 1895. - 1903., državna

Kazalo umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1763. U-kz. 1912. - 1917.

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Gerovo, inv. br. 679. K 1890. – 1899. prijepisi

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Kastav, inv. br. 809. K 1883. - 1891.

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Kastav, inv. br. 810. K 1892. - 31.7.1904.

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 1707-1722. K 1901. - 1916. parice

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 913. K 1858. - 1881.

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 914. K 1881. - 1901.

Matična knjiga krštenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 979. K 1891. - 1893.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, 2.1.1899. - 29.6.1905.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, svezak IX. 2.7.1905. - 1.6.1913.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, svezak XI. 1925. - 1929.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, 1.1.1928. - 4.1.1949.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1900. - 31.3.1906.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1906. - 1912.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1913. - 1922.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1923. - 1930.

Matična knjiga krštenih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1943. - 1949.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1320. R. 1909. - 1910.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 984. R 1896. - 1897., državna

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 1740-1756. U 1900. - 1916. parice

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 915. U 1857. - 1894.

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 970-975. U 1894. - 1899. parice

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1063. U 1896. - 1897., državna

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1368. U 1914. - 1915.

Matična knjiga umrlih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, 1918. - 2.9.1921.

Matična knjiga umrlih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Cernik, 6.9.1921. - 31.12.1941.

Matična knjiga umrlih, Povijesni arhiv Požeške biskupije, Staro Petrovo Selo, 1920. - 1939.

Matična knjiga vjenčanih, HR-DARI-275, Gerovo, inv. br. 1869. V 1900. - 1920. prijepis

Matična knjiga vjenčanih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 1723 - 1739. V 1900. - 1916. parice

Matična knjiga vjenčanih, HR-DARI-275, Prezid, inv. br. 938-953. V 1878. - 1899. parice

Matična knjiga vjenčanih, HR-DARI-275, Rijeka, inv. br. 1050. V 1905. - 1906.

Kazalo rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1880. - 1889., inv. br. 452., slovo U. dostupno na:
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99F-Q36Q?i=228>, pristupljeno
20.6.2023.

Kazalo rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1895. - 1902., inv. br. 453., slovo U. dostupno na:
<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99F-QW1L?i=215>, pristupljeno
20.6.2023.

Kazalo umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, 1848. - 1885., inv. br. 490., slovo U. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99X-1H9H?i=171>, pristupljeno 20.6.2023.

Kazalo umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, 1886. - 1898., inv. br. 491., slovo U. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-1HMR?i=293>, pristupljeno 20.6.2023.

Krstna knjiga, Nadškofija Maribor, Vransko, 1815. - 1841., inv. br. 4512. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04512/?pg=1>, pristupljeno 19.6.2023.

Krstna knjiga, Nadškofija Maribor, Vransko, 1845., inv. br. 4514. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04514/?pg=1>, pristupljeno 19.6.2023.

Krstna knjiga, Nadškofijski arhiv Ljubljana, Suhor, 1872., 1874., inv. br. 4204. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/ljubljana/suhor/04204/?pg=1>, pristupljeno 19.6.2023.

Krstni indeks, Nadškofija Maribor, Vransko, 1815. - 1841., inv. br. 4521., slovo U, dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04521/?pg=29>, pristupljeno 19.6.2023.

Krstni indeks, Nadškofija Maribor, Vransko, 1842. - 1856., inv. br. 4522., slovo U, dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04522/?pg=23>, pristupljeno 19.6.2023.

Matična knjiga rođenih i vjenčanih, Kastav, 1672. - 1699. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99C-T9QY-K?i=2>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, Cernik, 1715., 1717. - 1734. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899C-LXSV?i=2>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1880. - 1883., inv. br. 441. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99F-8W87?i=7>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1883. - 1886., inv. br. 442. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899F-8Q63?i=391>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1886. - 1889., inv. br. 443. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-LZLT?i=136>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, HR-DARI-275, Rijeka, 1889. - 1891., inv. br. 444. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-LDD6?i=531>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, Krašić, 1876. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99X-D4HT?i=202>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, Nova Kapela, 1747. - 1764. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99C-G7HT?i=2>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga rođenih, Nova Kapela, 1764. - 1766. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-L99C-L99K-H?i=7>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga umrlih, HR-DARI-275, Rijeka, 1885., 1888., inv. br. 487. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q57-899X-19XK?i=59>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga umrlih, Nova Kapela, 1743. - 1766. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99C-GSYW?i=381>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga vjenčanih, Nova Gradiška, 1825. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q5Q-G99C-PS24?i=375>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga vjenčanih, Nova Gradiška, 1870. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99C-P97G-X?i=60>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga vjenčanih, Nova Kapela, 1747. - 1766. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G99C-G3QY?i=5>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga vjenčanih, Štivica, 1801., 1828. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-8996-Y58S?i=35>, pristupljeno 20.6.2023.

Matična knjiga vjenčanih, Štivica, 1879., 1894. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-L99F-WXVQ?i=118>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige rođenih, Cernik, 1718. - 1900. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RKB-N3L%3A391644801%2C391782601%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige rođenih, HR-DARI-275, Kastav, 1700. - 1882., inv. br. 195-200. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9R2S-44H%3A391644801%2C392069401%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige rođenih, Staro Petrovo Selo, 1766. - 1900. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RK1-C6F%3A391644801%2C391930101%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige umrlih, Cernik, 1717. - 1921. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RKB-N3L%3A391644801%2C391782601%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige umrlih, HR-DARI-275, Kastav, 1713. - 1.5.1905., inv. br. 195, 208-211. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9R2S-44H%3A391644801%2C392069401%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige umrlih, Staro Petrovo Selo, 1766. -1918. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RK1-C6F%3A391644801%2C391930101%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige vjenčanih, Cernik, 1717. - 1921. *FammilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RKB-N3L%3A391644801%2C391782601%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige vjenčanih, HR-DARI-275, Kastav, 1700. - 1912., inv. br. 195, 201-207. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9R2S-44H%3A391644801%2C392069401%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Matične knjige vjenčanih, Staro Petrovo Selo, 1766. - 1909. *FamilySearch*. dostupno na: <https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=9RK1-C6F%3A391644801%2C391930101%3Fcc%3D2040054>, pristupljeno 20.6.2023.

Mrliška knjiga, Nadškofija Maribor, Vransko, 1842. - 1866., inv. br. 4531. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04531/?pg=1>, pristupljeno 20.6.2023.

Mrliška knjiga, Nadškofijski arhiv Ljubljana, Suhor, 1874., inv. br. 4206. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/ljubljana/suhor/04206/?pg=1>, pristupljeno 19.6.2023.

Mrliški indeks, Nadškofija Maribor, Vransko, 1842. - 1866., inv. br. 4535., slovo U, dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04535/?pg=31>, pristupljeno 20.6.2023.

Poročna knjiga, Nadškofija Maribor, Vransko, 1819., inv. br. 4539. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04539/?pg=1>, pristupljeno 19.6.2023.

Poročna knjiga, Nadškofijski arhiv Ljubljana, Cerknica, 1838. - 1875., inv. br. 288. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/ljubljana/cerknica/00288/?pg=100>, pristupljeno 19.6.2023.

Poročni indeks, Nadškofija Maribor, Vransko, 1771. - 1828., inv. br. 4543. dostupno na: <https://data.matricula-online.eu/en/slovenia/maribor/vransko/04543/?pg=37>, pristupljeno 19.6.2023.

The UC Croatia project. „Basic Data Files and Codebooks.“ pristupljeno 11.6.2023. <http://projects.demog.berkeley.edu/croatia/datadir/basicdata.htm>

VII. Literatura

Barratt, Nick. *Who Do You Think You Are? Encyclopedia of Genealogy: The definitive guide to tracing your family history*. London: HarperCollins Publishers, 2008.

Bell, Rudolph M. „The Transformation of a Rural Village: Istria, 1870-1972.“ *Journal of Social History* 7, br. 3, 1974., 243-270. <https://www.jstor.org/stable/3786306>, pristupljeno 19. srpnja 2023.

Bertoša, Miroslav. „Demografija predindustrijske Europe: Od statističke analize do zlokobnih tajni,“ *Izazovi povijesnog zanata: Lokalna povijest i sveopći modeli*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus, 2002., str. 313-350.

Božić Bogović, Dubravka, Lovaš, Eldina. „Demografski pokazatelji u matičnoj knjizi umrlih reformirane župe Vardarac u 18. stoljeću.“ *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 32, 2014., 171-198. <https://hrcak.srce.hr/136442>, pristupljeno 20. srpnja 2023.

Božić Bogović, Dubravka. „Južnobaranjsko društvo u matičnim knjigama 18. stoljeća.“ *Povijesni prilozi* 35, br. 50, 2016., 99-136. <https://hrcak.srce.hr/167118>, pristupljeno 20. srpnja 2023.

Burić, Antun. *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438-1975: goranska prezimena kroz povijest*. Rijeka: Društvo za zaštitu prirodne, kulturne i povijesne baštine Gorskog Kotara, 1983.

Čapo, Jasna. „Sezonske varijacije vjenčanih u sjevernoj Hrvatskoj.“ *Etnološka tribina: Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva* 19, br. 12, 1989., 5-20. <https://hrcak.srce.hr/80515>, pristupljeno 21. lipnja 2023.

Čulina, Tatjana, Jovanović, Višnja. „Uzroci smrti djece u Hrvatskom primorju u XIX. stoljeću.“ *Medicina* 51, br. 2, 2015., 276-282. <https://hrcak.srce.hr/139473>, pristupljeno 20. srpnja 2023.

Drandić, Alen, Krvopić, Lana, Salihović, Davor, Zuprić, Monika. „Uvod.“ *Vjesnik Istarskog arhiva* 20, 2013., 17-21. <https://hrcak.srce.hr/121710>, pristupljeno 7. ožujka 2023.

Facebook. „Rodoslovni centar Kastavštine i Liburnije.“

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100076389515802>, pristupljeno 16. lipnja 2023.

FamilySearch. „Find a FamilySearch Center or FamilySearch Affiliate.“ pristupljeno 21. svibnja 2023. <https://www.familysearch.org/centers/locations/>

Geni.com. „Obitelj Žagar (Säger, Sägar, Xagar, Žagar).“ posljednja izmjena 25. ožujka 2023. <https://www.geni.com/projects/Obitelj-%C5%BDagar-S%C3%A4ger-S%C3%A4gar-Xagar-%C5%BDagar/26507>, pristupljeno 16. lipnja 2023.

Hawlina, Peter. *Rodoslovni priručnik*. Zagreb: Mozaik knjiga, 2009.

Hrvatska enciklopedija. „genealogija.“ pristupljeno 2. ožujka 2023.

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=21578>

Hrvatski državni arhiv. „Pretraga matičnih knjiga.“ pristupljeno 2. lipnja 2023.

<https://arhiv.omniaspect.hr/Pretraga-maticnih-knjiga>

Juranović, Danijela. „Neki aspekti demografske prošlosti župe Nova Gradiška prema matičnoj knjizi krštenih župe Nova Gradiška 1878.-1890.“ *Scrinia Slavonica* 17, br. 1, 2017., 97-120.

<https://hrcak.srce.hr/197911>, pristupljeno 26. lipnja 2023.

Kastav - Naš Stari Grad. „Slocarovi.“ pristupljeno 20. svibnja 2023.

<https://kastav.poduckun.net/karta-dukici/slocarovi/>

Krivošić, Stjepan. „Izvori za historijsku demografiju: starije matične knjige.“ *Arhivski vjesnik* 32, br. 1, 1988., 13-30. <https://hrcak.srce.hr/119278>, pristupljeno 23. svibnja 2023.

Laginja, Matko. *Kastav grad i občina*. Pretisak izd. iz 1889. god., ur. Ivan Šnajdar, Klana: Katedra Čakavskog sabora, Društvo za povjesnicu, 2002.

Marković, Mirko. *Slavonija: povijest naselja i podrijetlo stanovništva*. Zagreb: Golden marketing, 2002.

Milić, Angelika. „Zbirka matičnih knjiga u Hrvatskom državnom arhivu.“ *Arhivski vjesnik* 60, br. 1, 2017., 251-311. <https://hrcak.srce.hr/194831>, pristupljeno 7. lipnja 2023.

Moj zavičaj. „Stari zanati.“ pristupljeno 8. lipnja 2023.

<https://kastavzavicaj.wordpress.com/stari-zanati/>

Munić, Darinko. *Prezimana kastavskih obitelji i pojedinaca iz 1723. godine*. Kastav: Turističko društvo Kastav, 1990.

Newton, Gill. „Recent developments in making family reconstitutions.“ *Local Population Studies*, 2011., 84-89. DOI:10.35488/lps87.2011.84 , pristupljeno 18. srpnja 2023.

Občina Vransko. „Skozi zgodovino.“ pristupljeno 12. srpnja 2023.

<https://www.vransko.si/vransko/vransko-skozi-cas/>

Paronić, Samanta. „Demografska slika župe Barban u XIX. stoljeću kroz prizmu matičnih knjiga.“ Doktorski rad, Sveučilište u Zadru, 2018. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:747843>, pristupljeno 17. srpnja 2023.

Powell Crowe, Elizabeth. *Genealogy Online: Ninth Edition*. SAD: The McGraw-Hill Companies, 2011.

Proleksis enciklopedija. „anasarka.“ posljednja izmjena 12. travnja 2013.

<https://proleksis.lzmk.hr/8539/>, pristupljeno 16. lipnja 2023.

Riman, Barbara. „Doseljavanje stanovništva iz slovenskih krajeva u Čabarski kraj na temelju zabilješki u knjigama *Status animarum*.“ *Migracijske i etničke teme* 29, br. 1, 2013., 63-88.

<https://doi.org/10.11567/met.29.1.3>, pristupljeno 27. svibnja 2023.

Rodoslovlje.HR, „O rodoslovlju.“ pristupljeno 23. svibnja 2023.

<http://www.rodoslovlje.hr/istrazivanje/o-rodoslovlju>

Senčić, Albino. „Inventar zbirke: Matične knjige 1560-1947.“ Povijesni arhiv Rijeka, Rijeka, 1995. <https://hais.arhiv.hr/HDA/trazilica/obavijesna-pomagala/36ad92cb-e2c8-4808-82eb-7e8b2f98ede5>, pristupljeno 1. ožujka 2023.

Slišković, Luka. „Genealoška literatura: bibliografija knjiga dostupnih u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, objavljenih od 1846. do 2020.“ Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2021. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:519519>, pristupljeno 30. ožujka 2023.

Sršan, Stjepan. „Matične knjige za područje Historijskog arhiva u Osijeku.“ *Arhivski vjesnik* 30, br. 1, 1987., 89-102. <https://hrcak.srce.hr/121136>, pristupljeno 25. svibnja 2023.

Stipetić, Vladimir, Vekarić, Nenad. *Povijesna demografija Hrvatske*. Zagreb - Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti, 2004.

Šimunović, Petar. *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Zagreb: Golden marketing, 1995.

Šimunović, Petar. *Hrvatska u prezimenima*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2008.

The UC Croatia Project. „History of the UC Croatia Project.“ pristupljeno 11. lipnja 2023. [http://projects.demog.berkeley.edu/croatia/croatiaproject.htm#The UC Croatia Project](http://projects.demog.berkeley.edu/croatia/croatiaproject.htm#The_UC_Croatia_Project)

Valentić, Feliks. *Tragovi vremena*. Nova Gradiška: Vlastita naklada, ARCA d.o.o, 2010.

Vekarić, Nenad, Vranješ-Šoljan, Božena. „Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj.“ *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, br. 47, 2009., 9-62. <https://hrcak.srce.hr/39107>, pristupljeno 28. lipnja 2023.

Vekarić, Nenad. „Primjena tablica ascendenata u historijskoj demografiji.“ *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, br. 26, 1988., 223-236. <https://hrcak.srce.hr/241408>, pristupljeno 25. svibnja 2023.

Vincent-Northam, Maureen. *Trace Your Roots*. United Kingdom: Greatest Guides Limited, 2012.

Vlahov, Dražen. „Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu.“ *Vjesnik Istarskog arhiva* 2-3, 1992.-1993., 277-309. <https://hrcak.srce.hr/96235>, pristupljeno 7. ožujka 2023.

Vranješ-Šoljan, Božena. „Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija i klasifikacija popisnih obilježja.“ *Časopis za suvremenu povijest* 40, br. 2, 2008., 517-543. <https://hrcak.srce.hr/30612>, pristupljeno 17. srpnja 2023.

Weiss, Volkmar. *Local Population Studies in Central Europe: A Review of Historical Demography and Social History*. Kindle Direct Publishing, 2020. https://www.researchgate.net/publication/342437648_Local_Population_Studies_in_Central_Europe_A_Review_of_Historical_Demography_and_Social_History, pristupljeno 18. srpnja 2023.

Zirdum, Andrija. *Počeci naselja i stanovništvo broskog i gradiškog kraja 1698.-1991*. Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest - podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2001.

Zmajić, Bartol. *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*. Zagreb: Golden marketing, 1996.

Abstract

This paper details the process of genealogical research based on data from church records and the process of building a family tree. It also analyses data for several lines of the family tree which are then compared among themselves and to known demographic trends for their area. The aim of the paper is to provide a methodological background for genealogical research and point to the significance of such a research for acquiring a wider picture of everyday life in certain areas - living conditions, occupations or trades people went into and regional differences in age and time of marriage, conception, birth and death. During this research, data was gathered on the families Jelić and Šimunović from the village of Tisovac, Damjanović from the village of Vrbova, Ruškan from the village of Drežnik, Žagar from the small town of Prezid, Karlavaris from the town of Kastav and Ulrich which originated from Vransko in Slovenia and moved to the city of Rijeka in the 1880s. The presented statistical data for seasonal variations of marriages, births and deaths for each of the lines of the family tree greatly corresponds to demographic trends of the area they inhabited.

Keywords: genealogy, family tree, church records, historical demography